

POLİTİKA YAPIMINDA DÜŞÜNCE KURULUŞLARI

Ulusal ve Uluslararası Bazı Örnekler

Hazırlayanlar

Suat Öksüz

Çiğdem Üstün

Sait Akşit

Nursel Aydın Avşar

Nazlı Aytuğ Gün

POLİTİKA YAPIMINDA DÜŞÜNCE KURULUŞLARI

Ulusal ve Uluslararası Bazı Örnekler

Hazırlayanlar:
Suat Öksüz
Çiğdem Üstün
Sait Akşit
Nursel Aydınır Avşar
Nazlı Aytuğ Gün

Gediz Üniversitesi Yayınları

POLİTİKA YAPIMINDA DÜŞÜNCE KURULUŞLARI
Ulusal ve Uluslararası Bazı Örnekler

ISBN: 978-605-83931-0-3

Gediz Üniversitesi yayınıdır.

© Bu yayın kısmen eğitim veya kar amacı gütmeyen amaçlarla ilgili referans bilgileri verilerek çoğaltılabilir veya kullanılabilir. Ancak, Gediz Üniversitesi'nin izni olmadan satış veya ticari amaçlı olarak kullanılamaz.

Bu çalışmada belirtilen görüş ve fikirler sadece yazarın sorumluluğundadır ve herhangi bir kurumsal görüşü yansıtmaz.

Kapak Sayfası Tasarımı:
Yunus Özsu

İlk Basım: Ekim 2015

Basım Yeri: İzmir

Gediz Üniversitesi, Seyrek, 35665, İzmir, Türkiye

İçindekiler

Tablolar Listesi	iii
Şekiller Listesi	iv
Kısaltmalar	v
Giriş.....	1
Düşünce Kuruluşlarının (Think Tank) İşlevsellikleri ve Akademia ile Karşılıklı İlişkileri ve Konumları	5
Suat Öksüz	5
Ekonomi Alanında Faaliyet Gösteren Düşünce Kuruluşları:	25
Brookings Enstitüsü ve TEPAV Örnekleri	25
Nursel Aydın Avşar	25
Avrupa Birliği'nde Dış Politika Yapımı ve Düşünce Kuruluşları	44
Sait Akşit	44
Seçilmiş Örnekler Üzerinden Ulusal Düşünce Kuruluşları	58
Çiğdem Üstün	58
Türkiye'deki SiAD'ların Birer "Düşünce Kuruluşu" Olarak Politika Yapım Sürecinde Bilgi Üretme ve Yayma İşlevleri.....	69
Nazlı Aytuğ Gün	69
Sonuç	79
EKLER	84
Yazarlar	92

Tablolar Listesi

Tablo 1.1: Düşünce Kuruluşları ile Akademia: Genel Bir Karşılaştırma	9
Tablo 1.2: Dünyadaki Düşünce Kuruluşları Sayısı ve Dağılımı (2013)	10
Tablo 1.3: En Çok Düşünce Kuruluşuna Sahip Ülkeler (2013)	11
Tablo 1.4: Ülkeler Bazında Dünyanın İlk 150 Sıralamasında En İyi Üniversiteler ve Düşünce Kuruluşları Sayıları (2013).....	16
Tablo 2.1: Brookings Enstitüsü ve TEPAV Hakkında Genel Bilgi	32
Tablo 2.2: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Araştırma Faaliyetleri.....	33
Tablo 2.3: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Yönetim Yapısı	34
Tablo 2.4: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Eğitim Faaliyetleri	35
Tablo 2.5: Düşünce Kuruluşlarının Etki Alanları	37
Tablo 3.1: Örnek Düşünce Kuruluşlarının Temel Statü ve Özellikleri	47
Tablo 3.2: Örnek Düşünce Kuruluşlarının Faaliyet Alanları	50
Tablo 3.3: Örnek Düşünce Kuruluşlarının Bütçe Kaynakları	52
Tablo 3.4: Örnek Düşünce Kuruluşlarının Misyonları	53
Tablo 3.5: Örnek Düşünce Kuruluşlarınca Yürütülen AB Projeleri	55
Tablo Ek 1: Dünya Üniversiteler Sıralaması, 2013-2014	84
Tablo Ek 2: Dünya Düşünce Kuruluşları Sıralaması (ABD ve ABD-Dışı)	89

Şekiller Listesi

Şekil 1: TÜSİAD Organizasyon Şeması	72
Şekil 2: MÜSİAD Organizasyon Şeması	72
Şekil 3: TÜSİAD Yayınlanan Raporlar (2008-2013)	73
Şekil 4: MÜSİAD Yayınlanan Raporlar (2008-2013)	73
Şekil 5: TÜSİAD Yurtiçi – Yurtdışı Faaliyetler Ağı (2008 – 2013)	74
Şekil 6: MÜSİAD Yurtiçi – Yurtdışı Faaliyetler Ağı (2008 – 2013)	74
Şekil 7: TÜSİAD – Üniversiteler Yayın Ağı (2008-2013)	75
Şekil 8: TÜSİAD – Üniversite İşbirliği Faaliyetleri	75
Şekil 9: TÜSİAD – Forum İşbirlikleri	76
Şekil 10: MÜSİAD - Üniversiteler Yayın Ağı (2008 – 2013)	76

Görsel

Kapak fotoğrafı: Creative Geek Design & Free Flag Icons

Kısaltmalar

AB - Avrupa Birliği

ABD - Amerika Birleşik Devletleri

AEI - American Enterprise Enstitüsü

BEPA - Avrupa Politika Danışmanları Bürosu/Bureau of European Policy Advisers

CEPS - Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi/The Centre for European Policy Studies, Brüksel

CER - Avrupa Reformu Merkezi/Centre for European Reform, Londra

CIDOB - Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi/Barcelona Centre for International Affairs, Barselona

DPE - Dış Politika Enstitüsü

EPIN - Avrupa Politika Enstitüleri Ağı/European Policy Institutes Network

EuroMeSCo - Avrupa-Akdeniz Çalışma Komisyonu/The Euro-Mediterranean Study Commission

IAI - Uluslararası İlişkiler Enstitüsü/The Istituto Affari Internazionali, Roma

İKV - İktisadi Araştırmalar Vakfı

MÜSİAD - Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği

NATO - Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü/North Atlantic Treaty Organization

SETA - Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı

SİAD - Sanayici ve İşadamları Dernekleri

SWP - Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü/The Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin

TGAE - Küresel Düşün – Avrupalı Davran: Avrupa Düşünce Kuruluşlarının AB Dönem Başkanlığına Katkıları/Think Global - Act European The Contributions of European Think Tanks to the Trio Presidency of the EU

TEPAV - Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

TEPSA - Avrupa Ötesi Politika Çalışmaları Topluluğu/The Trans European Policy Studies Association

TESEV - Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı

TTIP - Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı/Transatlantic Trade and Investment Partnership

TOBB - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TOBB-ETÜ - TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

TÜSİAD - Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

T-20 - Think-20

Önsöz

Bu çalışma ülkemizde şimdiye kadar ihmal edilmiş bir konu üzerinde bilgi paylaşımını sağlamak, siyasal düşünce ortamına ve literatüre bir katkıda bulunmak ve böylece bir ölçüde boşluğu doldurmak amacıyla kaleme alınmış ortak bir çabanın sonucudur.

Düşünce kuruluşu değimi İngilizce aslı “think tank” sözcüğünün karşılığı olarak Türkçede benimsenmiş görünmektedir. Uluslararası literatürde bu yerleşmiş sözcüğe öğrencisiz üniversite veya düşünce fabrikaları veya depoları gibi değişik anlamlar yüklenmiş ve tanımlamalar yapılmıştır. Sözlük tanımı sosyal, ekonomik, dış-politika-güvenlik ve siyasal alanlarda karmaşık sorunlara çözüm arayışında veya geleceğe dönük tahminlerde bulunmak amacıyla oluşturulmuş bir yapı, örgüt veya kurum olarak özetlenebilir.

Ülkeler bazında sayısal artışla birlikte düşünce kuruluşlarının dünya genelinde etkinlik görüntüsünde ve kabul görürlüğünde ciddi oranda bir yükseliş yaşanmıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde ülkenin iç ve dış politikasını şekillendirme noktasında aktif faaliyet gösteren bu kuruluşlar ve araştırma merkezleri giderek Batı’da ve diğer bölgelerde küresel sistemin önemli aktörleri olarak kendilerini kanıtlamışlardır. Bilgi toplumunun ve analize duyulan ihtiyacın arttığı, uluslararası rekabetin ve böylece çatışma ikliminin yoğunluk kazandığı bir dönemde, özellikle 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren düşünce kuruluşları sahnede önemli bir aktör olarak yer almışlardır. Gerçek dünya ile bilim/fikirler dünyası arasındaki boşluğun doldurulması ve analiz ihtiyacının bir yansıması gerekçelerinin yanı sıra, demokratik yönetim kültürünün yerleşmesi ve bu bağlamda sivil toplumun paylaşımcı katılımının öneminin anlaşılmasıyla bu tür ve benzer kurumların yaygınlaşmasının önü açılmıştır. Araştırma kuruluşları toplumda çok sesliliğin, farklı talep, görüş ve gözlemlerin yansıtılmasında, karar organlarına veya ilgili mercilere hızlı bilgi üretebilme noktasında vazgeçilemeyecek bir boşluğu doldurmaktadırlar. Hızlı ve konuya özgün değerlendirme yapma kapasiteleri, esneklik, uyum, bürokratik bir takım süreçlerin ve kuralların dışında olmaları, ve entelektüel özgürlükleri en önemli avantajları arasındadır.

Düşünce kuruluşları/merkezleri genel olarak, herhangi bir kâr amacı ve partizanlık anlayışı gütmeyen, araştırma yapmak amacıyla oluşturulan, akademik dünya ile devletlerin veya hükümetlerin politikalarının uygulamaya geçirilmesinde köprü vazifesi gören bağımsız kuruluşlardır. Salt bilgiyi yorumlayarak dönüştürmekte, anlaşılabilir ve uygulanabilir öneriler haline getirmekte ve bu yönleriyle bilgi ile politika arasında köprü görevi görmektedirler. Uzmanlık gerektiren alanlarda kamuoyunun bilgisine sundukları araştırmaları, analizleri, konferans ve toplantı çıktıları ile bilgiyi siyasal, resmi ve sivil çevrelere taşıyarak, gündem oluşturmakta ve ülke politikalarının belirlenmesi sürecinde üniversiteler ve diğer benzer kurumlarla birlikte rol almaktadırlar.

Bu çalışmanın temel amacı kuramsal bir çerçeve çizdikten sonra Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’deki seçkin bazı düşünce kurumlarının kuruluş amaçlarını, faaliyet konularını, yönetim kapasitelerini ve mümkünse etkinlikleri üzerine saptamalarda bulunmak ve irdelenmek olmuştur.

Türkiye'deki araştırma merkezleri, dünyadaki benzerlerine kıyasla uzun bir geçmişe sahip değillerdir. Her ne kadar Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının geçmişi 1960'ların başına dayansa da yükselişe geçmesi Soğuk Savaş'ın sonrasına, 1990'lı yıllara tekabül eder. Birçok araştırmacının deyimiyle Türkiye'de bir 'düşünce fakirliğinden' söz edilebilir. Gelişmiş ülkelerde düşünce merkezlerinin Türkiye'ye nazaran hem niceliksel hem de niteliksel anlamda daha yaygın, saygın, güçlü kurumlar oldukları görülmektedir. Sınırlı sayıda da olsa birçok çalışma Türkiye'de düşünce kuruluşlarının dün ve bugün üzerine eğilmiş, arka plandaki kısırlığın nedenlerini araştırmıştır. Araştırma kuruluşlarının varlığına gün geçtikçe daha çok alışılmakta, yararlılıkları kabul görmekte ve bunun sonucunda da etkileri artmaktadır. Böyle bir tablonun ortaya çıkmasında ana tez alışlagelmış politika belirleme mekanizmalarının tutuculuğuna ve siyasetin geleneksel yapısının getirdiği dirence atfedilmektedir. En önde gelen neden Türkiye'de her kesimde, üniversiteler dâhil, düşünce kurumlarının/merkezlerinin öneminin yeterince kavranmayışı, devlet ya da özel sektörden gerekli kurumsal desteği görememeleridir; ayrıca, ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel etkenler ciddi kısıtlar oluşturmuştur. Türkiye'de ise 'Düşünce Kuruluşlarının' önemi yeni anlaşılmaya başlamıştır.

Önümüzdeki dönemde, 21. yüzyıl dünyasında her iki kurum da kritik rollerini ve artan önemlerini koruyacaklardır. Küresel karmaşık bağımlılık ve yoğunlaşan sorunlar, çözüm arayışlarını tek başına devlet veya özel sektör kurumlarına bırakılmayacak kadar zorlu ve aciliyet gerektiren bir noktaya taşıyacaktır. Türkiye, yeni vizyon ve sıra dışı parametreler ile düşünmek, hızlı ve isabetli kararlar alabilmek, alternatif politikalar üretebilmek ve uygulamaya koymak kapasitesine sahip olmak zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Düşünce kültürünün zenginleştirilmesi ve derinleştirilmesinde akademia ile düşünce kuruluşlarının güçlendirilmesi ciddi ele alınmalıdır; her iki kurum açısından da karşılıklı simbiyotik bir ilişki gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır.

Sonuç olarak, düşünce kuruluşları ve aynı zamanda akademia sosyal, ekonomik ve siyasi sahnede güçlü tutulması gereken kurumlar olarak devletçe ve toplumca algılanması, ve önemlerinin daha çok anlaşılması yeni yüzyılda iddiası olan Türkiye'nin stratejik öncelikleri arasında yer almalıdır. Umarız kitapçıkta değinilen konular, bulgu ve ortaya konulan tablolar ilgilenen kesime ve araştırmacılara yararlı olur, yeni çabalara vesile olur. Bu mütevazi amaçla hazırlanan kitapçık 'dört artı bir' değerli akademisyen, Çiğdem Üstün, Sait Akşit, Nursel Aydın Avşar, ve Nazlı Aytuğ Gün ve bendeniz Suat Öksüz'ün itiz ve özverili çalışmalarını bir çatı altında toplayarak sunmak amacıyla kaleme alınmıştır. Kitapta değindiğimiz hususlar şahsi görüşlerimizdir. Emekleri takdir edilmesi gereken genç arkadaşlar akademiada ve düşünce dünyasında yolunuz açık olsun ve toplumsal faydası yüksek nice eserlerle döşensin.

Suat Öksüz

İzmir 2015

Giriş

Elinizdeki bu eser, Uluslararası İlişkiler Konseyi 10. Yıl Kongresi kapsamında hazırlanan “Ulusal ve Uluslararası örneklerle düşünce kuruluşlarının politika yapım süreçlerinde rolleri üzerine bir değerlendirme” başlıklı panelde sunulan çalışmalardan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Türkiye’de düşünce kuruluşları/araştırma merkezleri kapsamında yaşanmakta olan sıkıntı ve sorunların nasıl aşılabileceği hususundaki tartışma ve irdeleme bizi Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği’ndeki farklı düşünce kuruluşu örneklerinden hareketle Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkelerdeki düşünce kuruluşları için çıkarımlar yapmaya sevk etmiştir.

Türkiye’de düşünce kuruluşlarının tarihsel arka planı 1960’lı yıllara kadar gitmekle beraber oldukça inişli çıkışlı bir etkinlik ve gelişim gösterdiklerini ve önemlerinin giderek arttığını söyleyebiliriz. Türkiye’de düşünce kuruluşu/araştırma merkezi geleneğinin uzun yıllar ağırlıklı olarak stratejik araştırma merkezi niteliğinde, sivil ve askeri bürokrasi arasında sıkışmış bir yapı ve gelişim sergilediği görülmektedir. Bu konuda Türkiye’deki en önemli eserlerden biri olan Hasan Kanbolat ve Hasan Ali Karasar’ın ‘Türkiye’de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları’ (2009) başlıklı derlemesi özellikle uluslararası ilişkiler ve dış politika konuları kapsamında stratejik düşünce kültürünün ağırlığına vurgu yapmaktadır. Aslında, Türkiye’de kurulan ve halen etkinliğini sürdüren düşünce kuruluşları arasında yer alan İktisadi Araştırmalar Vakfı (1962) Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve mali sorunlarına; İktisadi Kalkınma Vakfı (1965) Avrupa Birliği(AB) ve Türkiye-AB ilişkilerine; Dış Politika Enstitüsü (1974) de Türkiye’nin farklı bölgelere yönelik dış politikası ve sınırlı da olsa ekonomik ilişkileri gibi stratejik boyutla sınırlandırılmayacak bir çerçeve sunmaktadırlar. Düşünce kuruluşları ile ilgili mevcut çalışmalar arasında yer alan Güvenç (2007), Aydın (2006), Kanbolat ve Karasar (2009), Bilhan (2009), Aras, Toktaş ve Kurt (2010), ve Zariç (2012) düşünce kuruluşlarının Türkiye serüveni, Türkiye’de düşünce kuruluşu kültürü, kurumsallaşma, konum, işlev ve etkilerini vurgu yaparlarken güvenlik ve dış politika konularına daha fazla eğilmektedirler. Düşünce kuruluşlarının 2000’li yıllarda uluslararası konjonktüre paralellik gösteren bir şekilde sayısal olarak artması, çeşitlenmesi ve yaygınlaşması; sivil ve akademik inisiyatif ve bilimsel sorgulamaya ve etkinliğe açılması ile yukarıda da belirtildiği gibi değerlendirmelerin de artmasına rağmen Türkiye’de düşünce kuruluşlarını inceleyen geniş bir literatürün varlığından söz etmek pek mümkün değildir. Böylesi bir çalışmaya ilgi duyulmasının temel nedenlerinden birisi konu ile ilgili yapılan akademik çalışmaların oldukça kısıtlı olmasıdır. Mevcut çalışma düşünce kuruluşlarının yönetim yapıları, çalışma konuları, siyasi etki mekanizma ve çabaları, ve üniversitelerle işbirliklerini inceleyerek ilgili literatüre katkı yapmayı amaçlamaktadır.

‘Düşünce Kuruluşlarının (Think Tank) İşlevsellikleri ve Akademia ile Karşılıklı İlişkileri ve Konumları’ başlıklı bölümde Suat Öksüz hocamız dünyada ve ülkemizde özellikle siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında, mevcut gelişmeler ve edinilen deneyimler ışığında, düşünce kuruluşlarının üstlendikleri görev ve rollerinin kısaca tanımlanmasına paralel olarak, bu kurumların benzeşen rollere sahip “akademia” ile nasıl bir yakın çalışma içerisinde oldukları veya olmaları konusu üzerine eğilerek, giderek artan literatürün de işaret ettiği boyutta, gözlem ve

saptamalarda bulunmaktadır. Düşünce kuruluşları Anglo-Sakson dünyasında ortaya çıktığı yarım asırı aşan dönemden bu yana giderek daha çok önem kazanan bir olgu ve oluşum olarak literatürde inceleme konusu olmuşlardır. Sayıları giderek çoğalan ve ülkeler itibarıyla hızla yayılan, kamusal alanda özgün roller üstlenmekte olan kurumsal birer yapıdır. Dünya genelinde düşünce kuruluşlarına yönelik tipik çalışmalar giderek yoğunlaşmaktadır. Çalışmalarda işlenen ciddi temalar arasında “düşünce kurumlarının” veya “araştırma/düşünce merkezlerinin” niçin ortaya çıktığı ve bu tür kuruluşlara neden ihtiyaç duyulduğu, ve bu merkezlerin yapısal özellikleri, toplumsal işlevleri, etkileri, uluslararası boyutta derecelendirilmeleri, ve gelecekteki rolleri yer almaktadır. Suat Öksüz, bu bağlamda, geniş bir literatür taraması ile düşünce kuruluşlarının gelişiminde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz eğilimin yalnızca kendilerini değil akademiayı da yakından ilgilendirdiği gerçeğini, akademia ile bağ ve bağlantıların ne derece önemli olduğu konusunu da böylece gündeme getirmeyi amaçlamaktadır.

Nursel Aydın Avşar, çalışmamızın ikinci bölümünde, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapılarını Amerika Birleşik Devletleri'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından Brookings Enstitüsü ve Türkiye'nin ekonomi alanındaki en önemli düşünce kuruluşlarından Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) örnekleri üzerinden incelemektedir. Bu amaç doğrultusunda her iki kuruluş, genel yapısı, çalışma alanları, yönetim-organizasyon yapısı ve bütçesi, eğitim alanındaki işbirlikleri ve politika süreçlerine etkileri bakımından değerlendirilmiştir. Brookings Enstitüsü hem uzun geçmişi hem de büyüklüğü bakımından dünyadaki en köklü ve geniş kapsamlı düşünce kuruluşlarından biridir. Dolayısıyla, Aydın-Avşar, Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ı doğrudan karşılaştırmaktan ziyade Brookings Enstitüsü örneğinden yola çıkarak TEPAV özelinde Türkiye'de ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının daha etkin olmasına yönelik çıkarımlarda bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, Sait Akşit, farklı üye ülkelerde yer alan ve Avrupa Birliği düzeyinde etkin beş farklı düşünce kuruluşuna odaklanarak AB politika yapım sürecinde nasıl bir etkinlik sergilemeye çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Akşit, CEPS (Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi/The Centre for European Policy Studies, Brüksel), CER (Avrupa Reformu Merkezi/Centre for European Reform, Londra) CIDOB (Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi/Barcelona Centre for International Affairs, Barselona), IAI (Uluslararası İlişkiler Enstitüsü/The Istituto Affari Internazionali, Roma), SWP (Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü/the Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin) üzerinden yaptığı değerlendirmesinde çok boyutlu bir yapı (ticaret, kalkınma ve güvenlik) ve çoğulcu bir aktör katılımı sergileyen Avrupa Birliği dış ilişkilerine katkıda bulunurken düşünce kuruluşlarının pozisyonlarını nasıl tanımladıklarını ve hangi mekanizmalarla etkin olmaya çalıştıklarını sunmaktadır. Bu çerçevede çalışma düşünce kuruluşlarının yönetim ve uzman yapısı, odaklandıkları/çalıştıkları konular, politika yapım sürecinde kullanmaya çalıştıkları etki mekanizmaları ve üniversitelerle olan işbirliği faaliyetleri ile AB politika yapım sürecinde nasıl bir etkinlik sergilemeye çalıştıklarını ortaya koymayı ve Türkiye'deki düşünce kuruluşlarına yönelik çıkarımda bulunmayı amaçlamaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde, Çiğdem Üstün, Türkiye'de faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapılarını Dış Politika Enstitüsü, Stratejik Araştırmalar Merkezi, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) örnekleriyle

incelemektedir. Üstün, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren örneklerine kıyasla görece yeni kurumsallaşan ve faaliyetlerine hız veren düşünce kuruluşlarının Türkiye'de de önemli birer aktör haline gelmekte olduğunu vurgulamakta, incelenen düşünce kuruluşlarının yaşadığı sorunlar ve etkinliklerinin artırılması için gerekli adımlar çerçevesinde öneriler sunmaktadır.

Beşinci bölümde, Nazlı Aytuğ Gün, ülkelerdeki ekonomik politikaların ve ticari faaliyetlerin şekillenmesinde üstlendikleri rollerin yanı sıra, siyasal, sosyal ve kültürel alanlardaki politikaların oluşumundaki etkileri giderek artırmakta olan sanayici ve işadamları derneklerini (SİAD) Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ve Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) örnekleri ile incelemektedir. Aytuğ Gün, SİAD'ların politikaları etkileme aracı olarak bilgi üretme ve yayma fonksiyonlarını, bu kuruluşların iç ve dış politikada alternatiflerin tartışılması, yeni fikirlerin benimsenmesi ve çatışmaların çözülmesi açısından etkileri giderek artan aktörler konumuna geldiklerini vurgulamaktadır. Çalışma, Türkiye'deki iş dünyasının önde gelen gönüllü örgütlenmeleri olan TÜSİAD ve MÜSİAD'ın bilgi üretme ve yayma işlevlerini kurumsal düzeyde nasıl yapılandırdıkları ve politika yapım süreçlerine katkı sağlamak amacıyla hangi konulara ve işbirliklerine ağırlık verdiklerini irdelemektedir. Çalışmada, TÜSİAD ve MÜSİAD'ın 2008-2013 yılları arasında üniversite ve araştırma merkezleri ile olan işbirlikleri, çalışma alanları ve gerçekleştirdikleri faaliyetler sosyal ağ analizi (UCINET) yöntemi kullanılarak analiz edilmektedir. Aytuğ Gün, elde edilen bulgular sonucunda TÜSİAD ve MÜSİAD'ın politika yapım süreçlerinin şekillenmesinde üstlendikleri roller ile bilgi üretme ve yayma işlevleri açısından benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaya çalışmaktadır.

Kaynakça

- Aras, B., Toktaş, Ş., Kurt, Ü. (2010). *Araştırma Merkezlerinin Yükselişi: Türkiye’de Dış Politika ve Ulusal Güvenlik Kültürü*, Ankara: SETA Yayınları, 1. Baskı, <http://www.setav.org/ups/dosya/60328.pdf> (Erişim Tarihi: 30.11.2011).
- Aydın, A. (2006). The Genesis of Think-Tank Culture in Turkey: Past, Present and Future?. Unpublished master’s thesis. Ankara: Middle East Technical University, Ankara. September.
- Bilhan, M. (2009). Stratejik Düşüncenin Kurumsallaşması.(www.tasam.org.tr 29 Eylül 2009).<http://www.iku.edu.tr/TR/696-3/2-1-9921-605-4/STRATEJIK-DUSUNCENIN-KURUMSALLASMASI> erişim 16.01.2014.
- Kanbolat, H. & Karasar, H. A. (2009). *Türkiyede Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları*, Uluslararası İlişkiler Dizisi, Ankara: Nobel Yayın.
- Güvenç, S. (2007). Türkiye’nin Dış Politikası ve Düşünce Kuruluşları. İçinde S. Cerit- Mazlum ve E. Doğan, der., *Sivil Toplum Örgütleri ve Dış Politika: Yeni Sorunlar, Yeni Aktörler* (ss. 159-180). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Zariç, S. (2012). Türkiye’de Think-Tank Kuruluşları Ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Akademik Bakış*, Sayı 31: 1-19, Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırgızistan.

Düşünce Kuruluşlarının (Think Tank) İşlevsellikleri ve Akademia ile Karşılıklı İlişkileri ve Konumları

Suat Öksüz

Son dört yıl, her Cuma günü öğleden sonra, çalışan ekibime bana hafta sonu okumam için bir dosya hazırlamalarını söylerim. Bu onların ulusal güvenlik konuları içerisinde en ilginç şeyleri bulmalarını ve benim e-posta mesajları dışında hafta sonu okuma klasörüme koymaları ve dünya genelinde bizlerin karşı karşıya kaldığımız sorunları belirlemeleri yönünde bir görevlendirme oluşturur. Her hafta sonu bana övgüyü her zaman hakeden bir düşünce kurumu olarak CSIS'den okuma ve inceleme malzemesi gelir.

Thomas Donilon¹

Bir devlet/ülke eyleme geçmeden önce düşünmesi gerekir.

Robert Strausz-Hupé²

Özet

Düşünce kuruluşları (think tank) Anglo-Sakson dünyasında ortaya çıktığı yarım asırı aşan dönemden bu yana giderek daha çok önem kazanan bir olgu ve oluşum olarak literatürde inceleme konusu olmuşlardır. Sayıları giderek çoğalan ve ülkeler itibariyle hızla yayılan, kamusal alanda özgün roller üstlenmekte olan kurumsal birer yapıdır. Dünya genelinde düşünce kuruluşlarına yönelik tipik çalışmalar giderek yoğunlaşmaktadır. Çalışmalarda işlenen ciddi temalar arasında “düşünce kurumlarının” veya “araştırma/düşünce merkezlerinin” niçin ortaya çıktığı ve bu tür kuruluşlara neden ihtiyaç duyulduğu, ve bu merkezlerin yapısal özellikleri, toplumsal işlevleri, etkileri, uluslararası boyutta derecelendirilmeleri, ve gelecekteki rolleri yer almaktadır.

Bu çalışma, dünyada ve ülkemizde özellikle siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında, mevcut gelişmeler ve edinilen deneyimler ışığında, düşünce kuruluşlarının üstlendikleri görev ve rollerinin kısaca tanımlanmasına paralel olarak, bu kurumların benzeşen rollere sahip “akademia” ile nasıl bir yakın çalışma içerisinde oldukları veya olmaları konusu üzerine eğilerek, giderek artan literatürün de işaret ettiği boyutta, gözlem ve saptamalarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, düşünce kuruluşlarının gelişiminde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz eğilimin yalnızca

1 ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı. CSIS/ Center for Strategic and International Studies son 3 yıl boyunca Pennsylvania Üniversitesince hazırlanan yıllık The Global Go To Think Tank Index'inde 6.826 global düşünce kuruluşu arasında en üstün 'Savunma ve Ulusal Güvenlik' düşünce kuruluşu olarak nitelendirilmiştir. Bakınız: http://csis.org/files/attachments/121511_Donilon_Statesmens_Forum_TS.pdf

2 Pensilvanya Üniversitesi'nde siyaset bilimi profesörü ve Dış Politika Araştırma Enstitüsü (Foreign Policy Research Institute-FPRI) ve FPRI süreli yayını Orbis dergisinin kurucusudur. Aynı zamanda, 1981-1989 yılları arasında ABD'nin Türkiye Büyükelçisi olarak görev yapmıştır. Bakınız: http://www.fpri.org/docs/20140123_Think_Tank_Rankings.pdf

kendilerini değil akademiayı da yakından ilgilendirdiği gerçeğini, akademia ile bağ ve bağlantıların ne derece önemli olduğu konusunu da böylece gündeme getirmeyi amaçlamaktadır.

1. Giriş

Düşünce kuruluşu 'think tank' kavram ve sözcüğünün etimolojik kaynağı muğlak olmasının yanında, bu kavramın neyi kapsadığı literatürde hala tartışma ve eleştiri konusu olmaktadır. Düşünce kuruluşları ile ilgili yapılan birçok değişik tanımın farklılıklarının yanında ortak olarak tanımladıkları unsur, düşünce kuruluşlarının 'politika üretme' sistemine özgün birer aktör olarak katkı yaptıkları gerçeğidir. Düşünce kuruluşlarının benzer biçimde analiz, strateji, ve bilgi üreten benzeşen kurumlar olarak üniversiteler, danışmanlık şirketleri, AR-GE merkezleri, medya, meslek odaları, ve bürokrasisi kurumlarıyla işbirliği kadar rekabet içerisinde oldukları ve hatta söz konusu kurumların kendi aralarında da, etkinlik ve saygınlık anlamında, örtülü bir rekabet yaşamakta oldukları ayrı bir gerçektir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) savaş öncesinde gelişmeye başlayan oluşum Soğuk Savaş dönemi ve sonrasında giderek Anglo-Sakson dünyasından yayılarakolumlu yerel ve küresel ortamın katkısı, düşünce özgürlüğü, yönetim felsefesindeki değişim, demokratik katılım, ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların baskısı düşünce kuruluşları/araştırma merkezlerinin hem gelişmiş ve hem de gelişmekte olan ülkeler bağlamında önem kazanması için uygun bir zemin oluşturmuştur. Dünyada düşünce kuruluşları birkaç aşamada incelenmektedir: İlk aşamayı İkinci Dünya Savaşı öncesi dönem oluşturur. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından başta OECD ülkelerinde olmak üzere düşünce kuruluşlarının yaygınlaşmaya başlaması ikinci bir aşamayı oluşturur. Üçüncü aşamada son çeyrek yüzyıl içerisinde dünya genelinde yaşanan bir adaptasyon ve yaygın bir yapılaşmadan söz edebiliriz. Günümüzde, bilgi ve politika odaklı analize duyulan ihtiyacın arttığı, katılımcı demokrasi paralelinde sivil toplum görüş ve iradesinin önem kazandığı bir ortamda düşünce kuruluşları siyaset sahnesinde özgün aktörler olarak kendilerini kabul ettirdikleri, vizyon geliştirdikleri, ve artan bir ağırlık ve faaliyet içerisine girdikleri bir durum varlığı gözlenmektedir (McGann & Weaver, 2000). Böylece düşünce kuruluşlarının günümüzde, işbirliğinin arttığı yeni ortak platformlar oluşturdukları ve giderek 'future centers' niteliğinde bir dönüşüm içerisinde oldukları da izlenmektedir.

Düşünce kuruluşlarının/araştırma merkezlerinin yükselişi ve son çeyrek yüzyılda artış göstermesinde, ülkeler genelinde, belirleyici etkenler arasında demokratik reformların kök salması, ifade ve basın özgürlüğünün genişlemesi, siyasi tartışma ortam ve kültürünün derinleşmesi, siyasi yönetim ve siyasi kültürde değişim, toplumda kültür ve eğitim seviyesinin artması, sivil toplumun etkin bir aktör olarak öne çıkması, sorunlara paralel olarak düşünsel ve politika geliştirme ihtiyacının artması zikredilebilir (Rich, 2004; Stone & Garnett, 1998). Bir başka açıklama, entelektüel etkilenme anlamında modelin akademisyen ve diğer entelektüel aktörler tarafından benimsenerek Amerika Birleşik Devletleri'nden taklit edilerek kendi ülkelere taşınmasıdır (Stone & Garnett, 1998).

2. “Düşünce Kuruluşları”: Olgular ve ‘Aktör’ olarak İşlevsellikleri

Genel kapsayıcı bir tanımla, ‘düşünce kuruluşları’ – ya da kamu politikalarını araştıran, analiz eden ve bu alanda etkinlikte bulunan ‘kurumlar’ – karar vericilerin ve kamuoyunun bilinçli kararlar almalarını mümkün kılma çabası içerisinde, politika-yönelimli araştırmalar ve analizler, ulusal ve uluslararası meseleler hakkında tavsiyeler üreten daimi yapıda örgütlenmelerdir. Düşünce kuruluşlarının siyasi partilerle, hükümetlerle, çıkar gruplarıyla ya da özel şirketlerle bağlantıları olabileceği gibi, bağımsız sivil toplum kuruluşları (STK’lar) olarak da oluşabilirler (Game, 2011; McGann, 2012).

Alanın uzmanlarından R. Kent Weaver ve James G. McGann (2000), çalışmalarında düşünce kuruluşlarını, “devlet ile şirketler, çıkar grupları, ve siyasi partiler gibi toplumsal yapılardan önemli ölçüde özerk siyasi araştırma organizasyonları” olarak tanımlamışlardır. Rich (2004) ise düşünce kuruluşlarını, ‘politika oluşturma sürecini etkilemek ve destek sağlamak üzere uzmanlık (expertise) ve fikirler üreten, ve temelde bunlara dayalı olarak bağımsız, çıkara dayanmayan, kar amacı gütmeyen siyasi örgütler olarak tanımlar’. Alanın bir başka uzmanı Stone düşünce kuruluşlarını bağımsız (ve çoğunlukla özel) birçok kanalı kullanarak spesifik veya geniş yelpazede politika konuları veya alanlarında politika yapımcıları ve toplumu eğiten ve tavsiyelerde bulunan ekiplerin yer aldığı politika araştırma enstitüleri olarak tanımlar (Stone, 2000; 2001; 2005; 2007). Aynı paralelde Stone (2007) düşünce kuruluşları ile ilgili üç özelliği vurgular: köprü, toplum çıkarına hizmet ve düşünce-fikir üretme.

Özellikle Smith ve Abelson’un deyimleriyle düşünce kuruluşları fikir ‘aracıları’ (idea brokers) veya fabrikalarıdır (idea factories); onlar kendi fikir üretimlerini yapabildikleri gibi diğer fikirlerin de pazarlamasını yapabilirler. Tüm bu süreçte, bilgi ile uygulama arasında düşünceleri hazmedilecek bir biçime dönüştürerek, toplumu eğitme ve politikacılara uzman bilgi sağlamaları söz konusudur. Abelson düşünce kuruluşlarını, ‘temel amaçları arasında kamuoyunu ve kamu politikalarını etkilemek olan ve kar amacı gütmeyen, tarafsız araştırma yönelimli enstitüler’ olarak tanımlar (Smith, 1993; Abelson, 2009). Weaver’in (1989) öncü tanımıyla bu kuruluşlar ‘öğrencisiz üniversiteler’ olarak nitelendirilmiştir.

Tipik düşünce kuruluşları/merkezleri temel işlevleri siyaset, uluslararası ilişkiler ve ekonomi ağırlıklı olmak üzere birçok alanda faaliyet gösteren, tarafsız ve hedefleri kamuoyunu bilgilendirmek ve siyasal karar alıcıları bilimsel analiz, tavsiye ve öngörülerini çerçevesinde etkilemek olan kuruluşlardır. Siyasal karar alıcının öngördüğü, uygulamayı tasarladığı ya da uyguladığı iç veya dış politika kararlarının savunuculuğunu yaparak veya tersine eleştirerek, kamuoyunu şekillendirme ve uzlaşma sağlayabilme güçleri bu kurumları özel kılar. Söz konusu kurumların işlevlerini kısaca özetleyecek olursak: bilgi derleme, serbestçe ve bağımsız olarak fikir geliştirme, önemli konulara ilgi ve duyarlılık kazandırma, bilgi ve kanıt temelli seçenekli politika önerileri üretme, toplum ve siyasi aktörleri eğitme, tartışma ortamını zenginleştirme, bilgi/araştırma-analiz-politika köprüsünü kurma ve kurgulama olarak sayılabilir (Abelson, 2009; McGann, 2006; McGann & Weaver, 2000; Stone & Denham, 2004; Stone, 2005, 2007).

Düşünce kuruluşları demokratik toplumların bir zenginliği olarak özel sektör, devlet sektörü ve sivil toplum arasındaki akademik ve politika merkezli savunucu araştırma, eğitim, analiz ve

strateji bağlarını kurmak hedefini taşıyan, kimi zaman partizan (siyasi parti yanlısı), kimi zaman tamamen bağımsız nitelikte, bazen sadece çevre/sağlık gibi tekil konulara odaklanan, ya da askeri/strateji/ dış politika konularıyla uğraşan, bazen de üniversiteler ve meslek odalarıyla bağlantılı yapılardır.

Temel yaklaşım olarak, devletlerin/hükümetlerin kara kutu (black box) yapısında tek belirleyici aktör özelliğinin sona ermesiyle, bir başka deyimle rasyonel karar veya tercih modelinin açılıma konu olmasıyla, özellikle dış politikanın çoğulcu veya geniş katılımcı bir ortamda -medyadan tüm diğer sivil toplum örgütlerine kadar- fikir ve düşünce üreten aktörlerin de karar sürecinde rol almasıyla bir dönüşüm yaşanmış bulunmaktadır. Bu noktada, İnşaatçı Okul'un (constructivism) davranış kodları ve kimlikler üzerinden çoğulcu bir ortamda farklı paydaşların -aktörlerin- karşılıklı sosyal etkileşimiyle toplumda ulusal çıkarların şekillendiği görüşünün gelişimine katkılarını da önemsemek gerekir. Benzer biçimde, dış politikada karar-verme yöntemleri açısından 'poliheuristic kuramın' vurguladığı niçin, neden ve nasıl sorusunu içeren karmaşık karar sürecinde politika karar alıcısının, öne çıkardığı fayda-maliyet, risk-ödül, başarı-başarısızlık, getiri-zarar hesap veya analizinde bu durum veya tercihlerin iç politika yansımalarının dikkate alınması siyasi ve siyaset yapım kültürüne yeni bir boyut kazandırmıştır (Kinne, 2005; Mintz & Geva, 1997). Dolayısıyla, kamu dışında sivil toplum'un nabzının tutulması ve onun örgütsel oluşumlarının nasıl bir politik tepki ortaya koyacağı dikkate alınması gereken bir faktör olarak önem arz etmektedir.

Hükümet yanlısı veya devlet desteği ile kurulmuş düşünce kuruluşlarının politika öneri ve raporlarının etki ve kabul görme olasılığı daha yüksek olacaktır. Politika etkinliği veya kabul görürlüğü olmayan kuruluşların ise çalışmaları daha çok araştırma ve yayın faaliyeti bilgilendirme ve ilerideki araştırmalara kaynak sağlama gibi bir stok faaliyeti olarak sınırlı kalacaktır. Hatırlanacağı üzere, sistemsal olarak politika yapımçıları ile bürokrasi statüko öncelikli bir yaklaşım içerisinde olup, yeni düşünceyi ve yeniliği benimsemeye çoğu zaman direnç gösterirler.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından düşünce kuruluşlarının işlevsellikleri açısından en önemli kazanımlardan birisi kuşkusuz entelektüel birikim ve uzmanlaşmış insan gücünün topluma kazandırılmasına araç olmasıdır. Gelişmekte olan ülkelerdeki karar vericilerin, bilgili ve bilinçli bir şekilde karar vermesi için gereken koşullar, çoğunlukla eksiktir. Bu ve başka nedenlerden dolayı, bu gibi ülkelerde araştırma/düşünce merkezlerinin bilgi toplama, analiz etme, yasama ve yürütme temsilcilerinin ve bürokratların anlayabileceği ve kullanabileceği bir biçime dönüştürme gibi önemli işlevleri olmaktadır (McGann, 2002).

Düşünce kuruluşları veya araştırma merkezleri devlet veya özel/sivil toplum temelli, yoğunlaştığı uzmanlık alanı/faaliyet alanı, edindiği fon kaynakları, organizasyon yapısı, siyasi eğilim ve araştırma konularına göre farklılaşma veya ayrışma göstermektedir (Rich, 2004). Geniş literatürde düşünce kuruluşlarının kategorize edilmesi çabaları yer almaktadır.

En yaygın olan anlayış, bağlı olduğu kurum esasında yapılan sınıflamadır:

- üniversite bünyesinde bulunanlar,
- hükümet, devlet ve resmî çevrelerle ilişkili olanlar, ve

- siyasal parti ile ilişkili olanlar.

Weaver'ın (1989) gruplaması da benzerlik arz etmektedir; buna göre üç çeşit araştırma merkezi vardır:

- Öğrencisi olmayan üniversiteler,
- Sözleşmeli araştırma merkezleri,
- Tarafgir/savunucu araştırma merkezleri-belirli bir politikayı, ideolojik ve siyasi görüşleri doğrul-tusunda yaygınlaştırmayı ve kabul ettirmeyi amaçlayan kuruluşlardır.

Başka bir sınıflandırma McGann'dan (2002) gelmektedir:

- bağımsız, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar,
- politika geliştirme amacıyla üniversitelerle bağlantılı araştırma kuruluşları,
- hükümet veya devlet destekli düşünce kuruluşları,
- özel sektör ve iş çevreleriyle bağlantılı düşünce kuruluşları ve siyasal parti ile ilişkili düşünce kuruluşları.

Düşünce kuruluşları ile akademia arasında bir konum ve rol kıyaslaması yapıldığında Tablo 1'de gözlendiği üzere iki kurum arasında eğitim, araştırma önceliği, imaj oluşturma, amaç, işbirliği altyapı, kurum kültürü, yayım, yönetim, insan kaynakları alanlarında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 1.1: Düşünce Kuruluşları ile Akademia: Genel Bir Karşılaştırma

	Düşünce Kuruluşları	Akademia
Eğitim	Grup	Kitlesele
Araştırma önceliği	Politika oluşumuna katkı	Bilimsel / öğretim
İmaj oluşturma	Kritik ve zorlayıcı	Zorlayıcı
Amaç	Somut, bilgilendirme, çözüm önerisi	Soyut, öğretim, araştırma
İşbirliği	Sınırlı	Sınırsız
Altyapı	Sınırlı	Geniş tabanlı
Kurum kültürü	Bağlayıcı oluşabilir	Bağlayıcı değil
Yayım	Kurum bazlı	Kişi bazlı
Yönetim	Esnek	Daha katı
Eleman temini	Daha zor	Daha kolay
Finansman/ fonlama	Sınırlı	Daha elverişli
Rekabet	Çoklu (akademia dâhil diğer benzer kurumlar)	Kurumsal /üniversitelerarası

3. Düşünce Kuruluşları ve Ülke ve Dünya bazında Yayılımı ve Dağılımı

Pennsylvania Üniversitesi 'The Think Tanks and Civil Societies Programı' (TTCSP) altında 2006 yılından itibaren yıllık olarak hazırlanan 'Küresel Düzeyde Önde Gelen Düşünce Kuruluşları Raporu' 2011 yılı baskısı 'The Global Go-To Think Tanks Report' 182 ülkeden 6.545 düşünce kuruluşunu sıralamaya tabi tutmuş olup, ülke bazında bunların 1.815'i (%28) Amerika Birleşik Devletleri, 286'sı (%4,4) İngiltere kaynaklı olduğu gözlenmiş bulunmaktadır (McGann, 2012). İngiltere'deki düşünce kuruluşu sayısı Avrupa ülkeleri içinde en yüksek olanıdır ve 27 kuruluşun listelendiği Türkiye'nin on katıdır. Hali hazırda sadece BRIC ülkelerinde değil, G-7'in dışındaki çoğu G-20 devletinde de düşünce kuruluşu faaliyetlerinde kaydedilmekte olan olağanüstü artış göz önünde tutulduğunda, raporda Türkiye'deki sayının muhtemelen beklenmedik bir biçimde düşük olduğu belirtilmiştir (McGann, 2012). Diğer taraftan, İngiltere'de derecelendirmeye giren 286 düşünce kuruluşuna karşılık, diğer önde gelen Batı Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında, Almanya'nın 194, Fransa'nın 176, İtalya'nın 90 kurum ile yer aldıkları gözlenmektedir. Sıralamalar, uluslararası konu/alan uzmanlarının oluşturduğu paneller tarafından belirlenmektedir; bu uzmanlar doğal olarak, ulusaldan ziyade uluslararası politikalara odaklanan – ve de muhtemelen, tanınmalarını sağlayan itibarlarını inşa etmek için daha uzun bir geçmişe sahip olan – düşünce kuruluşlarını daha fazla tanımaktadırlar.

Tablo 1.2: Dünyadaki Düşünce Kuruluşları Sayısı ve Dağılımı (2013)

Bölge	Sayısal Toplam
Asya	1201
Orta ve Güney Amerika	662
Avrupa	1818
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	511
Kuzey Amerika	1984
Okyanusya	38
Sahra Afrikası	612

Kaynak: <http://gotothinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2014/01/GoToReport2013.pdf>

Tablo 1.3: En Çok Düşünce Kuruluşuna Sahip Ülkeler (2013)

Ülke	Toplam Sayı
1. Amerika Birleşik Devletleri	1828
2. Çin	426
3. İngiltere	287
4. Hindistan	268
5. Almanya	194
6. Fransa	177
7. Arjantin	137
8. Rusya	122
9. Japonya	108
10. Kanada	96
11. İtalya	89
12. G.Afrika	88
13. Brezilya	81
14. İsveç	77
15. İsviçre	71
16. Meksika	60
17. Kenya	57
18. Hollanda	57
19. Mısır	55
20. İsrail	55
21. İspanya	55
22. Romanya	54
23. Belçika	52
24. Tayvan	52
25. Nijerya	51
26. Türkiye	29
Toplam	6826

Kaynak: <http://gotothinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2014/01/GoToReport2013.pdf>

4. Türkiye Gerçeğinde 'Düşünce Kuruluşları' Gelişimi

Türkiye’de araştırma merkezlerinin/düşünce kuruluşlarının tarihsel arka planı 1960'lara dek gider. Ancak bu yapıların bir furya halinde sayısal olarak patlaması, çeşitlenmesi ve yaygınlaşması 2000'li yıllara rastlar. Buna paralel olarak, söz konusu kurumlarla ilgili ciddi çalışmaların ve değerlendirmelerin de 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren ortaya çıktığı gözlenmektedir. Türkiye’de düşünce kuruluşlarını inceleyen geniş bir literatürün varlığından söz etmek pek mümkün değildir. Mevcut çalışmalar arasında Güvenç (2007), Aydın (2006), Kanbolat ve Karasar (2009), Bilhan (2009), Aras, Toktaş ve Kurt (2010), Zariç (2012) ve bazı diğer araştırmacılar sayılabilir. Özellikle Kanbolat ve Karasar'ın (2009) editörlüğünde hazırlanan Türkiye'de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri başlıklı çalışma, düşünce kuruluşlarının Türkiye serüveni, düşünce kuruluşlarının gerekliliği ve Türkiye, Türkiye’de bölgesel araştırma merkezleri ve üniversitelerdeki uygulamaları, Türkiye’de düşünce merkezlerinin kurumsallaşması, Türkiye’deki düşünce kuruluşları üzerine düşünceler gibi başlıklar altında geniş bir konu yelpazesini kapsayarak ciddi bir açığın giderilmesinde önemli bir katkı sağlamıştır.

Türkiye’de düşünce kuruluşlarının/araştırma merkezlerinin 2000’li yıllarla birlikte sayısal olarak artmasını güdüleyen faktörler arasında örgütlenme önündeki engelleri kaldıran hukuki ve yasal

iyileşme, Dernekler Yasası ve Vakıflar Yasası'nda serbesti getiren reformların yapılması, 1990'larla birlikte Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ve 11 Eylül sonrasında şekillenmeye başlayan yeni dünya düzeninin küresel ve bölgesel olarak Türk dış politikasında ve ekonomik ilişkilerinde 'geleneksel' yapı ve anlayıştan daha değişimci bir eksene doğru kaymanın söz konusu olması, siyasal rejimin sivilleşme sürecine girmesi, aktör temelinde çoğulculuk ve çeşitlilik yaşanmasına paralel olarak siyasal tartışma zemininin ge-nişlemesini beraberinde getirmesi, bu dönemde Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarına doğrudan fon sağlamış olması, ve dolayısıyla ulus-ötesi aktörlü ortak araştırma projeleri ve çalışmalarının gelişmesi sırasıyla sayılabilir (Aydın, 2006; Aras, Toktaş & Kurt, 2010). Bu bağlamda, akademia başta olmak üzere, düşünce kuruluşları kadrolarının ve medya tartışmalarının düşünce kültürünün yerleşmesine katkısı inkâr edilemez.

Bu ve diğer çalışmaların vurguladığı gibi, Türkiye'de düşünce kuruluşlarının veya merkezlerin bir sosyal ve siyasal dönüşüm sürecinin, yaşanan kırılma veya krizlerin sonucunda ortaya çıktığı kanaati benimsenmektedir. Bu bağlamda, özellikle, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile imzalanan 1963 Ankara Ant-laşması ile Avrupa ile gelişen ekonomik ilişkiler özellikle iş dünyasında uzman ve bilgi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ekonomik ve Sosyal Etütler Konferans Heyeti (1961 yılında kuruluşundan sonra 1994 yılında TESEV -Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı'na dönüşmüş), İktisadi Araştırmalar Vakfı (İKV), ve İktisadi Kalkınma Vakfı iş çevrelerinin desteği ile kurulmuş vakıf temelli düşünce kuruluşları olarak ortaya çıkmışlardır. Bu arada, ilklerden biri olarak Türk dış politikası ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren konuları incelemek üzere 1974 yılında bağımsız bir araştırma kuruluşu olarak kurulan Dış Politika Enstitüsü'nden bahsedilmesi gerekir.

Günümüz Türkiye'sinde düşünce kuruluşları/araştırma merkezleri yapılanmasında kuruluş hedeflerine, örgütsel işleyişlerine, ve hukuki statülerine göre bağımsız ve yarı-bağımsız, hükümet bağlantılı, üniversite bağlantılı, siyasal parti bağlantılı ve yabancı araştırma merkezlerinin Türkiye ofisleri olmak üzere birçok oluşum sergileyen örnek bulunmaktadır (Aras, Toktaş & Kurt, 2010). Hükümet kuruluşu statüsü dışında kalanlar ise genellikle dernek veya sayıları az da olsa vakıf olarak örgütlenmektedir. Üniversitelerin çatısı altında kurulan oldukça çok sayıda araştırma merkezi veya araştırma enstitüsü ise Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) onay ve denetimine bağlıdır. Üniversite bünyesinde veya hükümet kuruluşu dışındaki araştırma merkezleri genellikle iş çevrelerinden kişiler, akademisyenler, politikacılar, emekli bürokratlar veya kâr amacı ile hareket eden girişimciler tarafından kurulmuştur (Aras, Toktaş & Kurt, 2010).

Aydın'a (2006: 87-88) göre bu evrimin nedenleri arasında: "bilgi ve analize duyulan ihtiyacın artması; demokrasinin gelişmesi için sivil toplumun katkılarının öneminin anlaşılması; internet gibi iletişim teknolojilerinin gelişmesi; fon, teşvik ve desteklerin küreselleşmesi, ve gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelerin sivil toplumuna kaynak aktarımının artması" sayılabilir. Daha önce de belirtildiği gibi, Türkiye'nin 1999'da Avrupa Birliği aday üye statüsüne alınması, gerek dış gerekse iç politikada yaygın ve köklü etkilere yol açmıştır. Demokratikleşme ve insan hakları alanlarında reform yapan ve hak ve özgürlüklerin alanını genişleten Türkiye'nin geçirdiği bu dönüşüm süreci, araştırma merkezlerini de etkilemiştir. 1982 Anayasası'nın kısıtladığı düşünce, basın ve örgütlenme özgürlükleri genişletilmiştir. Özellikle 2001'de Dernekler Yasası'nda yapılan değişiklikler sivil toplumun ve araştırma merkezlerinin yükselişinin önünü açmıştır. Artık dernek

veya vakıf kurmak daha kolay; sendika, siyasal parti veya ticaret odası çatısı altında faaliyet gösterebiliyor olmak ise mümkün hale gelmiştir. Yurtdışında kurulan dernek, vakıf veya araştırma merkezlerinin Türkiye’de ofis açması, dernekleşmesi veya faaliyet göstermesinin de yolu açılmıştır. Örgütlenme özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması, yurtdışı/yurtiçi kavramlarını da küreselleşmenin etkisi ile muğlâklaştırmıştır. Güvenç’e (2005) göre de yükselen yeni tehditler karşısında yönetici seçkinlerin Türkiye’nin var olagelen dış politikasına dair mutabakatı sona ermiştir. Siyasetin giderek liberalleşmesi, hak ve özgürlüklerin genişlemesine paralel olarak tartışma zemini genişlemiş, siyasal parti ve sivil toplum kuruluşları gibi müdahil yeni aktörler çıkmıştır. Bilgi ve analize duyulan ihtiyacın arttığı bu dönemde, demokrasinin gelişmesi ve sivil toplumun öneminin anlaşılması ile birlikte düşünce kuruluşları siyaset sahnesinde giderek özgün ve sesini duyuran aktörler olarak belirmişlerdir. Türkiye’de kurumların alışlagelmiş politika belirleme biçimlerinin tutuculuğuna ve siyasetin geleneksel yapısının getirdiği dirence rağmen, araştırma kuruluşlarının varlığına gün geçtikçe daha çok alışılmakta, yararlılıkları kabul görmekte ve bunun sonucunda da etkileri artmaktadır (Aras, Toktaş & Kurt, 2010).

Türkiye’deki düşünce kuruluşları Batı merkezli rakipleri ile hem niceliksel hem de niteliksel bazda kıyaslandığında görece olarak oldukça güçsüz yapıda oldukları görülmektedir. Böylesi bir tablonun ortaya çıkmasında ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel çok sayıda etkenin rolü söz konusudur. Ancak, en önemli nedenler arasında Türkiye’de düşünce merkezlerinin rol ve öneminin toplumsal yapıda geç ve yeterince idrak edilememesi, bu kurumların kamu veya özel sektörden gerekli ilgi ve ekonomik desteği görememesi, bürokratik engeller, çok da cazip olmayan çalışma koşulları sayılabilir. Geline bu aşamada ciddi sayıda stratejik araştırma merkezi ile Türk stratejik düşünce yaşamı ilk aşamasını tamamlamıştır. Gelecek aşama olarak stratejik düşüncenin ve politika üretiminde kurumsallaşmanın tamamlanması, nitelik ve standartlarının yükselmesi, finansal ve diğer yapısal sorunları aşip, etkin birer aktör olarak bilgi ve politika üretimi, kamu veya özel ilgili kurumlarla işbirliği ve ortak çalışma alanlarının tanımlanması gerekmektedir (Kanbolat & Karasar, 2009; Karabulut, 2010).

Benzer birçok çalışmanın da vurguladığı gibi, Aras, Toktaş & Kurt’a (2010) göre, araştırma merkezlerinin karşılaştığı sorunlar ve güçlükler arasında en önde gelenleri malî kaynak yetersizliği, gündemin çok hızlı değişmesi, sivil toplumun gelişmemişliği, toplumun araştırma merkezlerinin faaliyetlerine yönelik ilgisizliği, bilimsel bilgiye toplumca verilen değer düşüklüğü, araştırma merkezlerine yönelik kuşkucu yaklaşım, araştırma merkezlerini düzenleyen yasal mevzuat eksikliği, devlet kurumlarının araştırma merkezlerinden bilgi almaya yönelik köklü bir alışkanlığının olmaması, araştırma raporları hazırlanırken bürokrasiden yeterli bilgi temin edilememesi, bürokratik yazışma yoğunluğu, değişik sektörlerdeki firmalar ve diğer araştırma merkezleriyle işbirliği imkânlarının sınırlı olması, ve yeterince nitelikli ve daimi statüde kariyer yapacak uzman bulanamaması yatmaktadır.

Türkiye’ye benzer bir deneyim olarak Japonya’da da düşünce kuruluşları kültürünün geç oluştuğu ve potansiyel sayıya ulaşamadıkları, ve beklenen etkinlik ve performansı gösteremedikleri gözlenmektedir (Sato, 2011). Bu durum Japonya’nın dar dış politika önceliklerine, hükümetlerin izledikleri politika ve rejimden kaynaklanmasına, tek partili (LPD) yönetimin dinamizm ve politika

oluşturmadaki kara kutu (black box) yapısına atfedilmektedir. Satoh'un analizine göre, Batı dünyası ile artan ilişkiler, Pasifik-Doğu Asya bölgesel gelişmeler, ve Japonya'nın giderek artan ekonomik gücüne paralel olarak düşünce kuruluşları bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmiş 1978 yılında RIPS'in (rips.org.jp) Savunma ve Dış İşleri Bakanlıkları sponsorluğunda kurulmasını takip eden dönemde iki önde giden düşünce kuruluşu JFIR ve IIPS 1987-1988 yıllarında ilki, dönemin dışişleri bakanı Okita Saburo ve diğeri Başbakan Nakasone Yasuhiro insiyatifiyle "Japonya ve dünya'yı ilgilendiren kritik konuların analizine yönelik çalışmalar ve araştırmalar yapmak üzere" kurulmuşlardır. Satoh'a (2011) ve çalışmada atıf yapılan bir diğeri rapora göre, Japon düşünce kuruluşu kültür ve modelinin gelişimi, Japonya'da toplumsal çoğulcu yaklaşımın ve politika tartışmalarının demokratik bir toplumun özellikleri olduğunun bir göstergesi olarak gerekçelendirilmiş bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalarda Batı (Anglo-Sakson) düşünce kuruluşu modelinin kopyalanmasının kolay olmayacağı tezinden hareketle, Japonya gerçeğinde, sistemin genelde düzenleyici, müdahaleci, kapalı veya tutucu/gelenekselci rejim ve bürokrasi kültüründen uzaklaşmaması ve uzun soluklu ekonomik durgunluğun varlığı, düşünce kültürünün gelişiminin en belirleyici kısıtları olduğu vurgulanmaktadır. Küresel bazda önde gelen düşünce kuruluşlarına sahip olmakla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1815, Çin'in 428 düşünce kuruluşuna karşılık, Japonya'nın 108 kuruluşu bulunmaktadır. Bugün de Japon düşünce kuruluşlarının hem entelektüel ve hem de finansal olarak yeterli kapasite ile donatılmaktan uzak oldukları, iş dünyasının katkısı sağlanmazsa bu durumun uzun dönemde Japonya'nın çıkarlarına zarar vereceği ifade edilmektedir.

Türkiye'de ise her ne kadar düşünce kuruluşu sayısı ve niteliği anlamında son yıllarda olumlu gelişmeler gözlemlense de gelişmenin beklenen düzeyde olmadığı bir gerçektir. Türkiye'de kâğıt üzerinde elli civarında düşünce kuruluşu görünmesine rağmen fiiliyatta bu sayı uluslararası derecelendirme dikkate alındığında bir elin parmaklarını geçememektedir. Dolayısıyla Türkiye gibi bölgesel güç odağı olma rolüne soyunan bir ülkenin düşünce kuruluşu anlamında çok daha ileri bir düzeyde olması ve düşünce kuruluşlarına uzun yıllar önce daha fazla destek ve önem vermeye başlamış olması gerekirdi. Kuşkusuz, Türkiye'de faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının önemli sorunlarla karşılaştığı gözlenmektedir. Yukarıda da detaylı tartışıldığı üzere bunların başında ekonomik sorunlar gelse de bu kuruluşların kendi bünyelerinden kaynaklanan sorunları da göz ardı etmek mümkün değildir. Vizyon üreten, düşünce kültürünün yaygınlaşması ve derinleşmesine katkıda bulunan, ve genç beyinlerin yetiştirilmesini dolayısıyla ülkenin entelektüel insan gücüne yatırım yapan bu kuruluşlara ve merkezlere her türlü destek olunmasının toplum, devlet ve özel sektör olarak benimsenmesi gerekir. Zariç'in (2012) de vurguladığı gibi, bu alanda Türkiye'nin açığı giderek kapanamaz boyuta gelip sadece diğeri güçlü aktörlerin hamlelerinin izlenmesi durumunda kalınabilir. Düşünce kuruluşları gelişimleriyle uzmanlık alanlarında ürettikleri bilgi ve analizlerle Türkiye'nin gelecek vizyonunun oluşmasında önemli bir rol üstleneceklerdir.

Kanbolat ve Karasar'a (2009) göre:

Bugün gelinen bu aşamada düzinelerce stratejik araştırma merkezi ile Türk stratejik düşünce yaşamı birinci etabı tamamlamıştır. Girilen ikinci etapta stratejik düşüncenin ve politika üretiminin kalitesinin, derinliğinin ve standartlarının artması beklenmektedir. Bu süreç içinde

hayatta kalabilen merkezlerin kurumsallaşmalarını tamamlamaları, özellikle de finansman konusunda artık dalgalanmalara maruz kalmayacak şekilde kendilerini güvence altına almaları, kamu, özel ve siyasi kurumlarla bilgi paylaşımı ve ortak çalışma alanlarının tanımlanması gerekmektedir.

Türkiye’de düşünce kuruluşlarının geleceği büyük ölçüde sağlam ve devamlılık arz eden fonların teminine bağlıdır (Bilhan, 2009; Aras, Toktaş & Kurt, 2010). Bu mali faktöre paralel olarak, yapısal temelde henüz gerek kamu sektörünün ve gerekse sivil toplumun ciddi bir ‘düşünce’ ihtiyacı ve talebi içinde olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir. Bu durum, stratejik düşünce kuruluşlarının çoğulcu demokrasinin ve demokratik karar alma sürecinde olmazsa olmaz bir kurumsal yapı taşı oldukları inancının pekişmesine, özellikle devlet desteğinin bağımsız işlevlerine gölge düşürmeden sürdürmelerine imkân sağlamasına bağlıdır.

Bu konudaki deneyimiyle Bilhan (2009) düşünce uzmanlığı alanında fakirliğimizi şöyle bir örnekle net biçimde dillendirmektedir:

Bugün dünyanın en çok uğraştığı alanlardan biri, NTSI (Non-traditional Security Issues) alanında çalışan ve uzmanlaşan bir kuruluşumuz, hatta üniversite kürsü veya uzmanımız bile yoktur. Halbuki, ekolojik konulardan, tabii âfetlere, su sorunlarından, çok çeşitli yeni tehdit ve risk odaklarına ilişkin uluslararası sorunlarda faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarıyla yoğun işbirliği yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Sonuç olarak, genel olarak sivil toplum kuruluşlarının, özel olarak stratejik düşünce kuruluşlarının demokrasinin ve demokratik karar alma süreçlerinin yapı taşları olduğuna inanmak uygun olacaktır. Farklılıkların bir arada yaşamasını mümkün kılan demokrasi kültürüne ülkemizde bu kuruluşların büyük hizmeti olacağı düşünülmektedir. Toplumumuzun uygarlık savaşında, insan hakları atılımında, kadın-erkek eşitliğinde, çevre bilincinde ve yaşamın tüm alanlarında bu kurumların etkisi yadsınamaz.

5. Akademia ile Düşünce Kuruluşlarının Karşılıklı Konumları ve İlişkileri

Giderek artan uluslararası literatürün de işaret ettiği boyutta, ekonomik ve siyasi düzlemde bakıldığında düşünce kuruluşlarının sayısal olarak çokluğu ve niteliksel mükemmellikleri ile ülkelerin gelişmişlik derecesi ve dolayısıyla kurumsal kapasitesi arasında yakın bir korelasyon bulmak mümkündür. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere Batılı ve gelişmiş ülkeler dünyasında genele oranla düşünce kuruluşlarının ve üniversitelerin özgün işlevleri ve rolleri olan kurumlar olarak öne çıkması önemli bir gözlem niteliğindedir. Buna paralel olarak, gelişmiş ülkelerde düşünce kuruluşları/araştırma merkezlerinin mükemmelliği ile bu ülkelerdeki akademianın dünya klasmanındaki konumu arasında da pozitif ve yakın bir korelasyon olduğu da gözlenebilir. Bu bağlamda her iki kurumsal yapı açısından da bakıldığında, bir modelden bahsedilecek olursa, Anglo-Saxon modelinin başarılı olduğu genelde kabul görmektedir.

Tablo 1.4: Ülkeler Bazında Dünyanın İlk 150 Sıralamasında En İyi Üniversiteler ve Düşünce Kuruluşları Sayıları (2013)

Ülke	Üniversite (X)	Think-Tank (Y)
Amerika Birleşik Devletleri	77	11
İngiltere	31	17
Hollanda	12	2
Almanya	10	12
Avusturalya	10	2
Fransa	8	3
Kanada	7	2
İsviçre	7	1
Japonya	5	6
Belçika	5	7
Singapur	3	2
Çin	2	8
İsrail	2	3
Hindistan	1	8
Güney Afrika	1	7
İspanya	1	5
Türkiye	1	3
Norveç	1	2

Kaynak: Tablo Ek 1 ve Ek 2.

Tablo 4'te her iki kuruluş açısından dünya sıralamasında ön planda yer alan 18 ülke ve verileri özetlenmiş bulunmaktadır. Çok sayıda üniversitesi sıralama derecesinin üst noktalarında yer alan ülkelerin gelişmiş Batılı ülkeleri, ve aynı şekilde düşünce kuruluşları sıralamasında çok sayıda üst düzey kuruluşa sahip ülkelerin de bu ülkeler olduğu gözlemlenmektedir. Sınırlı bir gözlem de olsa, bu veriler (X, Y) üzerinden hesaplanan korelasyon katsayısı $R = 0,50$ bulunmuştur. A priori beklentiye paralel olarak, bu iki değişken (X, Y) arasında pozitif ve dikkate alınabilecek yakın bir ilişkinin varlığını ifade etmektedir. Bu durum, çıkarılacak bir sonuç olarak, çok sayıda dereceye giren üniversiteleri olan ülkelerin yine çok sayıda ve ileri düzeyde düşünce kuruluşuna sahip olmalarının beklenebileceğine işaret etmektedir.

Bu bulguya somut bir örnekle bakacak olursak İngiltere ile Japonya kıyaslaması anlamlı olacaktır. Tablo 3 verilerine göre, İngiltere'de 287, Japonya'da ise 108 düşünce kuruluşu bulunmaktadır. Buna göre İngiltere'de Japonya'nın 2 katından fazla düşünce kuruluşu söz konusudur. Buna paralel olarak, Tablo 4 verileri de dikkate alındığında, en seçkin kurumlar sıralamasında İngiltere'de 31 üniversite ve 17 düşünce kuruluşu varken, bu sayılar Japonya için sırasıyla 5 ve 6'dır. Simbiyotik olarak bir kurumun çokluğu veya azlığı diğer kuruma hem miktar ve hem de derecelendirme olarak yansımaktadır. Yüzölçümü ve nüfus bağlamında bir kıyaslamada İngiltere'nin 243.610 km² ile 64.088.222 (Haziran 2015) sayılarına karşılık Japonya'nın yüzölçümü ve nüfus değerleri 377.915 km² ve 126.919.659 (Haziran 2015) olarak saptanmıştır. Bu makro verilere ek olarak gayri safi milli hâsıla (2014 yılı satınalma gücü paritesiyle) değerleri, Japonya'nın \$4.751 trilyon, İngiltere'nin ise \$2.549 trilyon'dur. Bu üç temel istatistikte Japonya büyüklük olarak İngiltere'nin çok önünde olmasına rağmen gerek toplam ve gerekse seçkin

düşünce kuruluşları ve üniversiteler sıralamasında çok gerilerde bulunması oldukça ilginç ve anlamlıdır. İngiltere'nin dünya siyasetinde Japonya'ya kıyasla daha etkin bir aktör olarak yer almasında söz konusu her iki kurumun pozitif katkısının olup olmadığı ayrı ciddi bir tartışma konusu olabilir.

Düşünce kuruluşlarının “bilgi ile politika yapımı” arasında köprü oluşturma işlevi onları bilgi, yeni düşünce, ve bilimsel taban anlamında akademia ile simbiyotik bir ilişki içersine sokar. Geniş bir perspektiften bakıldığında, fikir ve bilgi üretimi, düşünce kültürünün yaygınlaşması, açık demokratik toplumun evrilmesine katkıda bulunmak, toplumsal sorunlara çözüm arayışı hedefi gibi temel ögeler her iki kurumun ortak alanlarını oluşturur. Birçok misyon benzerliği bulunsa da düşünce kuruluşunun işlevsel olarak bir üniversite rolüne soyunması olası değildir; buna karşılık akademianın benzeşen faaliyet göstererek bir düşünce kuruluşu rolünü oynaması olağandışı bir durum değildir. Her iki kurumun farklılık arzeden yönleri olduğu gibi, karşılıklı avantajları da bulunmaktadır. Düşünce kuruluşlarının/merkezlerinin kapsama alanları net çizilmemiş, esnek, ve kurumsal /örgütsel olarak hibrid yapılar olmaları onlara üniversitelere göre birçok avantaj sağlar. Bu onların mutfaktaki uzmanlarını – entellektüel girişimcileri geniş yelpazede bilgi temelli kaynak toplayarak bunları aracılık rolleri içerisinde uygun bir pakete dönüştürmelerini ve fikirlerini pazarlamalarını sağlar (Goodman, 2005; Medvetz, 2012).

Düşünce kuruluşları gibi üniversiteler de, eğitimin yanısıra, araştırmayı teşvik etmek ve akademik tartışma platformu oluşturmak üzere akademik eleman istihdamına giderler; üniversitelerdeki akademik kadronun ayrıcalığı araştırma veya inceleme çalışmalarının kurumsal anlamda yönlendirilmemiş veya belirlenmemiş olmasıdır. Bu, araştırmacının inisiyatifine bırakılmış bir karar olup, araştırma mevzu bir siyasi veya sosyal sorunun çözümüne odaklanabilir veya odaklanmayabilir. Düşünce kuruluşu açısından inceleme konusu öneriler, çözüm ve tavsiyeler toplamıyla hedefe konulmuştur. Gerektiğinde özel ihtisas gerektiren bu spesifik konuda dışarıdan, mümkünse akademia'dan, uzman temini söz konusu olacaktır. Akademiada yapılan çalışma ve yayın daha ziyade kişi odaklıdır; bir düşünce kuruluşuna gelince ortaya çıkan ürün (yayın) kurumu bağlar. Akademia öğretim üyelerinin akademik performanslarından ve prestijlerinden beslenirken, düşünce kuruluşları pazarladıkları çözüm-odaklı düşüncenin ne denli kabul gördüğü veya etkinlik taşıdığı noktası ile ilgilenmek durumundadır (Goodman, 2005).

Üniversite bağlantılı (strateji) araştırma merkezlerinin diğer düşünce kuruluşlarına rakip olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Dünyanın birçok bölgesinde akademiın başarılı bir biçimde geliştirdiği saygın araştırma merkezlerinin bulunduğu bir gerçektir. Örneğin, Sussex Üniversitesinde Institute of Development Studies, LSE'ye bağlı IDEAS and Public Policy Research, The Johns Hopkins Üniversitesine bağlı The Center for Transatlantic Relations, Stanford Üniversitesi merkezli The Hoover Institution, George Mason Üniversitesi merkezli The Center for Study of Public Choice sayılabilir. Üniversite yerleşik düşünce kuruluşlarının kampüsün iletişim, kütüphane, ve diğer birçok üst ve alt yapı olanaklarından faydalanma imkanları kıyaslanmayacak kadar fazladır. Akademik kadronun varlığı, istihdam ve mali yük gibi giderlerin karşılanma zorunluluğunu azaltıcı rol oynayacaktır. Buna karşın, kurumsal ve finansal zaafiyet, yönetsel bağımlılık, esnek olamama, bireysel tercihlerin ön planda olması, bilimsellik kaygısı söz konusu kurumların aşması gereken sorunlardır.

Düşünce kuruluşları uzmanlarının ortaya koydukları araştırma ürünlerinin akademiada olduğu gibi hakemli dergilerde yayınlanma koşulları ve atıf alma gibi bir kaygıları olmayacağı için sıkı bir akademik kalite ve bilimsel bir seviye tutturması gerekmemektedir. Bu, her akademisyenin yüksek bilimsel meziyetler taşıdığı, şarlatan olmayacağı anlamına gelmez. Düşünce kuruluşlarının öncelikleri ise bilimsel süzgeçten geçmiş bir ürün yerine bunun bir fikir veya tezin savunmasını gerçekleştirilmesi, siyaset ve sivil toplumda kabul görmesi, ve toplamda önerilen düşüncelerin somut bir yarar sağlaması amacını güdecektir. Öte yandan academia serbestçe entellektüel birikim ve görüşler ortaya koyarken, düşünce kuruluşları uzmanlarının işlerini koruyabilmeleri açısından üretken olmaları ve kurumla ters düşmemeleri gerekmektedir. Öte yandan, düşünce kuruluşu açısından, yetiştirilmiş uzmanın kuruma bağlılığının uzun dönemli sağlanması da bir sorun olarak algılanmak durumundadır.

Düşünce kuruluşlarının medyatik olma noktasında akademiaya göre bir adım önde olmaları, bu kuruluşlarla yakın temas kurmak isteyen ve medayaya açılmayı arzulayan akademisyenler açısından olumsuz bir manyetik alan oluşturabilirler; bu academia'nın nitelik, etik, ve bilimsel ciddiyet yönünden olumsuz etkilenmesinin kapısını açabilir. Birçok alanda paralel işlevler görseler de, araştırma üniversiteleri ile düşünce kuruluşları yapısal olarak çok farklı kurumlar olup, bu nedenle de insan kaynak bileşimi, odaklandıkları araştırma alanı, yöntemi ve pazarı birbirinden çoğu kez ayrılmaktadır. Gerçekte, birçok paralel veya benzer aktivite içerisinde olmalarına rağmen, academia ile düşünce kuruluşları yapısal yönden birbirinden çok farklı kuruluşlar olmak durumundadırlar. Her iki kurum da, odaklandığı araştırma konusu/alanı ve eğitim anlamında olduğu gibi, uzmanlaşma, uzmanlığı ilgilendiren bilimsel kriterler ve donanım bağlamında da ayrışma içerisinde olacaklardır.

Gerek dünyada ve gerek Türkiye'de her iki kurum da en iyi araştırma ve akademik eleman için rekabet etmektedirler; ancak burada kurumsal yönetim verimliliği, bağımsızlık ve bürokratik yapı bağlamında düşünce kuruluşları en azından Türkiye'de üniversitelere göre daha esnek, hızlı, ve hareket etme serbestliğine sahiplerdir. Türkiye gerçeğinde birer düşünce kuruluşları olarak üniversitelerde yer alan 'Stratejik Araştırma Merkezleri', birçok hizmet ve dışsallık avantajına rağmen, genellikle doğrudan rektörlük çatısı altında oluşmaları, bağımsız bir bütçe ile çalışmamaları, çok dar bir fon tahsisi gibi birçok ciddi kısıtlar altında faaliyet göstermeleri, fon kullanımı ve fon kaynakları edinmemeleri önemli bir aksaklık ve dezavantaj oluşturmaktadır. Kısaca, YÖK onayı alma gerekliliği, kadro yetersizliği, merkezlerin özel ve kamu düşünce kuruluşlarına göre idari ve mali özerklik taşımamaları, üniversite araştırma merkezlerini kısır bırakmaktadır.

Ara çözüm anlamında, üniversite bağlantılı stratejik araştırma merkezlerinin yeni bir model çerçevesinde devlet-iş dünyası-üniversite üçgeninde, buna paydaş olarak mevcut bir düşünce kuruluşunu da eklemeyerek kısıtlı kaynakların çok daha verimli kullanılması söz konusu olabilecektir. Üniversite araştırma merkezlerinin, üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde, il veya bölge SİAD'larıyla bir organik çatı altında buluşmalarının sağlanması optimum kaynak ve kapasite kullanımı formülü olarak düşünülebilir.

Gerek akademi-tabanlı kurumlar ve gerekse özgün düşünce kuruluşları olsun, hepsinin ortak paydası kamu ve sivil toplum açısından iletişim kanallarını açık tutmak ve karar vericiler üzerinde

kendi pozisyonları lehine etki/nüfuz gücünü oluşturabilmektir. Devletler, sivil toplum kadar hızlı değişmemektedir; çoğunlukla sivil toplumun bir parçası olarak ortaya çıkan düşünce kuruluşları, esneklik ve uzmanlaşma avantajını iyi kullanarak hem iç hem de uluslararası gündemi çabuklukla analiz ederek, karmaşıklaşan küresel işleyişte gerekiyorsa kılavuzluk rolünü de benimseyebilmektedirler. Bunu yaparken, düşünce kuruluşları toplumların sorunlarına ilişkin gündem maddelerini veri-temelli araştırmalar çerçevesinde ele almalıdır. Böylelikle diyalog, işbirliği ve müzakere iklimi ve kültürü genişleyecek, yapıcı iletişimden, yenilikçi yaklaşımlardan daha fazla yarar sağlanacaktır.

Rich'in (2004) değindiği gibi, düşünce kuruluşlarının siyasi aktör olarak müdahil olması üniversitelere kıyasla fazladır, bu siyasi yer edinme (political access) için teşvik üniversitelere kıyasla düşünce kuruluşlarında çok daha fazladır. Üniversite temelli sosyal bilimciler bireysel değilse bile profesyonel teşvikle güncel ve öncelikli politika konu ve sorunlarından ziyade bir çalışmadan diğerine akademik ve teorik tartışma içeren araştırmalara hızla geçiş yaparlar veya yönelirler. Profesyonel tatmin arayışında olan akademisyenlerin geleneksel yayınlarının çıkış noktası olan kurumsal akademik yayın kanalları (dergiler vs.) veya üniversite basımevleri, düşünce kuruluşları gibi siyaset meydanına bakmaktan ziyade, bilimsel tartışmaların gelişimiyle ve ilerletilmesiyle daha yakından bağlantılıdır.

Düşünce kuruluşlarının önemli avantajlarından birisi de, ürünün pazarlanmasında ortaya çıkmaktadır. Üniversite yayın ve araştırmaları açısından akademisyen kişi veya kişilerin yanı sıra kurumun da ön plana çıkması ve bu artı değeri üstlenmesi söz konusu olmalıyken, araştırmacının bu çabada veya çıktıda avantaj sağladığı öne sürülebilir. Düşünce kuruluşunda ise, yapılan araştırma veya incelemenin sonucu yayın olarak ortaya çıktığında bu genel olarak düşünce kuruluşunu bağlar, onun hanesine yazılır; araştırmacının çoğu kez bireysel imzasına rağmen kurumun itibarını doğrudan belirleyici olur.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sayısı giderek artan düşünce kuruluşlarının işlevsellikleri, beklentiler ve akademia ile bağlantıları açısından, bu kuruluşlar üniversitelerin rollerini alıyor mu, aralarında ne denli simbiyotik ilişki bulunmaktadır veya bulunmalıdır sorusu anlamlı ve gerçekçi bir nitelik kazanmaktadır. Politika yapımına ve tartışmalarına, araştırma ve bilgi sağlam ortamına katkı ana temasında, düşünce kuruluşlarının oluşan ülke modelinin kaynak israfı, sosyal ve siyaseten ayrıştırıcı, sivil toplumda çıkar odaklı yapıları teşvik etmek yerine, toplumsal güveni sağlayan, profesyonellik ilkeleriyle mükemmeliyetçi katkıyı ön planda tutan, düşünce üreten entellektüel insan kazandırıcı, toplumla iyi iletişim kurmuş etkin ve yönlendirici kurumlar olarak yapılaşmaları önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, düşünce kuruluşlarının gelişiminde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz eğilimin yalnızca kendilerini değil, genelde düşünce kültürü ve politika yapım sürecindeki gelişme kadar akademiayı da yakından ilgilendirdiği gerçeğinin, akademia ile bağlantıların ne derece kritik olduğunun altının çizilmesi gerekmektedir.

t'Hart ve Veronen (2008, s. 145), diğer birçok araştırmacının gözlemine paralel, Avustralya deneyiminden hareketle, tipik 21. yüzyıl düşünce kuruluşunu (i) hünerli, fırsatları kısıtlı bütçelerle değerlendiren; (ii) esnek yapılı modern teknolojiyi kullanarak bilginin organizasyonunu ve toplumsal kullanımını sağlayan; (iii) küçük sayılan bir çekirdek etrafında çoklu ve yaygın bir paydaşı, uzman, fonlayıcı ve kullanıcı ağı olan; (iv) gelenekten gelen uzman ve düşünce adamları

ile fikir brokerlarını ve süreç yöneticilerini buluşturan; (v) çoklu disiplin ve bilim alanını kapsayıcı nitelikte, politika üreticilerine/karar alıcılara uygun rapor ve bilgi paketi sunan; (vi) bu yönde görüş deneyimleri değerlendiren faaliyetleri organize eden, inovasyona açık, kendine güçlü bir konum edinmiş birimler olarak tanımlamaktadırlar.

6. Sonuç

Dünyada ve ülkemizde, özellikle başta siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında olmak üzere düşünce kuruluşları işlevsellikleri ve örgütlenmeleri kabul gören, demokratik çoğulcu toplumsal yapıda kritik bir konum almış kurumlar olarak değerlendirilmektedir. Düşünce kuruluşlarının politika, araştırma, ve bilgi üreten benzeşen kurumlar olarak üniversiteler, danışmanlık şirketleri, AR-GE merkezleri, bürokrasi birimleriyle işbirliği kadar onlarla rekabet içerisinde oldukları ve hatta söz konusu kurumların kendi aralarında da, etkinlik ve saygınlık anlamında, örtülü bir rekabet yaşamakta oldukları ve yaşayacakları bir gerçektir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sayısı giderek artan düşünce kuruluşlarının bir talebi karşılama veya demokratik kurumsal bir açığı giderme argümanının ötesinde, söz konusu kurumların işlevleri, işlevsellikleri, toplam etkileri, fırsatlar ve sorunları, beklentiler, akademia ve diğer paydaş kurumlarla ilişkilerinin boyutunun incelenmesi ve gündem konusu olarak tartışılmaya devam edilmesi yararlı olacaktır. Bu perspektiften, ülke bazında, düşünce kuruluşları üniversitelerin rollerini çalıyor mu yoksa onlara katkı sağlıyor mu sorusu her iki kurum açısından da gerçekçi bir nitelik arz etmekten öte, pratikte iki kurumun saygınlık, düşünce ve yönetim kültürüne ortak katkılarını artırma yol ve yöntemleri araştırılmalıdır. Ülke bazında, düşünce kuruluşlarının evrimleşmesinde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz tablonun veya eğilimin, en azından düşünce kültürü, bilgi üretim ve analizi, ve bilimsel araştırma gelişimi açılarından, yalnızca kendilerini değil akademiayı da yakından ilgilendirdiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Geçmiş ve bugünü çalışmak kadar geleceğe dönük vizyonlarla düşünceler üretme ve stratejiler geliştirme kapasiteleri dikkate alındığında, düşünce kuruluşlarının avantajlı konumlarını koruyarak ileriye yönelik değişimleri ve olası trendleri yakalamaları, siyasi partilerüstü bir çizgide geleceği okuma ve yön verme, akademia ile olabildiğince işbirliği ve dayanışma içerisinde olmanın yollarını geliştirme çabaları yeni rol ve yaklaşımlar arasında yer alacaktır.

Nihai analizde, iki kurum olarak, üniversiteler ile düşünce kuruluşlarının 21inci yüzyıl gerçeğinde, esnek, vizyon stratejisini iyi kurgulamış, kalite odaklı eğitim veren, bilgi ve düşünce üreten kurumlar olarak simbiyotik ilişkiler içerisinde, kısıtlı kaynaklar altında çok daha fazla karşılıklı işbirliği ve ancak ihtisaslaşmadan azami derecede yararlanmaları gerekliliği ortadadır. Demokratik yönetim de hükümetlerin milli politika oluşumunda tekellerinin zayıflaması, yönlendirme, çok seslilik ve tartışma ortamının zenginleştirilmesi ortamında, düşünce kuruluşlarını ve doğal olarak akademiayı, enerji ve sinerjilerini birleştirerek, düşünce kültürünü ve sektörünü belirleyici aktörler yapmaktadır.

Türkiye açısından düşünce kuruluşlarının geleceği büyük ölçüde sağlam ve devamlılık arzeden fonların ve iyi yetişmiş beyin gücünün teminine bağlıdır. Ancak bunun ötesinde, gerek üniversite temelli stratejik araştırma merkezlerinin ve gerekse diğer düşünce kuruluşlarının bir yandan

örgütsel olarak güçlendirilmeleri, kurumsal yapılanmalarını tamamlamaları, diğer yandan da stratejisi veya politika oluşturma faaliyetine katkıları konusunda bir geleneğin gelişerek yerleşmesi sağlanmalıdır. Söz konusu kuruluşlar arasında rekabet olacaktır ve olmalıdır; ancak, bu tüm yapıyı bir sektör olarak algılayacak olursak, burada çok sayıda cılız ve tabela kurumları oluşturmak veya sürdürmek yerine, etkinliği kabul gören, bilgi paylaşımına ve ortak çalışmalara açık, bağımsız, güçlü kadrolar yetiştiren, uluslararası düzeyde saygınlık kazanmış kurumların oluşumu uzun dönemli bir proje çerçevesinde yer almalıdır. Çağdaş dünya düzeninde düşünce kuruluşlarının giderek siyaseti yönlendirici daha aktif rol oynamaları beklenmektedir. Akademia, bu mimarinin kaçınılmaz temelini oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Abelson, D. E. (2007). Any Ideas? Think Tanks and Policy Analysis in Canada. İçinde Laurent Dobuzinkis, Michael Howlett and David Laycock (Der.), *Policy Analysis in Canada: The State of the Art* (ss. 551-573). Toronto: University of Toronto Press.
- Abelson, D. E. (2009). *Do Think Tanks Matter? Assessing the Impact of Public Policy Institutes*. 2nd Edition. Montreal and Kingston: McGill-Queen's University Press, 2009.
- Abelson, D. E. (2002). "Think Tanks and U.S. Foreign Policy: An Historical Perspective," U.S. Foreign Policy Agenda 7(3): 9-11.
- Aras, B., Toktaş, Ş., Kurt, Ü. (2010). *Araştırma Merkezlerinin Yükselişi: Türkiye'de Dış Politika ve Ulusal Güvenlik Kültürü*, Ankara: SETA Yayınları, 1. Baskı, <http://www.setav.org/ups/dosya/60328.pdf> (Erişim Tarihi: 30.11.2011).
- Aydın, A. (2006). "The Genesis of Think-Tank Culture in Turkey: Past, Present and Future?." Unpublished master's thesis. Ankara: Middle East Technical University, Ankara. September.
- Barani, L., & Sciortino, G. (2011). The Role of Think Tanks in The Articulation of The European Public Sphere, EUROSHERE COMPARATIVE STUDIES, Work Package 5.1 Report, http://eurospheres.org/files/2010/06/WP_5_1_final.pdf.
- Bettcher, K. E. (2012). The Roles of Economic Think Tanks in Democratic Policymaking and the Keys to Think Tank Success, Center for International Private Enterprise, article published January 31, 2012 and accessed at www.cipe.org/sites/default/files/publication-docs/
- Bilhan, M. (2009). Stratejik Düşüncenin Kurumsallaşması. (www.tasam.org.tr 29 Eylül 2009). <http://www.iku.edu.tr/TR/696-3/2-1-9921-605-4/STRATEJIK-DUSUNCENIN-KURUMSALLASMASI> erişim 16.01.2014.
- Denham, A., & Garnett, M. (der.) (1998). *Think Tanks Across Nations*, Manchester: Manchester University Press.
- Erdemli, Ö. (2000). A Guide to Research Centers in Turkey. *Turkish Studies*, 1(2): 135-145.
- Game, C. (2011). Birleşik Krallık'taki Düşünce Kuruluşları: Hem Bağımsız, Hem Yandaş, *Düşünce Kuruluşlarının Politika Oluşturmadaki Rollerini*, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) ile Friedrich Naumann Vakfı işbirliğiyle düzenlenen Uluslararası Konferansı, İstanbul, 18-19 Kasım.
- Goodman, J. C. (2005). What Is A Think Tank?, National Center for Policy Analysis, December 20, 2005. <http://www.ncpa.org/pub/what-is-a-think-tank> erişim 17.03.2014.
- Güvenç, S. (2007). Türkiye'nin Dış Politikası ve Düşünce Kuruluşları. İçinde S. Cerit- Mazlum ve E. Doğan, der., *Sivil Toplum Örgütleri ve Dış Politika: Yeni Sorunlar, Yeni Aktörler* (ss. 159-180). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kanbolat, H. & Karasar, H. A. (2009). *Türkiyede Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları*, Uluslararası İlişkiler Dizisi, Ankara: Nobel Yayın No 1391.

- Karabulut, B. (2010). Dünyada ve Türkiye’de Think Tank Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Gazi Akademik Bakış*, Cilt 4, Sayı 7, Kış 2010, s. 91-104, http://www.ataum.gazi.edu.tr/e107_files/sayi7/05-Bilal-Karabulut.pdf
- Kinne, B. J. (2005). Decision Making in Autocratic Regimes: A Poliheuristic Perspective. *International Studies Perspectives*, 6: 114-128.
- Laçiner, S. (2009). Türkiye'deki Think-Tank Kültürü üzerine Bir Değerlendirme, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1151> (Erişim Tarihi: 21.11.2011).
- McGann, J. G. (2013a). The 2012 Global Go To Think Tanks Report and Policy Advice, Think Tanks and Civil Societies Program, *University of Pennsylvania*. Released on January 24, 2013. http://gotothinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2013/07/2012_Global_Go_To_Think_Tank_Report_-_FINAL-1.28.13.pdf
- McGann, J. G. (2013b). ‘Think Tank challenge: Surviving the competition’ <http://www.asiapathways-adbi.org/2013/08/think-tank-challenge-surviving-the-competition/> - posted on August 20, 2013.
- McGann, J. G. (2007). *Think Tanks and Policy Advice in the United States: Academics, Advisors and Advocates*. New York: Routledge.
- McGann, J. G. (2006). Best Practices For Funding and Evaluating Think Tanks & Policy Research, *Prepared for: The William and Flora Hewlett Foundation*, December. <http://www.hewlett.org/uploads/files/BestPracticesforFundingandEvaluatingThinkTanks.pdf>
- McGann, J. G., & Johnson, E. C. (2005). *Comparative Think Tanks, Politics and Public Policy*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- McGann, J. G. (2005). “Think Tanks and Policy Advice in The US”, Foreign Policy Research Institute, Philadelphia, Pennsylvania. http://www.kas.de/wf/doc/kas_7042-1522-1-30.pdf?050810140452.
- McGann, J. G., & Weaver, R. K. (Der.). (2000). *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Mintz, A., & Geva, N. (1997). The Poliheuristic Theory of Foreign Policy Decisionmaking. İçinde Nehemia Geva and Alex Mintz (Der.) *Decisionmaking on War and Peace: The Cognitive-Rational Debate*, Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Nicola J., Pomares, J., Pellini, A., & Dattai, A. *The Role Of Think Tanks And Research Institutes For More National Ownership & Alignment Of Evidence to Policy*, UNDP Oslo Governance Center, OGC Discussion Paper 24 – September 2009.
- Rich, A. (2004). *Think Tanks, Public Policy, and the Politics of Expertise*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Sandıklı, A. (2011). “Türkiye’deki Stratejik Araştırma Merkezleri: BİLGESAM Örneği” *Düşünce Kuruluşlarının Politika Oluşturmadaki Rollerini*, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) ile Friedrich Naumann Vakfı işbirliğiyle düzenlenen Uluslararası Konferansı, İstanbul, 18-19 Kasım.

- Satoh, H. (2011). Reflections on Japanese think tanks: Roles, Relevance and Limitations. İçinde Lam Peng Er & Colin Duerkop (Der.), *Rethinking Diplomacy: New Approaches And Domestic Challenges In East Asia And The European Union*, Konrad-Adenauer-Stifung, Korea & Japan Office 2011, : www.kas.de/Korea.
- Smith, J. A. (1993). *The Idea Brokers: Think Tanks and The Rise Of The New Policy Elite*, Free Press, Reprint edition.
- Stone, D. L. (2007). Garbage Cans, Recycling Bins or Think Tanks? Three Myths about Policy Institutes. *Public Administration*, 85(2): 259-278.
- Stone, D. L. (2005). Think Tanks and Policy Advice in Countries in Transition. İçinde Toru Hashimoto, Stefan Hell, Sang-Woo Nam (Der.), *Public Policy and Research Training in Viet Nam* (ss. 38-109), Hanol: Asian Development Bank Institute.
- Stone D. L., & Denham A. (2004) Introduction: Think-tanks, Policy Advice and Governance. İçinde Stone, D., Denham A. (Der.), *Think-tank Traditions. Policy Research and the Politics of Ideas* (ss. 1–18), Manchester: Manchester University Press.
- Stone, D. (2001). "Learning Lessons, Policy Transfer and the International Diffusion of Policy Ideas, CSGR Working Paper No.69/01, April.
http://wrap.warwick.ac.uk/2056/1/WRAP_Stone_wp6901.pdf
- Stone, Diane (2001). Think Tanks, Global Lesson-Drawing and Networking Social Policy Ideas. *Global Social Policy*. 1(3): 338-360.
- Stone, D. L. (2000). Think-tank Transnationalisation and Non-profit Analysis. *Advice and Advocacy*, 14(2).
- Stone, D. L. & Garnett, M. (1998). Think Tanks, Policy Advice and Governance. İçinde Diane Stone, Andrew Denham ve Mark Garnett (Der.), *Think Tanks Across Nations* (ss. 1-20). Manchester: Manchester University Press.
- 't Hart, Paul and Ariadne Vromen (2008). A New Era for Think Tanks in Public Policy? International Trends, Australian Realities, *The Australian Journal of Public Administration*, vol. 67, no. 2, pp. 135–148.
- Troy, T. (2012). Devaluing the Think Tank, *National Affairs*, Number 10, Winter 2012.
- UNDP. (2003). *Thinking the Unthinkable: From Thought to Policy-*. The Role Of Think Tanks in Shaping Government Strategy: Experiences from Central and Eastern Europe. Bratislava: UNDP Regional Bureau for Europe and the Commonwealth of Independent States.
- Weaver, R. K., & McGann, J. G. (2000). "Think Tanks and Civil Societies in a Time of Change." İçinde James G. McGann and R. Kent Weaver (Der.), *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action*, New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Weaver, R. K. (1989). 'The Changing World of Think Tanks.' *PS: Political Science and Politics*. 22(2), 563-578.
- Zariç, S. (2012). Türkiye'de Think-Tank Kuruluşları Ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Akademik Bakış*, Sayı 31: 1-19, Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırgızistan.

Ekonomi Alanında Faaliyet Gösteren Düşünce Kuruluşları:

Brookings Enstitüsü ve TEPAV Örnekleri

Nursel Aydın Avşar

Özet

Bu çalışmanın amacı, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapılarını ABD'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından Brookings Enstitüsü ve Türkiye'nin ekonomi alanındaki en önemli düşünce kuruluşlarından Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) örnekleri üzerinden incelemektir. Bu amaç doğrultusunda her iki kuruluş, genel yapısı, çalışma alanları, yönetim-organizasyon yapısı ve bütçesi, eğitim alanındaki işbirlikleri ve politika süreçlerine etkileri bakımından değerlendirilmiştir. Brookings Enstitüsü hem uzun geçmişi hem de büyüklüğü bakımından dünyadaki en köklü ve geniş kapsamlı düşünce kuruluşlarından. Dolayısıyla, görece kısa bir geçmişe sahip TEPAV'ı Brookings Enstitüsü ile doğrudan bir karşılaştırmaya tabi tutmak çok sağlıklı olmayacaktır. Bu nedenle, çalışmada asıl amaçlanan, Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ı doğrudan karşılaştırmaktan ziyade Brookings Enstitüsü örneğinden yola çıkarak TEPAV özelinde Türkiye'de ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının daha etkin olmasına yönelik çıkarımlarda bulunmaktır.

1. Giriş

Düşünce kuruluşlarının tarihi 19. yüzyılın başına kadar uzanmaktadır. Düşünce kuruluşları ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) başlamış olup İngiltere ve Batı Avrupa'da da ortaya çıkmışlardır. Düşünce kuruluşlarının sayısının ivme kazanması ise II. Dünya Savaşı ve sonrası döneme denk gelmektedir. Türkiye'de ilk düşünce kuruluşunun ortaya çıkışı ise 1930'ların başında gerçekleşmiştir. Ancak, Batılı anlamda ilk düşünce kuruluşlarının başlaması, planlı kalkınma döneminin önemini arttığı 1960'lar ve sonrasını bulmuştur (Sakal, 2013).

Bir önceki bölümde de üzerinde durulduğu gibi düşünce kuruluşlarına ilişkin üzerinde kesin mutabakata varılmış bir tanım bulunmamaktadır.³ Literatürde konuya ilişkin başlıca tanımlamalar şu şekilde sıralanabilir. Genel bir bakış ile düşünce kuruluşları, bir ülkedeki politikacılar ile farklı alanlardaki uzmanlar arasında fikir transferini sağlayan araçlar olarak tanımlanabilir (Stone, 2000). Daha dar bir tanımla düşünce kuruluşları, hükümet, politik parti ve baskı gruplarından bağımsız olarak politika konularında analiz yapan görece otonom organizasyonlardır. Görece otonom olarak adlandırılmalarının sebebi, farklı gruplar ile kaynak konusunda bir bağımlılık ilişkisi içerisinde olmalarıdır (Stone, 2004). Düşünce kuruluşlarını kar amacı gütmeyen, kamu politikaları araştırma endüstrisi olarak da tanımlamak mümkündür (Weaver, 1989). Politika alanına

3 Düşünce kuruluşu kavramı, İngilizce "think tank" teriminden gelmektedir ve ilk olarak 19. yüzyılda beyin anlamında İngilizce gündelik dil kelimesi olarak kullanılmıştır. I. Dünya Savaşı'nda ise askeri ortamda sakin şekilde düşünülebilecek güvenli ve izole yerlere referans vermek için kullanılmıştır. Ancak, bugünkü anlamda kullanıma geçişi II. Dünya Savaşı döneminde gerçekleşmiştir (Smith, 1993).

etkilerine vurgu yapan bir tanımlama ile düşünce kuruluşları, politika yapım süreçlerine etki etmek ve destek elde etmek için uzmanlığa dayalı fikirler üreten bağımsız, fayda ve kar amacı gütmeyen organizasyonlardır (Rich, 2004).

Dünya genelinde araştırma ve politika alanları arasında köprü görevi gören tüm benzer yapılar aynı isim altında anılsalar da düşünce kuruluşlarını, içinde buldukları ülkenin tarihi, siyasi ve sosyal bağlamından bağımsız düşünmek güçtür. Her ülkenin kendine özgü koşulları yine kendine özgü düşünce kuruluşu yapılarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle, ABD'deki düşünce kuruluşu geleneğiyle başka ülkelerin deneyimlerini kıyaslarken ihtiyatlı davranmak gerekmektedir. Yine de iki yüzyıllık bir geçmişe sahip ABD düşünce kuruluşları deneyiminden olumlu uygulamaları ortaya koymak önem teşkil etmektedir.

Düşünce kuruluşlarını, gerçekleştirdikleri işlevlere göre “öğrencisiz üniversite”, “sözleşmeye dayalı iş yapan araştırma kuruluşu” ve “savunucu kuruluş” şeklinde üç gruba ayırmak mümkündür (Weaver 1989): Birinci grupta yer alan düşünce kuruluşları, araştırmacı olarak büyük ölçüde akademisyenlere dayanan, özel sektör ağırlıklı fonlar kullanan ve kitap uzunluğunda araştırmaların ana araştırma çıktısı olduğu yapılardır. İkinci gruptaki düşünce kuruluşları, akademik camiaya yönelik uzun araştırmalardan ziyade belli devlet kurumlarına yönelik raporlar üreten, sözleşmeye dayalı araştırmalar yapan oluşumlardır. Üçüncü grupta yer alan savunucu kuruluşlar ise güçlü politika, partizan ya da ideolojik duruş ve hırslı pazarlama üçlüsünü harmanlayan ve temel amacı güncel politika tartışmalarını şekillendirmek olan yapılardır.

Dünya genelinde düşünce kuruluşları ağırlıklı olarak, hükümet, siyasi parti ya da şirket gibi belli bir kesim tarafından kurulurken ya da finanse edilirken, ABD'de ağırlıklı olarak partizan olmayan ya da hükümetle ilişkili olmayan bağımsız düşünce kuruluşları yaygındır (McGann, 2007). Bağımlılık ilişkisi içerisinde bulunan düşünce kuruluşlarını siyasi partiye bağlı, devlet yapısı içinde, özel/kar amacı güden, ya da üniversiteye bağlı şeklinde sınıflamak mümkündür (McGann, 2007). Bağımsız düşünce kuruluşlarına yönelik Weaver'ın sınıflamasına paralel bir sınıflama ise şu şekilde yapılabilir (McGann, 2007): akademik-çeşitlilik gösteren kurumlar, akademik-uzmanlaşmaya sahip kurumlar, sözleşmeye dayalı iş yapan kurumlar, savunucu kurumlar, politika pazarlamaya yönelik girişimci kurumlar.

Düşünce kuruluşlarının politika üzerine etkileri zaman içerisinde giderek artmaktadır. Siyaset alanında etkileri daha görünür olmasına karşın, ekonomi politikaları üzerinde de farklı kanallardan, doğrudan ya da dolaylı etkileri söz konusudur. Bu çalışmanın ana amacı, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapılarını, Brookings Enstitüsü ve TEPAV örnekleri üzerinden incelemektir. İkincil bir amaç ise, ABD'nin önde gelen ve en etkili düşünce kuruluşlarından biri olarak ortaya çıkan Brookings Enstitüsü örneğinden yola çıkarak, TEPAV özelinde Türkiye'de ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşları için örnek alınabilecek olumlu uygulamaları ortaya koymaktır.

Çalışmanın, düşünce kuruluşu kavramını ele alan giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde, ABD'de ve Türkiye'de düşünce kuruluşlarının kısa bir tarihçesi sunulmaktadır. Üçüncü bölümde, Brookings Enstitüsü ve TEPAV'in çalışma alanları tanıtılmaktadır. Dördüncü bölümde, her iki kurum; misyon, araştırma faaliyetleri, yönetim-organizasyon yapısı, bütçe, şeffaflık, ve eğitim

faaliyetleri bakımından değerlendirilmektedir. Beşinci bölümde, düşünce kuruluşlarının politika süreçlerine etkisinin ölçümü sorunu tartışılmakta ve iki kurumun politikaya etkileri bazı örnekler üzerinden ortaya konmaktadır. Sonuç kısmında ise genel bir değerlendirme ile Türkiye’de ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşları için Brookings örneğinden yola çıkarak ortaya konan muhtemel gelişme alanları değerlendirilmektedir.

2. ABD’de ve Türkiye’de Ekonomi Alanında Faaliyet Gösteren Düşünce Kuruluşlarının Kısa Tarihçesi

ABD’de bugünkü kullanımıyla düşünce kuruluşu kavramı, II. Dünya Savaşı döneminde ortaya çıkmıştır. Ancak, düşünce kuruluşlarının kökenleri İç Savaş dönemine kadar dayanmaktadır. Düşünce kuruluşlarının kurumsal olarak ortaya çıkışından önce de uzmanlar, bireysel olarak amatör ruhla bilgilerini toplumun hizmetine sunmak için çabalamışlardır (Smith, 1993). 20. yüzyılın başında hükümetlerin de teşvikiyle bu “uzman-amatör” kişiler organize yapılara yönlendirilmiş ve “sosyal doktor” görevini üstlenmişlerdir. 20. yüzyılın ilk on, yirmi yıllık döneminde ortaya çıkan bu ilk düşünce kuruluşlarının temel amacı, bilim adamı ve doktorların sağlık sorunları için izlediği yönteme benzer bir yaklaşımla toplumsal problemleri teşhis etmek ve cevap ve çözüm yollarını aramak olmuştur. Bu ilk dönemin en bilinen örnekleri Russell Sage Vakfı, Carnegie Vakfı ve Rockefeller Vakfı’dır (Smith, 1993). Özetle, 20. yüzyılın başına denk gelen ilk dönem düşünce kuruluşları, bilimselliği ön plana çıkarmış ve ideolojiden uzak olmuştur.

ABD’de düşünce kuruluşlarının dönüşümü I. Dünya Savaşı ile birlikte hız kazanmıştır. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde iki tür düşünce kuruluşu hakim olmaya başlamıştır (Weaver, 1989): öğrencisiz üniversite ve sözleşmeye dayalı iş yapan araştırma kuruluşu. Öğrencisiz üniversiteler, gerçek üniversitelerden iki şekilde ayrılmaktadır. Özel kuruluşlar olduklarından, pazarlanabilir ve pratiğe uyarlanabilir araştırma üretme eğilimleri daha fazladır. Ayrıca, politikacılar ile yakın ilişki içinde olup güncel konular ile daha ilgilidirler. Sözleşmeye dayalı iş yapan araştırma kuruluşları ise, öğrencisiz üniversitelere kıyasla dışarıya ve özellikle hükümet için yapılan araştırma projelerine bağlı olup araştırma çerçevesini belirlemede daha az özgürlüğe sahip olmuşlardır. Ayrıca, araştırma ürünü olarak daha çok makale ve kısa öneri yazıları şeklinde çıktılar üretmişlerdir.

Öğrencisiz üniversite türünün en önemli temsilcisi Brookings Entitüsü olmuştur. Kökenleri, 1916 yılına dayanan ve ABD’de ülke düzeyinde kamuyu ilgilendiren politika konularını gerçeklere dayanarak araştırmak amacıyla kurulan, ilk devlete bağlı olmayan kurum olan Hükümet Araştırmaları Enstitüsü’ne dayanmaktadır.⁴ Enstitüye adını veren Robert S. Brookings, 1919 yılında Hükümet Araştırmaları Enstitüsü’ne başkanlık etmiş olan bir iş adamıdır. Brookings Enstitüsü’nün amacını, iyi yetişmiş memur ve etkin çalışan işçilere olan ihtiyaçtan doğan ve tüm ekonomiyi içine alan bir etkinlik modeli olarak açıklamıştır. 1927’de Hükümet Araştırmaları Enstitüsü ve Ekonomi Enstitüsü’nün birleşmesi sonucu resmi olarak bugünkü Brookings Enstitüsü kurulmuş ve kamu yararı için özel uzmanlığın kullanıldığı bir model olarak ortaya çıkmıştır (Smith, 1993).

4 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/history>

Sözleşmeye dayalı iş yapan araştırma kuruluşu türünün en önemli temsilcisi ise RAND kuruluşudur. Bu kuruluş, tümüyle bir Soğuk Savaş organizasyonu olarak nitelenmektedir (Hounshell, 1997). RAND'ın ortaya çıkış nedeni, II. Dünya Savaşı sırasında kurulan ordu, devlet kurumları, endüstri ve üniversiteler arasındaki iş birliği ve takım çalışmasının savaş sonrasında da sürdürülmesi olmuştur (Smith, 1993). Bu yeni model ile birlikte, düşünce kuruluşuna fon sağlayan devlet kurumu sayısını artırmak amacıyla araştırmaların pazarlanması hususu ön plana çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda ABD'de düşünce kuruluşları, objektif araştırmadan uzaklaşıp ideolojik yönelime daha yakın bir hal almışlardır.

J.F. Kennedy dönemi ile birlikte düşünce kuruluşlarının ideolojik eğilimine olumsuz bir bakış ortaya çıkmış ve düşünce kuruluşlarının rolü yeniden bürokratik entelektüeller ya da teknokratlar olarak görülmeye başlanmıştır. Bu süreçte, Brookings Enstitüsü de bir dönüşüm yaşamış ve öğrencisiz üniversite yapısını korumakla birlikte azalan fonları dengelemek için devlet kurumları için kontrat ve araştırma projeleri geliştirmeye başlamıştır (Smith, 1993). 1960'lara gelindiğinde ise Johnson dönemi ile birlikte, ABD'de devlet politikaları ve liberal düşünce kuruluşları üzerindeki kuşku artmış ve muhafazakar düşüncenin yükselişinin önü açılmıştır (Smith, 1993). Özellikle 1970'lerin ekonomik kriz ortamında Keynesyen ekonomi politikalarının düşüşe geçmesinin ve 1980'lerde yerini neoliberal ekonomi politikalarına bırakmasının da bu süreci hızlandırdığı ve karşılıklı etkileşim içinde olduğu söylenebilir.

Muhafazakar düşünce kuruluşlarının önemli temsilcilerinden American Enterprise Enstitüsü (AEI), 1943'te kurulmuş olup 1953'ten sonra aktif olmaya başlamış ve Brookings Enstitüsü'nün muhafazakar hali olarak adlandırılmıştır. Bir diğer önemli temsilcisi ise ilk olarak 1919 yılında Herbert Hoover tarafından Stanford Üniversitesi bünyesinde kurulan Hoover Savaş Kütüphanesinin devamı olarak 1959'da kurulan Hoover Enstitüsü'dür (Smith, 1993). Muhafazakar düşüncenin en etkili düşünce kuruluşu ise kökenleri 1973 yılına dayanan Heritage Vakfı'dır. Muhafazakar düşünceleri yayma konusunda agresif bir tutum sergilemiş ve fikirlerin değişik kanallardan pazarlanması gerektiği fikrini benimsemiştir. 1980'lerin ortasına gelindiğinde ise Libertaryan görüşün temsilcisi Cato Enstitüsü kurulmuş ve etkin olmuştur (Smith, 1993). AEI, Heritage Vakfı ve Cato Enstitüsü, günümüzde ABD'nin en güçlü muhafazakar düşünce kuruluşları olarak sayılabilir.

Türkiye'de ilk düşünce kuruluşları 1930'larda kurulmuştur. Ancak, Batı'daki örneklere benzer yapıların ortaya çıkışı 1960'lar sonrası döneme denk gelmektedir. Türkiye'de gerçek anlamda düşünce kuruluşlarının 1960 ve 1970'lerde ortaya çıkmasının arkasında belli başlı etmenler bulunmaktadır (Bağcı & Aydın, 2009): Birincisi, 1961 anayasası ile özgürlükler alanının genişlemesi, araştırma kuruluşları kurmak isteyenleri cesaretlendirici bir rol oynamıştır. İkincisi, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluşu ve planlı ekonomi dönemine geçiş ile birlikte iş dünyasının görüşlerini hükümete ve devlet kurumlarına aktaracak kanallardan biri olarak düşünce kuruluşları ön plana çıkmıştır. Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti ile İktisadi Araştırmalar Vakfı'nın kuruluşu bunun örnekleridir. Üçüncü olarak, 1963 Ankara Anlaşması ile Avrupa bütünleşmesine adım atan Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasındaki ilişkileri yürütmek için uzmanlara ihtiyaç ortaya çıkmış ve bu doğrultuda İktisadi Kalkınma Vakfı kurulmuştur. Siyasi hayatta

yaşanan serbestleşme ve vakıfların kurulmasını kolaylaştıran hukuki değişiklikler ise diğer etmenler olmuştur.

1980'ler ise, 1980 askeri darbesinin getirdiği kısıtlamaların da etkisiyle, Türkiye'de düşünce kuruluşlarının genişlemesinin kesintiye uğradığı ve az sayıda kuruluşun ortaya çıktığı bir dönem olmuştur (Bağcı & Aydın, 2009). 1990'lara gelindiğinde ise tekrar bir ivme kazanılmıştır. SSCB'nin çöküşü ve Soğuk Savaş'ın bitişiyle ortaya çıkan yeni bağımsız devletler ve istikrarsız bölgelerin ortaya çıkışı, ilk kez devlet yapısı içinde düşünce kuruluşlarının kurulması, yabancı düşünce kuruluşlarının Türkiye'ye olan ilgisinin artması, ve iş çevrelerinin düşünce kuruluşlarına artan ilgisi bu ivme artışında etkili olmuştur (Bağcı & Aydın, 2009). Artan bilgi talebi, demokratik gelişim için sivil toplumun öneminin anlaşılması, iletişim teknolojilerinin gelişmesi, gelişmiş ülkelerden aktarılan fon miktarının artması gibi faktörlerin etkisiyle 2000'lerde Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının sayısında hızlı bir artış yaşanmıştır (Bağcı & Aydın, 2009).

Ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının ortaya çıkışı, o günün ekonomik şartları ile doğrudan ilişkili ola gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun ilk yıllarında Lozan Anlaşması Ticaret Faslı uyarınca dışa açık bir ekonomi politikası izlemiş ve yüksek dış açık vermiştir. Anlaşmada ön görülen beş yıllık süre 1929 yılı itibariyle dolunca, Büyük Buhran'ın dış ticaret hadlerinde yarattığı olumsuzluktan az etkilenmek için tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi korumacı ekonomi politikaları uygulamaya konulmuş ve devlet önderliğinde sanayileşme stratejisi benimsenmiştir (Boratav, 2011).⁵

Bu yeni dönemle birlikte 12 Aralık 1929 tarihinde, o dönemki hükümetin önderliğinde, Türkiye'nin ilk iktisadi düşünce kuruluşu sayılabilecek Milli İktisat ve Tasarruf Komitesi kurulmuştur (Tokgöz & Uygur, 2012; aktaran Sakal, 2013). Bu kuruluşun amacı, Büyük Buhran'ın etkileri konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve politikacılara karar verme süreçlerinde yardımcı olmaktır (Sakal, 2013). Yerli malının tüketimini özendirerek ithalatı kısmak amacıyla ortaya çıkan "Yerli malı haftası" Milli İktisat ve Tasarruf Komitesi'nin önerisi doğrultusunda hayata geçirilmiştir. Ayrıca, 1929'a kadar hızla artan dış açığa vurgu yaparak insanları daha fazla tasarruf etmeye teşvik etmişlerdir (Cemiyet Nizamnamesi; aktaran Sakal, 2013).

28 Haziran 1938'de, Milli İktisat ve Tasarruf Komitesi'nin adı Milli İktisat ve Tasarruf Kurumu olarak değiştirilmiştir. 18 Haziran 1955 tarihinde ise bu kurum, 1931 yılında İstanbul'da kurulmuş olan Türk Ekonomi Topluluğu ile birleşerek Türkiye Ekonomi Kurumu (TEK) adını almıştır ve hala bu isimle faaliyetlerine devam etmektedir. Bugün TEK, politik bir amaç gütmeyen ve iktisatçıları bir araya getiren akademik bir platform rolü üstlenmektedir. Bu anlamda, öğrencisiz üniversite türünde bir düşünce kuruluşu olup düzenli konferanslar organize etmekte ve akademik dergi çıkarmaktadır. TEK Başkanı Ercan Uygur (aktaran Sakal, 2013), devlet kurumları ve bakanlıklar tarafından TEK'e rapor ya da analiz talebinde bulunulmadığını ifade etmiştir. TEK üyeleri, zaman zaman bireysel olarak belli konularda analiz ya da rapor sunabilmekteler ancak bunun uygulamada etkisi olmamaktadır.

⁵ Büyük Buhran döneminde düşen toplam talep karşısında Türkiye'nin de ihraç mallarını oluşturan hammadde fiyatları, ithal mallarını oluşturan imalat sanayi mallarına göre çok daha hızlı düşmüş ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler için dış ticaret hadlerinin bozulması şeklinde olumsuzluklar yaratmıştır.

Türkiye’de Batılı anlamda, ABD modelini örnek alarak başlatılan ilk ekonomik düşünce kuruluşu, 1961 yılında Nejat Eczacıbaşı tarafından kurulan Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti’dir. Eczacıbaşı tarafından amacı, devlet, özel girişim ve üniversiteleri birleştirmek olarak özetlenen kuruluş daha sonra Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) adını almıştır (Bağcı & Aydın, 2009). 1990’ların sonunda gündeme gelen para kurulu tartışmalarına “Para Kurulu Nedir? Ne zaman gereklidir?” adlı bir rapor yayınlayarak dahil olmuştur (Sakal, 2013). Türkiye’de, günümüzde ekonomi politikası alanında bilinen en önemli düşünce kuruluşlarından birisi ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) öncülüğünde kurulan TEPAV’dır.

TEPAV bir grup iş adamı, bürokrat ve akademisyen tarafından Türkiye’nin gelişme sürecinde büyük öneme sahip fikir tartışmalarını zenginleştirecek bilgi üretmeye yönelik araştırmalar yapmak amacıyla 2004 yılında kurulmuştur. Türkiye’nin dönüşüm sürecinde doğru kararların alınması ve kaynakların daha etkin kullanılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Politika önerileri hazırlamanın yanı sıra proje üretmek ve kamu politikalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi roller de üstlenmeyi hedeflemektedir.⁶

3. Brookings Enstitüsü ve TEPAV’ın Çalışma Konuları

Brookings Enstitüsü’nün araştırma yapılanması, Ekonomik Çalışmalar, Dış Politika, Küresel Ekonomi ve Kalkınma, Yönetişim Çalışmaları ve Metropolitan Politikaları olmak üzere beş araştırma programı etrafında şekillenmektedir. Bunun yanı sıra, on dört araştırma merkezi ve çok sayıda projeden oluşan bir yapılanmaya sahiptir. Bu çalışmanın odak noktası ekonomi politikaları olduğu için ekonomi ile ilgili konularda yaptıkları araştırma faaliyetlerinden kısaca bahsetmek yerinde olacaktır.

Enstitü bünyesinde geniş bir konu yelpazesine yayılan ekonomik çalışmalar yürütülmektedir. Ekonomik Çalışmalar Programı, istihdam yaratma, mali bütünlük ve sorumlu ekonomik büyüme amaçları çerçevesinde güncel ekonomik konuları analiz etmektedir. Başlıca konu başlıkları, makroekonomik politika, iş dünyası ve kamu politikası, sağlık sistemi reformu, iklim değişikliği ve enerji, sosyal politika, vergi ve maliye politikasını içermekte olup çalışmaları çeşitli proje ve merkezler ile kesişmektedir.⁷

Güncel makroekonomik konuların yanı sıra çok çeşitli sosyoekonomik konuya yönelik de çalışmalar yürütülmektedir. Bunlar arasında, sağlık sektörünün sorunları ve reformu üzerine çalışan Sağlık Politikası Merkezi, yoksulluk ve eşitsizlik üzerine çalışmalar yapan ve özellikle dezavantajlı ailelerde yaşayan çocukların ekonomik hareketliliğini artırmaya yönelik eğitim vb. politikaların geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlayan Çocuk ve Aile Merkezi, yaşlı nüfusun daha güvende bir hayat sürmesine katkı sunmak amacıyla başlatılan Emeklilik Güvenlik Projesi bulunmaktadır.⁸

6 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/250/Hakkinda/>

7 Brookings bünyesinde ayrıca Ekonomik Faaliyetle İlgili Brookings Makaleleri (Brookings Papers on Economic Activity) adında, makroekonomi alanında güncel konularda, aralarında 16 Nobel Ekonomi Ödülü kazanan ekonomistin de olduğu tanınmış ekonomistlerin makalelerini yayınlayan bir akademik dergi de bulunmaktadır. Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/projects/bpea>

8 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/centers/>

ABD'nin en önemli ekonomi gündem maddelerinden olan bütçe dengesi ve vergi reformu konusunda ise Urban Enstitüsü ile ortak yürütülen Vergi Politikası Merkezi, mali sorumluluğu geliştirmek amacıyla başlatılan "Ulusal Öncelikler için Bütçeleme Projesi" gibi oluşumlar bulunmaktadır. Ayrıca, 2004, 2005 ve 2007 yıllarında basılan "Mali Sağduyu" kitap serisi⁹ ve "Vergi Politikası Bilgilendirme Kitabı: 2012 Seçimi ve Sonrası için Vatandaşların Rehberi"¹⁰ gibi kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik kitaplar da üretmiştir.

Brookings Enstitüsü sadece ABD'yi ilgilendiren konularda değil küresel ölçekli sorunlara ilişkin de çalışmalar yürütmektedir. Günümüzün en önemli küresel sorunlarından iklim değişikliği konusunda, İklim ve Enerji Ekonomisi projesi;¹¹ küresel düzeyde ekonomik tartışmalara yön vermek amacıyla ise Uluslararası Ekonomi ve Kalkınma programı gibi çalışma alanları mevcuttur. Ayrıca, Afrika, Latin Amerika ve Asya gibi bölgesel inisiyatifler ile dış yardım konularında girişimler başlatılmıştır.

TEPAV; Ekonomi, Dış Politika ve Yönetişim olmak üzere üç alanda çalışmalar yürütmektedir. TEPAV bünyesinde on bir tane araştırma enstitüsü bulunmaktadır. Bunlar, Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü, İstikrar Enstitüsü, Uluslararası Politikalar Araştırma Enstitüsü, Girişimcilik Enstitüsü, Özel Sektör ve Ekonomik Kalkınma Enstitüsü, Kamu Politikaları Eğitim ve Araştırma Enstitüsü, Avrupa Birliği Enstitüsü, Hukuk Çalışmaları Enstitüsü, Finans Enstitüsü, Gıda ve Tarım Politikaları Araştırma Enstitüsü ve Yaşam Bilimleri ve Sağlık Politikaları Enstitüsü'dür.¹² Görüldüğü üzere TEPAV bünyesindeki enstitüler ağırlıklı olarak ekonomik konulara ilişkin araştırmalar yürütmektedir.

4. Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Değerlendirmesi

Tablo 2.1'de iki kurumun temel özellikleri sunulmuştur. Brookings Enstitüsü'nün çok detaylı ve net tanımlanmış bir misyonu bulunmaktadır. Hem Amerika özelinde hem de uluslararası sistemde ekonomik refah ve demokratik sistemin geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. TEPAV'ın kendi internet sayfasında açıkça ifade edilen bir misyonu bulunmamakla birlikte "Hakkımızda" bölümünde ortaya konulan Türkiye'de fikir tartışmalarını geliştirme amacı misyon olarak değerlendirilebilir. TEPAV'ın misyonunun daha net ve açık bir şekilde tanımlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu, aynı zamanda kamuoyuna ve paydaşlarına kurumun amaçlarına ilişkin daha net bir fikir vermesi açısından da faydalı olacaktır.

9 Bakınız: <http://www.brookings.edu/research/books/2007/restoringfiscalsanity2007>

10 Bakınız: <http://www.taxpolicycenter.org/aboutus/index.cfm>

11 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/projects/climate-energy-economics/about>

12 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/250/Hakkinda/>

Tablo 2.1: Brookings Enstitüsü ve TEPAV Hakkında Genel Bilgi

	Brookings Enstitüsü	TEPAV
Kuruluş yılı	1927	2004
Kurucular	Kökeni 1916 tarihli Hükümet Araştırmaları Enstitüsü (IGR); Robert S. Brookings öncülüğünde	TOBB öncülüğünde
Kendini tanımlama	Kar amacı gütmeyen kamu politikası kurumu	Objektif ve partiler-üstü bir yaklaşımla, akademik etik ve kaliteden ödün vermeden
Misyon	Yüksek kalitede ve bağımsız araştırma üretmek ve bu araştırmalara dayanarak Amerikan demokrasisini güçlendirmek; tüm Amerikalıların ekonomik ve sosyal refahını, güvenliğini ve fırsatlarını geliştirmek; ve daha açık, güvenli, yüksek refah düzeyinde ve dayanışmacı bir uluslararası sistemi sağlamak amaçlarına hizmet eden yenilikçi ve pratik öneriler geliştirmek	Türkiye'deki fikir tartışmalarının bilgi/veri içeriğini artıracak araştırmalar yapmak

Kaynak: Brookings Enstitüsü için bakınız: <http://www.brookings.edu/about#research-programs/>
TEPAV için bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/250/Hakkinda/>

Araştırma faaliyetleri bakımından iki kurum incelendiğinde (Tablo 2.2), beklenildiği üzere Brookings'ın daha geniş bir yelpazede araştırmalar yaptığı görülmektedir. Bunun arkasında yatan en temel neden, hem uzun bir geçmişe ve birikime sahip olması hem de yerel ve uluslararası ekonomik ve politik konuların bütünüyle ilgilenmesidir. TEPAV ise daha çok 2000'lerde hız kazanan Türkiye'nin ekonomik ve politik dönüşüm süreciyle ilişkili olarak öne çıkan konulara eğilmektedir. Her iki kurumda da çok sayıda araştırma merkezi ve enstitü bulunmaktadır. Elbette, hem finansman hem de personel bakımından büyüklüğünün bir yansıması olarak Brookings Enstitüsü'ndeki merkezler çok daha büyük ölçeklidir. Projeler bakımından ise her iki kurumda da çok çeşitli konularda projeler yürütülmekte ve projelere önem verilmektedir. Her iki kurum da yine çok sayıda rapor ve makale yayınlamaktadır.

Her iki kurumun da araştırma ağırlıklı bu yapıları, öğrencisiz üniversite sınıfı ile örtüşmektedir. Ayrıca, TEPAV için devletten önemli ölçüde mali kaynak elde etmeyen kurumlar için tanımlanmış olan bağımsız/yarı-bağımsız kurum sınıflaması da yapılmaktadır (Bağcı & Aydın, 2009). Devletten bağımsız olmakla birlikte, arkasında TOBB gibi bir kuruluşun olması tam bağımsız olarak değerlendirilmesini güçleştirmektedir.

Tablo 2.2: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Araştırma Faaliyetleri

	Brookings Enstitüsü	TEPAV
Araştırma alanları	İşletme ve Finans; Savunma ve Güvenlik; Ekonomi; Eğitim; Enerji ve Çevre; Maliye Politikası; Küresel Kalkınma; Sağlık; Uluslararası İlişkiler; Hukuk ve Adalet; Metropolitan Alanlar; Politika ve Seçimler; Sosyal Politika; Teknoloji; ABD Hükümeti	Ekonomi (Odak nokta: Rekabet gücü analizleri; Yönetişim (Odak nokta: Kamu yönetiminde saydamlık ve yerelleşme); Dış Politika (Hem bölgesel hem dünya geneli)
Araştırma Programları	Ekonomik Çalışmalar, Dış Politika, Küresel Ekonomi ve Kalkınma, Yönetişim Çalışmaları; Metropolitan Politikaları	
Araştırma Merkezleri ve Enstitüleri	Brown Eğitim Politikası Merkezi; 21. Yüzyıl Güvenlik ve İstihbarat Merkezi; Doğu Asya Politika Çalışmaları Merkezi; Etkin Kamu Yönetimi Merkezi; Sağlık Politikası Merkezi; Ortadoğu Politikası Merkezi; Teknoloji Yenilik Merkezi; Evrensel Eğitim Merkezi; Çocuklar ve Aileler Merkezi; Sosyal Dinamik ve Politika Merkezi; ABD ve Avrupa Merkezi; John L. Thornton Çin Merkezi; Hutchins Maliye ve Para Politikası Merkezi; Urban Brookings Vergi Politikası Merkezi	G20 Çalışmaları Merkezi; Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü; İstikrar Enstitüsü; Uluslararası Politikalar Araştırma Enstitüsü; Girişimcilik Enstitüsü; Özel Sektör ve Ekonomik Kalkınma Enstitüsü; Kamu Politikaları Eğitim ve Araştırma Enstitüsü; Avrupa Birliği Enstitüsü; Hukuk Çalışmaları Enstitüsü; Finans Enstitüsü; Gıda ve Tarım Politikaları Araştırma Enstitüsü; Biyoteknoloji Politikaları Merkezi; TEPAV & Dünya Bankası Bilgi Merkezi; Rusya Merkezi; ABD Merkezi; Ticaret Çalışmaları Merkezi
Projeler	14 adet geniş çaplı proje ¹³	Çok sayıda AB destekli ve diğer projeler ¹⁴

Kaynak: Brookings Enstitüsü için bakınız: <http://www.brookings.edu/about#research-programs/>
TEPAV için bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/250/Hakkinda/>

Tablo 2.3'te her iki kurumun yönetim yapısı incelenmiştir. Brookings Enstitüsü, üç yıllık dönemlerle görev yapan ve yılda üç kez toplanan bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Kurulun amacı, kurumun idari ve yönetsel işlerini yürütmek, araştırma alanlarını onaylamak ve kurumun çalışmalarının bağımsızlığını sağlamak olarak belirtilmiştir. Bir başkan, iki eş-başkan ve iki başkan yardımcısının yönetiminde toplanan kurulda ağırlıklı olarak özel sektör temsilcilerinin bulunduğu 55 üye yer almaktadır.¹⁵

13 Afrika Büyüme İnisyatifi, Afrika Güvenlik İnisyatifi, Silahları Kontrol ve Yayılmasını Önleme İnisyatifi, Brookings Global – CERES Latin Amerika'da Ekonomik ve Sosyal Politika İnisyatifi, Ekonomik Faaliyet üzerine Brookings Makaleleri, Brookings-Rockefeller Eyalet ve Metropolitan Yenilik Projesi, Ulusal Önceliklere Yönelik Bütçeleme, İklim ve Enerji Ekonomisi Projesi, Kalkınma Yardımı ve Yönetişim İnisyatifi, Enerji Güvenliği ve İklim İnisyatifi, Finansal ve Dijital Dahil Etme Projesi, Çocukların Geleceği, Küresel Şehirler İnisyatifi, Büyük Göller Ekonomik İnisyatifi, İşletme ve Kamu Politikası İnisyatifi, Latin Amerika İnisyatifi, Yönetim ve Liderlik İnisyatifi, Ödeme Reformu ve Klinik Liderlik Merkin İnisyatifi, Mobil Ekonomi Projesi, Uluslararası Düzen ve Strateji Projesi, Emeklilik Güvenliği Projesi, Hamilton Projesi, Hindistan Projesi, İstihbarat Projesi, ABD'nin İslam Dünyası ile İlişkileri.

14 Detaylı bilgi için bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/proje/durum/g/tamamlanmis>

15 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/leadership/trustees>

Tablo 2.3: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Yönetim Yapısı

	Brookings Enstitüsü	TEPAV
Yönetim*	Üst Yönetim: Bir başkan, ki eş-başkan ve iki başkan yardımcısı Yönetim Kurulu: 55 üye (43 özel sektör temsilcisi, dört vakıf temsilcisi, iki üniversite temsilcisi ve bir müze temsilcisi)	Yönetim kurulu: Direktör (akademisyen) ve altı işadamı Mütevelli Heyeti: 27 üye (Üç akademisyen ve 24 işadamı)
Organizasyon Yapısı*	Ekonomik Araştırmalar Programı: 64 ekonomist Küresel Ekonomi ve Kalkınma Araştırma Grubu: 66 ekonomist	Ekonomi Çalışmaları Grubu: 34 ekonomist
Bütçe Kaynakları**	Fonların dağılımı: %58 hibe, %37 katkı ve bağışlar ¹⁶ , %5 yayın ve diğer gelirler Hibelerin kaynağı: %28 vakıflar, %9 yabancı hükümetler, %7 şirketler, %6 bireyler, %6 diğer ve %2 ABD hükümeti.	Çok büyük oranda bağış gelirleri
Şeffaflık**	1983'ten bu yana: Yıllık faaliyet raporları	2004-2010: Yıllık faaliyet raporları 2005-2012: Karşılaştırmalı bilanço ve ayrıntılı gelir tablosu

Kaynak: Brookings Enstitüsü için bakınız: * <http://www.brookings.edu/about/leadership/trustees>

Brookings Enstitüsü için bakınız: ** <http://www.brookings.edu/support-brookings/annual-report>

TEPAV için bakınız: * <http://www.tepav.org.tr/tr/html/251/Mutevelli+Heyeti/>

TEPAV için bakınız: ** <http://www.tepav.org.tr/tr/html/254/Yillik+Raporlar/>

Brookings Enstitüsü, geniş araştırma yelpazesi ve çok sayıda merkez, proje ve faaliyet alanlarından dolayı kalabalık bir araştırmacı kadrosuna sahiptir.¹⁷ Ekonomik Araştırmalar Programı, bünyesinde 2 seçkin araştırmacı, 24 kıdemli araştırmacı, 4 araştırmacı, 8 ziyaretçi araştırmacı, ve 26 yerleşik olmayan kıdemli araştırmacı olmak üzere toplam 64 ekonomist barındırmaktadır. Yerleşik olmayan isimler arasında Nobel Ekonomi Ödülü almış kişiler de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 12 kişilik idari kadrosu vardır. Araştırmacıların eğitim düzeyi incelendiğinde ise hemen hemen tüm daimi araştırmacıların doktora derecesine sahip olduğu görülmektedir. Küresel Ekonomi ve Kalkınma Araştırma Grubu ise 2 seçkin araştırmacı, 16 kıdemli araştırmacı ve 5 araştırmacı ile 66 yerleşik olmayan kıdemli ve kıdemli olmayan araştırmacıdan oluşmaktadır. Yine burada da yerleşik araştırmacıların çoğu doktora derecesine sahiptir.

Kuruluşunda TOBB'un önderlik yaptığı TEPAV'ın yönetim yapısı, bunu yansıtan şekilde ağırlıklı olarak TOBB ile bağlantılı iş adamlarından oluşmaktadır.¹⁸ TEPAV'ın yıllık faaliyet raporlarına kurulduğu 2004 yılından 2010 yılına dek internet sayfaları üzerinden erişilebilmektedir.¹⁹ Yıllık faaliyet raporlarının yanı sıra 2005-2012 dönemi için yıllık karşılaştırmalı bilanço ve ayrıntılı gelir tablosu mevcuttur. En son yıl olan 2012 yılına ait ayrıntılı gelir tablosu incelendiğinde vakfın gelirlerinin çok büyük ölçüde bağış gelirlerinden oluştuğu görülmektedir. Ancak, Brookings

16 Hibe "grant" olarak katkı ve bağışlar ise "contributions and endowment" olarak geçmektedir.

17 Çalışmanın odak noktası olan ekonomi politikaları ile doğrudan ilişkili olan programların personel yapısı incelenmiştir. Diğer alanlarda da ekonomistlerin çalışabileceği göz ardı edilmemelidir.

18 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/251/Mutevelli+Heyeti/>

19 Daha sonraki yıllara ait raporların neden sunulmadığına ilişkin bir açıklama internet sayfasında mevcut değildir.

Enstitüsü faaliyet raporlarında yer verildiği şekilde, bu bağışların kaynaklarına dair bir bilgi mevcut değildir.

TEPAV'ın ağırlıklı çalışma alanı Ekonomi Çalışmaları olduğu için araştırma ekibinde ekonomistler ön plandadır. Dördü doktora derecesine sahip olmak üzere toplam 34 kişi Ekonomi Çalışmaları Grubu'nda yer almaktadır. Dış Politika Çalışmaları Grubu'nda ikisi doktora mezunu beş araştırmacı görev yapmaktadır. Yönetişim Çalışmaları Grubu'nda ise hiçbiri doktora derecesine sahip olmayan dört araştırmacı bulunmaktadır.²⁰

Tablo 2.4'te iki kurumun eğitim alanındaki işbirliklerine örnekler verilmektedir. Bu alanda Brookings Enstitüsü'nün en önemli girişimi, St. Louis Washington Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlenen dersler, sertifika programları ve Liderlik üzerine açılan Yüksek Lisans programıdır. Federal hükümet çalışanları için önemli olan konularda, politika üretme süreçleri ve kamuda liderlik üzerine çeşitli dersler sunulmaktadır.²¹ Ayrıca, araştırma programı ve merkezleri kapsamında staj ve araştırma bursu imkanları bulunmaktadır.²² Zaten öğrencisiz üniversite türünde bir düşünce kuruluşu olan Brookings Enstitüsü, kaliteli araştırma üretimine büyük önem vermekte ve bünyesinde Nobel ödülü sahibi araştırmacıların da olduğu çok sayıda kıdemli araştırmacıyı barındırmaktadır. Bu bakımdan, akademi ile sürekli bir iletişim halinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 2.4: Brookings Enstitüsü ve TEPAV'ın Eğitim Faaliyetleri

	Brookings Enstitüsü	TEPAV
Yürütülen örgün eğitim programları	St. Louis Washington Üniversitesi ile yürütülen ortak sertifika ve yüksek lisans programları	TOBB-ETÜ ile yürütülen Girişimciliği destekleme programı
Diğer	Federal hükümet çalışanlarına eğitim; Staj ve araştırma bursları	Kamu çalışanlarına mali yönetim konusunda eğitim ve teknik destek; Staj ve araştırma ödülü

Kaynak: Brookings Enstitüsü için bakınız: <http://www.brookings.edu/about/execed>, <http://www.brookings.edu/about/employment#/?tab=1>; TEPAV için bakınız: <http://www.garaj.org.tr/>

TEPAV, kurucu kurumu olan TOBB'un önderliğinde kurulan TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (ETÜ) ile organik bir bağa sahiptir. Bünyesindeki araştırmacıların bazıları aynı zamanda TOBB-ETÜ'de öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. TOBB-ETÜ ile ortaklaşa Garaj isimli bir girişimciliği destekleme çalışması yürütülmektedir. Özellikle bilgi teknolojileri ve yazılım alanında geliştirilen projeler bu program kapsamında desteklenmektedir.²³ Kamu Politikaları Eğitim ve Araştırma Enstitüsü bünyesinde, yurtiçinde ve yurtdışında (özellikle Orta Asya ve Orta Doğu) görev yapan kamu çalışanlarına mali yönetim konusunda eğitim ve teknik destek sunulmaktadır. Ayrıca, çalışma alanları olan ekonomi, dış politika ve yönetişim konularında lisans

20 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/>

21 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/execed>

22 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/employment#/?tab=1>

23 Bakınız: <http://www.garaj.org.tr/>

ve yüksek lisans öğrencilerine staj imkanı da sağlanmaktadır.²⁴ 2010 yılından itibaren Prof. Dr. Merih Celasun'un anısına araştırma ödülü verilmektedir.²⁵ TEPAV ayrıca yükselen piyasa ekonomilerinde en hızlı büyüyen 100 şirketi belirlemek amacıyla Allworld Network ve TOBB işbirliğiyle bir girişim başlatmıştır.²⁶

5. Politika Süreçlerine Etki

5.1. Ölçüm Sorunu ve Brookings Enstitüsü için Değerlendirme

Düşünce kuruluşlarının varlık amaçlarının temelinde, politika süreçlerini etkilemek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu etkileme çabasını, genel düşünce iklimini etkilemek, hükümetlerin kısa ve orta döneme ilişkin gündemlerini etkilemek, ve uygulanan politikanın detayına şekil vermeye yönelik mikro düzeyde araştırma yapmak şeklinde sınıflandırmak mümkündür (James, 2000; aktaran Bağcı & Aydın, 2009). Her ne kadar düşünce kuruluşlarının politika süreçlerine etkisinin varlığı doğrudan ya da dolaylı şekilde gösterilebilse de bu etkinin ölçülmesi son derece güçtür (Bağcı & Aydın, 2009). Düşünce kuruluşlarının politika süreçlerine etkisini belirlemenin önünde iki metodolojik engel bulunmaktadır (Abelson, 2002; aktaran Boucher & Hobbs, 2004): politika etkisini ölçme zorluğu ve belli bir fikrin hangi kişi ya da kurumdan çıktığını belirlemenin güçlüğü. Bu nedenle, politika süreçlerine ne kadar etki ettiklerini ölçmekten çok politika süreçleri açısından önemlerini tartışmak daha uygundur.

Yine de düşünce kuruluşlarının politikaya etkisini anlamaya yönelik çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu, aynı zamanda bağışçı kurumların ilgisini çekmek için de önemlidir. Bu etkiyi tanımlamaya yönelik girişimlerin bir örneği, Stone (2005) tarafından ortaya konmuştur. Buna göre politik/bürokratik alandaki etki, yasama, kanun yazımı ve konuşma metinlerine etki, düşünce kuruluşu çalışanlarının resmi komitelere atanması, siyasi ortaklar ve bağlantılar, düşünce kuruluşu çalışanlarının uluslararası örgütlerce atanması ya da seçilmesi gibi faktörler yoluyla; toplumsal alandaki etki, medyada tanınma ve görünürlük, iş dünyası için hazırlanan araştırma projeleri, paydaşlarla ilişkiler ve katılımcı araştırma, iletişim ağlarına üyelik ve bağlantılar gibi faktörler yoluyla; kurumsal etki ise yayın sayısı, çalışanların nitelikleri ve deneyimi, politika konusunda öğretim kapasitesi, dışarıdan elde edilen fonlar, internet sayfasının içeriği, kullanışlı ve sofistike olması gibi faktörler yoluyla ölçülebilir.

Abelson (2009) da benzer şekilde düşünce kuruluşlarının politika süreçlerini şekillendirmedeki etkilerini kantitatif olarak değerlendirmek için bakılabilecek ölçüler olarak medya görünürlüğü, düşünce kuruluşları çalışanlarının yasama komiteleri önünde sunum yapması, çeşitli devlet kurumlarına ve bakanlıklara danışmanlık yapması, ürettikleri yayın sayısı, düzenledikleri konferans ve seminer sayısı gibi göstergeleri belirtmiştir.

Düşünce kuruluşlarının etkisini anlamaya yönelik bir diğer yaklaşım ise politika üretim sürecinin hangi aşamasında etkili olduklarına bakmaktır. Bu süreci, sorunun tanımlanması, gündemin belirlenmesi, politika seçimi ve politikanın uygulanması olarak aşamalara ayıran McGann (2007),

24 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/html/262/>

25 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/merihcelasun/>

26 Bakınız: <http://turkiye100.tobb.org.tr/>

birçok düşünce kuruluşunun daha çok politika üretim sürecinin ilk aşamaları olan sorunun tanımlanması ve gündemin belirlenmesi aşamalarında etkili olduğunu ileri sürmektedir. Düşünce kuruluşlarının etki alanlarına göre bir sınıflamayı, Tablo 2.5'te sunulduğu şekliyle yapmak mümkündür (McGann, 2007). Şunu da belirtmekte fayda vardır. Bu tür sınıflamalar, “koridor lobiciliği” faaliyetleri ya da zaman içerisinde kurulan profesyonel bağlantılar yoluyla elde edilen ve daha görünmez olan etkileri yakalayamamaktadır. Beşeri sermaye birikimine yapılan katkı ya da daha uzun dönemde tartışma kültürünün dönüşümüne yapılan katkı gibi daha dolaylı etkiler de söz konusu olmakta ve tam olarak ölçülememektedir (Stone, 2005). Tüm bu tartışmalar dikkate alındığında; düşünce kuruluşlarının politika süreçlerine etkisini tam olarak ölçmenin mümkün olmadığı, ancak doğrudan ve kısa-orta vadeli etkilerin kısmen ölçülebileceği söylenebilir.

Tablo 2.5'te listelenen ölçülere yönelik istatistikler tümüyle mevcut olmadığından ve bazı göstergeleri ölçmek ise mümkün olmadığından istatistiksel bir değerlendirme yapılamamıştır. Ancak, genel bir değerlendirmeyle Brookings Enstitüsü'nün tüm kıstaslarda çok ciddi bir başarıya sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Brookings Enstitüsü'nün çok yüksek başarısına yönelik öngörü, aşağıda detayları sunulan uluslararası bir indeksin sonuçlarıncı da desteklenmektedir.

Tablo 2.5: Düşünce Kuruluşlarının Etki Alanları

Kaynak	Çıktı	Kullanım	Etki
<ul style="list-style-type: none"> - Tanınmış araştırmacılara sahip olmak - Araştırmacıların kalitesi ve beceri düzeyi - Finansal destek düzeyi ve düzenliliği - Karar verici mercilere yakınlık ve kolay erişebilirlik - İletişim ağlarının kalite ve güvenilirliği - Akademi ve medyada anahtar bağlantılar 	<ul style="list-style-type: none"> - Politika önerisi sayısı ve kalitesi - Yayın sayısı ve kalitesi - Haber röportajları - Düzenlenen bilgilendirme toplantısı, konferans ve seminerler - Danışmanlık ve hükümet pozisyonlarına aday gösterilen personel sayısı 	<ul style="list-style-type: none"> - Medya ve Politika dünyasında saygınlık - Medyada görünürlük sayısı - İnternet sitesi ziyaretçi sayısı - Mecliste yapılan sunum sayısı - Bilgilendirme toplantısı, resmi atama, danışmanlık - Satılan kitap sayısı - Dağıtılan rapor sayısı - Düzenlenen seminer ve konferanslara katılımcı sayısı 	<ul style="list-style-type: none"> - Politikacılarca dikkate alınan ya da uygulanan öneriler - İletişim ağlarının merkezinde olma - Siyasi parti ve adaylara danışmanlık - Dağıtılan ödüller - Akademik dergiler ve medyada yayınların yayımlanması ya da atıf alması - İnternet sayfası baskınlığı - Geleneksel akıl ile bürokrat ve seçilmişlerin çalışma prosedürlerini zorlamak

Kaynak: McGann (2007, s.42).

Düşünce kuruluşlarının dünya genelinde değerlendirilmesine yönelik en güncel ve kapsamlı kaynak, Pennsylvania Üniversitesi Lauder Enstitüsü bünyesinde bulunan Düşünce Kuruluşları ve Sivil Toplum Programı'nın düşünce kuruluşlarının hükümet politikaları ve sivil toplum üzerine

etkileri üzerine yaptığı araştırmalardır. Bu bağlamda bahsi geçen program, 2007’den bu yana her yıl, dünya genelinde çok sayıda düşünce kuruluşunu değerlendirmeye tabi tutan düşünce kuruluşları global indeksini yayınlamaktadır. İndeks, ilk aşamada aday gösterimi ve ikinci aşamada bu adayların uzman panellerince değerlendirilmesi şeklinde iki aşamalı bir süreç sonucu oluşturulmaktadır.

Düşünce kuruluşlarını uluslararası ölçekte değerlendiren bu girişimin son indeksi 2014 yılına aittir.²⁷ Aday gösterimi sürecinde, 6618 düşünce kuruluşuna, binlerce gazeteci, politikacı ve bağışçı kurumlara çağrı gönderilmiştir. On ya da daha fazla adaylık sahibi olan kurumlar seçim aşamasına dahil edilmiştir. İkinci aşamada, anket yoluyla oluşturulan sıralama onay için uzmanlar paneline gönderilmiş ve bu şekilde indeks sonuçlandırılmıştır. Ankette önem verilen ölçütlerden bazıları şunlardır: yönetimin kalitesi, çalışan uzmanların kalitesi, üretilen araştırma ve yayınların kalitesi, elit uzmanları bünyesine katma becerisi, akademik performans ve saygınlık, politika süreçlerine etki, bağımsız araştırma üretmeye bağlılık, kilit kurumlarla ilişkiler, medya saygınlığı, araştırmaların kullanımı, fonların düzeyi, devamlılığı ve çeşitliliği, akademi ile kamu arasında köprü görevi görme, kamu ve politikacılar arasında köprü görevi görme, vd.

2014 yılı düşünce kuruluşları global indeksine göre Brookings Enstitüsü, hem dünya genelindeki genel sıralamada hem de ABD sıralamasında birinci olmuştur.²⁸ Çalışma alanlarına göre yapılan sıralamada ise yurtiçi ekonomi politikası, uluslararası kalkınma, dış politika ve uluslararası ilişkiler, konularında birinci; uluslararası ekonomi politikası ve sosyal politika konularında ikinci; eğitim ve sağlık politikası konularında üçüncü; savunma ve milli güvenlik, çevre konularında dördüncü; şeffaflık ve iyi yönetim konusunda ise sekizinci sırada yer almıştır. Ayrıca, en iyi yönetilen düşünce kuruluşları ve en iyi dış ilişkiler sıralamasında da ilk sıradadır. İki ya da daha fazla düşünce kuruluşu ile ortaklaşma konusunda ise üçüncü gelmiştir. Saydamlık ve iyi yönetim konusunda Avrupa merkezli düşünce kuruluşlarının arkasından gelip yedinci sıradadır. Coğrafi bölgeler sınıflamasına göre Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde Brookings Doha Merkezi ile üçüncü sırada yer almıştır. Bu bölümün de odak noktası olan, kamu politikalarına en çok etki eden düşünce kuruluşları sıralamasında ilk sırada, politika-odaklı kamu programları geliştirme bakımından ise RAND’ın ardından ikinci sırada yer almıştır. TEPAV bu sıralamalarda yer almadığı için değerlendirme yapılamamıştır.

5.2. Brookings ve TEPAV özelinde Örnekler

ABD’de düşünce kuruluşları ile politikacılar arasında, seçim dönemi, yasama faaliyetleri, politika geliştirilmesi gibi farklı süreçlerde göze çarpan, dinamik bir etkileşim ola gelmiştir. Seçim dönemlerinde, özellikle Jimmy Carter, Ronald Reagan gibi Washington’da federal düzeyde çok az deneyime sahip olan başkan adayları, düşünce kuruluşlarının bilgi birikiminden ciddi anlamda yararlanmışlardır. Bu adaylar, Dış İlişkiler Konseyi ve Brookings Enstitüsü gibi kurumlarda eski politikacıların ve iş dünyasının önde gelen liderlerinin de dahil olduğu toplantılara katılarak hem kamuda hem de özel sektörde bağlantılar kurmuşlardır. Elde edilen bilgi birikimi ve ağ bağlantılarının yanı sıra, önde gelen düşünce kuruluşlarının ve bunları destekleyen ünlü isimlerin

27 Detaylı bilgi için bakınız: McGann (2015)

28 Detaylı bilgi ve sıralama tabloları için bakınız: McGann (2015)

desteğini almak da onlar için seçim sürecinde büyük önem taşımıştır (Abelson 2009). Bu anlamda, ABD’de düşünce kuruluşları ile siyasetçiler arasında görünür bir ilişkinin ve etkileşimin olduğu açıktır.

Başkan adayları seçildikten sonra çalışacakları ekibe de düşünce kuruluşlarından önemli isimleri dahil etmişlerdir. Brookings Enstitüsü özelinde bakıldığında, örneğin Jimmy Carter, Beyaz Saray’a geldikten sonra Brookings uzmanlarından bazılarını dış politika ve ekonomi politikaları konusunda oluşturduğu danışman ekibine dahil etmiştir (Abelson 2009). Reagan döneminde Heritage Vakfı, Hoover Enstitüsü ve AEI gibi muhafazakar düşünce kuruluşları politika alanında etkili olmuştur. Bush döneminde biraz geri planda kalan düşünce kuruluşları, 1991 yılında Clinton’un adaylığı ile tekrar ön plana çıkmıştır (Abelson 2009). Oğul Bush döneminde ise AEI ve Heritage Vakfı gibi önde gelen muhafazakar düşünce kuruluşları ile birlikte Taylor ve Feldstein gibi tanınmış bazı iktisatçılar politika süreçlerinde etkili olmuştur (Abelson 2009). Brookings Enstitüsü’nün seçim kampanyası ve politika geliştirme süreçlerinde oynadığı rol, Obama dönemi ile tekrar önem kazanmıştır. Daha önce Kerry ve Obama’ya danışmanlık da yapan Brookings Enstitüsü dış politika uzmanı Susan Rice’in ABD’nin Birleşmiş Milletler elçisi olarak atanması, ABD’de düşünce kuruluşu kökenli uzmanların atandığı en yüksek pozisyon olarak dikkati çekmektedir (Abelson 2009). Yapılan atamalar bakımından, Brookings Enstitüsü’nün büyük bir başarı elde ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Brookings Enstitüsü, geçmişten bu yana ABD’de politika geliştirme süreçlerinde etkili olan bir kuruluştur. 1920’lerde federal hükümet için bütçe sistemi kurulması çalışmalarında yer almıştır. Özellikle, II. Dünya Savaşı sonrası Marshall Planı’nın geliştirilmesi konusunda aktif rol oynamıştır. Ayrıca, AEI ile seçim kampanyası dönemi finansmanı reformunu hayata geçirmiştir (Weidenbaum, 2010). Resmi adı Avrupa İyileşme Planı olan Marshall Planı’nın hazırlanması sürecine başlarken dönemin Dışişleri Bakanı George C. Marshall, Brookings Enstitüsü Başkanı Harold G. Moulton’dan yardım talep etmiştir. Enstitü, dört haftadan kısa bir sürenin sonunda, 22 Ocak 1948 tarihinde bir rapor yayınlamak planını yapısı, odak noktası ve çalışma prosedürlerine ilişkin sekiz öneri geliştirmiştir.²⁹ Bu öneriler ışığında son şeklini alan plan, Nisan 1948’te kabul edilmiştir. 450 tarihçi ve siyaset bilimci arasında yapılan bir ankete göre Marshall Planı, II. Dünya Savaşı sonundan 21. yüzyılın başına kadarki dönemde ABD federal hükümetinin en büyük başarısı olarak ifade edilmiştir.³⁰

Brookings Enstitüsü, yaptığı yayınlarla da doğrudan politikaya şekil vermiştir. 1960 seçimlerinden önce kazanacak adaya yardımcı olması amacıyla hükümet çalışmaları uzmanı Laurin Henry tarafından *Presidential Transitions* başlıklı kitap yayınlanmıştır. 1971 yılında, federal bütçe ile ilgili çalışmalar serisine başlanmış ve farklı programlarla ilgili detaylı bütçe analizleri hazırlanmıştır. Bu çalışmalar, Brookings’in Kongre Bütçe Ofisi’nin (CBO) kurulmasına ön ayak olmasına yol açmış ve Brookings ekonomisti Alice Rivlin CBO’nun ilk direktörü olmuştur.³¹

29 Bakınız: <http://www.brookings.edu/~media/About/Content/marshallplan/19480122cmtereport.pdf>

30 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/history/marshallplan>

31 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/history>

1980'lere gelindiğinde ise vergi yasası reformu tartışmalarında, yine Brookings Enstitüsü önemli rol oynamıştır. Ekonomik çalışmalar programı direktörü Joseph Pechman'ın yapmış olduğu çalışmalar, 1986 Vergi Reformu yasasına şekil vermiştir. 1990'larda da Refah Devleti Reform tartışmalarına ev sahipliği yapan Enstitü, çocuk vergi indirimi politikasını da doğrudan şekillendirmiştir. Daha sonraki yıllarda, vergi sistemi reformu ile ilgili çabalarda da Brookings ekonomistleri Bill Gale, Mark Iwry ve Peter Orszag'ın çalışmaları önemli yer tutmuştur ve bu konudaki en etkili ekonomistler arasında anılmalarına yol açmıştır.³²

TEPAV'ın doğrudan politika alanındaki etkinliğini ölçmeye yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Sakal'ın (2013) TEPAV'dan Mustafa Eray Yücel ile Temmuz 2012'de yapmış olduğu röportajda gerek TEPAV'ın gerekse ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının etki alanı ile ilgili genel bir izlenim edinmek mümkün olmaktadır. Buna göre, TEPAV'ın etki alanının kısıtlı olduğu ifade edilmekte ve bu alanın da gündemi kısmen etkileme ya da askıya alma ile sınırlı olduğu söylenmektedir. TOBB gibi güçlü bir kuruluşun önderliğinde kurulan bir düşünce kuruluşu olarak TEPAV'ın diğer düşünce kuruluşlarına kıyasla bu alandaki en etkili kuruluş olması gerektiği düşünüldüğünde, Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının ne kadar dar bir etki alanına sahip oldukları daha açık ortaya çıkmaktadır (Yücel, 2012; aktaran Sakal, 2013). Ayrıca, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının sayısı iç ve dış politika alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlara kıyasla daha azdır. Bunun en temel nedeni, ekonominin karmaşık içeriğinden ötürü gündelik tartışmalarda iç ya da dış politika kadar insanların ilgisini çekmemesidir. Bu anlamda ekonomiyi üst düzey grupların alanı olarak gören sıradan vatandaşlar, ekonomi politikaları konusunu politikacı, teknokrat ve akademisyenlere bırakmıştır.

TEPAV, Türkiye'nin önemli ekonomik ve politik konularına yönelik özel çalışmalar yürütmekte ve bu süreçlere etkiye bulunmaya çalışmaktadır. Anayasa tartışmalarına katkı sunmak adına 2007-2012 döneminde TOBB'un önderliğinde 13 meslek kuruluşu ve sendika konfederasyonunun girişimiyle hayata geçirilen Anayasa Platformu Projesi'ne teknik destek sunmuştur. Proje yoluyla bu konudaki en geniş kapsamlı sivil toplum ve vatandaş katılımı sağlanmıştır. Proje kapsamında çok sayıda "Vatandaş Toplantıları" etkinliği düzenlenmiş ve anayasa tartışmalarına katılımı en sınırlı olan kadınlar ve gençlerin anayasal taleplerini seslendirmek adına bu gruplara özel toplantılar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, anayasa yapım sürecinin daha sağlıklı bir zeminde yapılması adına çok sayıda konferans, çalıştay ve seminer düzenlenmiş, anayasa çalışma metinleri hazırlama ve hazırlatma çalışmaları gerçekleştirilmiştir.³³ TEPAV'ın etkin olduğu bir diğer konu Türkiye-AB ilişkileri ve müzakere sürecidir. Bu doğrultuda kurulan AB Çalışmaları Enstitüsü, bu konuda bilgilendirme etkinlikleri ve değerlendirmelerin yanı sıra AB kamuoyuna yönelik iletişim projeleri gerçekleştirmekte ve ilgili kurumların çalışmalarına katkı sunmaktadır.³⁴ Ayrıca, politika kararlarının sektörel ve makroekonomik etkilerini analiz etmeye yönelik TEPAV-MOD adlı bir modelleme çalışması yürütülmektedir.³⁵

32 Bakınız: <http://www.brookings.edu/about/history>

33 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/proje/s/107>; <http://www.anayasaplatformu.net/>

34 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/calismalarimiz/s/354>

35 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/calismalarimiz/s/357>

ABD ve Brookings özelinde de ön plana çıkan bir konu kamu bütçesinin takibi ve saydamlığın sağlanmasıdır. TEPAV, gelişmiş ülkelerdeki örneklerinden yola çıkarak 2005 yılında Mali İzleme Projesi'ni hayata geçirmiştir. Bu doğrultuda, bütçe gelişmelerini ve mali mevzuatı izleyen ve değerlendiren Mali İzleme raporları düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.³⁶ Ayrıca, aylık olarak "İstihdam İzleme Bülteni" yayınlanarak kayıtlı istihdama ilişkin eğilimler ortaya konmakta,³⁷ iki ayda bir yayınlanan "Ekonomide Durum" raporları ile güncel ekonomik gelişmeler konusunda kamuoyu bilgilendirilmektedir. Sosyal politika konularında da çalışmalar yürütülmektedir.

TEPAV, Türkiye'nin uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerine hizmet etmek amacıyla da girişimlerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası alanda Türkiye için büyük önem taşıyan iki ülke olan ABD ve Rusya'da merkezler açarak bu ülke ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, Filistin ve İsrail ile ekonomik ilişkileri geliştirmeye yönelik Ankara Forumu, Afganistan ve Pakistan ile ekonomik ilişkileri ilerletmeye yönelik ise İstanbul Forumu girişimlerini hayata geçirmiştir.³⁸

TEPAV'ın son dönemde üstlendiği önemli rollerden birisi, G-20 ülkeleri kapsamında kurulan Think-20 (T-20) düşünce kuruluşları birliğinin koordinasyonunu üstlenmesidir. Bu görev, Türkiye'nin 2015 yılı G20 dönem başkanlığı sürecinde yerine getirilmektedir. T-20 grubunun amacı, G-20 gündemindeki konular üzerine analitik analizler geliştirilen ve politika geliştirme süreçlerine yardımcı olan bir platform oluşturmaktır.³⁹ TEPAV'ın başkanlığını yaptığı T-20 grubu, çeşitli toplantılarla TEPAV çatısı altında bir araya gelmiş ve G-20 ve ilgili konular üzerine tartışmalara ev sahipliği yapmıştır.⁴⁰ Bu bilgiler ışığında, TEPAV'ın Türkiye'nin ekonomik ilişkilerine yönelik önemli girişimlerde bulunduğu söylenebilir.

6. Sonuç

Bu çalışmada, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapıları, Brookings Enstitüsü ve TEPAV örnekleri üzerinden incelenmiştir. Neredeyse bir asırlık bir geçmişe sahip olan ve 2013 Düşünce Kuruluşları Global İndeksine göre hem ABD'de hem de dünya genelinde ilk sırada yer alan Brookings Enstitüsü, gerek politika gerek ekonomi konularında tartışmasız en önemli düşünce kuruluşu örneklerinden birisidir. Bu nedenle, böyle bir örnek üzerinden TEPAV özelinde Türkiye'deki düşünce kuruluşları için bazı çıkarımlarda bulunmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kurumun misyonu ve hedefleri yönünden bakıldığında, Brookings Enstitüsü'nün çok detaylı bir misyona sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'deki benzer düşünce kuruluşlarının da misyonlarını net ve detaylı bir şekilde tanımlamaları, kurumun hedeflerinin daha açık ortaya konmasını sağlayacaktır. Bu da hem kamuoyunun, hem paydaşların, hem de potansiyel bağışçıların gözünde kurumun itibarını artıracak bir unsurdur. Araştırma alanları bakımından incelendiğinde,

36 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/calismalarimiz/s/299>

37 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/calismalarimiz/s/374>

38 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/calismalarimiz>

39 Bakınız: <http://t20turkiye.org.tr/pages/t20calismalari.html>

40 Bakınız: <http://www.tepav.org.tr/tr/altbirim/s/33>

Brookings Enstitüsü'nün hem yerel ABD gündemine ve sorunlarına ilişkin hem de uluslararası sorunlara yönelik girişimleri olduğu görülmektedir. Uluslararası alanda da aktif olmanın, Brookings'in uluslararası tanınırlığında önemli pay sahibi olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de faaliyet gösteren TEPAV vb. kurumların ekonomik konularda da Türkiye dışındaki uluslararası sorunlara yer vermesi, dünyadaki tanınırlık bakımından önem teşkil edecektir. Elbette ki her kurumun misyonuna bağlı olarak çalıştığı konular da şekillenmektedir. TEPAV'ın Türkiye'deki ekonomik ve sosyal dönüşüme yönelik çalışmalara ağırlık verdiği amacında da belirtilmektedir ve çalışmalarının bu yönde olduğu görülmektedir. Ayrıca, çalışma grupları bakımından Brookings'teki gibi alt konu başlıklarını kapsayan detaylı bir yapılanma, araştırma üretim sürecini daha etkin kılacaktır.

Ekonomik araştırmalar konusunda istihdam edilen araştırmacı kadrosu bakımından Brookings Enstitüsü zengin bir beyin gücüne sahiptir. Yerleşik araştırmacıların hemen hemen tümü doktora derecesine sahiptir. Yerleşik olmayan araştırmacılar arasında Nobel ödüllü ekonomistler de yer almaktadır. Elbette çok ünlü araştırmacıları dahil etmek her zaman kolay olmasa da doktoralı araştırmacı istihdam etmenin hem araştırma kalitesi bakımından hem de kurumun saygınlığı bakımından önemi açıktır. Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının istihdam yapısının iyileştirilmesi, aynı zamanda yeni mezun doktora derecesi sahiplerine de iş imkanı sağlayacaktır.

Şeffaflık konusunda en önemli ölçütler, düşünce kuruluşunun faaliyetlerinin kamuoyuyla paylaşılması, bütçenin detaylarıyla açıklanması ve bağışçı şahıs/kurumlar ve bağış düzeylerine ilişkin bilgilerin verilmesi olarak sıralanabilir. Brookings Enstitüsü'nün her iki ölçüt bakımından da detaylı bilgi sunduğu, TEPAV'ın ise 2010 yılına dek internet sayfası üzerinden düzenli olarak yayınlanan yıllık faaliyet raporlarında kesinti yaşadığı, internet sayfasında bağışçılara ilişkin fazla detay vermediği görülmüştür. Türkiye'deki düşünce kuruluşları açısından, düzenli aralıklarla ve detaylı raporların hazırlanması ve bütçe ile ilgili bilgilendirmenin açık şekilde yapılması hem kurumun saygınlığını artırmaya hem de gelecekte yeni bağışçılar çekmesine yardımcı olacaktır. Eğitim faaliyetleri bakımından her iki kurumun da aktif olduğu görülmektedir. Düşünce kuruluşlarının eğitim alanında; yüksek lisans ve sertifika programları yürütmek; kamu çalışanlarına eğitim vermek; öğrencilere ve araştırmacılara staj, burs ve ödül programları sunmak gibi çok sayıda kanaldan toplumsal fayda sağlamaları mümkündür. Bu katkı, özellikle öğrencisiz üniversite konumundaki kuruluşları açısından daha büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Abelson, D. E. (2009). *Do think tanks matter? Assessing the impact of public policy institutes*. Montreal, Quebec: McGill-Queens University Press.
- Bağcı, H. & Aydın, A. (2009). Dünyada ve Türkiye’de düşünce kuruluşu kültürü. İçinde H. Kanbolat, & H. A. Karasar (Der.), *Türkiye’de stratejik düşünce kültürü ve stratejik araştırma merkezleri: Başlangıcından bugüne Türk düşünce kuruluşları* (ss. 57-124), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Boratav, K. (2011). *Türkiye İktisat tarihi: 1908-2002*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Boucher, S. & Hobbs, B. (2004). Europe and its think tanks: A promise to be fulfilled. An analysis of think tanks specialised in European policy issues in the enlarged European Union. *Notre Europe Studies and Research no 35*, Paris: Notre Europe.
- Hounshell, D. (1997). The Cold War, RAND, and the generation of knowledge, 1946–1962. *Historical Studies in the Physical and Biological Sciences*. 27(2), 237–267.
- McGann, J. G. (2015). *2014 Global go to think tank index report*. University of Pennsylvania Scholarly Commons. Retrieved from http://repository.upenn.edu/think_tanks/8/
- McGann, J. G. (2007). *Think tanks and policy advice in the US: Academics, advisors and advocates*. New York: Routledge.
- Rich, A. (2005). *Think tanks, public policy, and the politics of expertise*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sakal, H. B. (2013). Think Tanks and Economic Decision-Making in Turkey. İçinde H. A. Karasar ve H. Kanbolat (Der.), *Think-Tanks in Eurasia* (ss. 167-182), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Smith, J. A. (1993). *The idea brokers: Think tanks and the rise of the new policy elite*. New York: The Free Press.
- Stone, D. (2005). *Think tanks and policy advice in countries in transition*. Paper prepared for the Asian Development Bank Institute Symposium.
- Stone, D. (2004). *Think tank traditions: Policy research and the politics of ideas*. New York: Manchester University Press.
- Stone, D. (2000). Non-governmental policy transfer : The strategies of independent policy institutes. *Governance: An International Journal of Policy and Administration*, 13(1), 45, 62.
- Weaver, R. K. (1989). The changing world of think tanks. *PS: Political Science and Politics*, 22(3), 563-578.
- Weidenbaum, M. (2010). Measuring the influence of think tanks. *Society*, 47, 134–137.

Avrupa Birliği'nde Dış Politika Yapımı ve Düşünce Kuruluşları

Sait Akşit

Özet

Avrupa Birliği (AB) Dış politikası çok boyutlu bir yapı (ticaret, kalkınma ve güvenlik) ve çoğulcu bir aktör katılımı sergilemektedir. Dış politika, üyelerin farklı kaygıları ve derinleşme/genişleme süreçlerinin yarattığı etki nedeniyle önceliklerin mücadele alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı bu alanda yer alan aktörlerden düşünce kuruluşlarının AB dış politikası çerçevesine katkıda bulunurken pozisyonlarını nasıl tanımladıklarını ve hangi mekanizmalarla etkin olmaya çalıştıklarını ortaya koymaktır.

Düşünce kuruluşları, yapmış oldukları araştırma, çalışma, toplantı ve yayınlarla uluslararası düzeyde ve Avrupa çapında olduğu kadar ulusal düzeyde de karar alıcılar ve toplum üzerinde etkili olmayı ve bilgi paylaşımını hedeflemektedir. Bu çaba zaman zaman AB'de farklı dış politika konularında yapım süreçlerine AB Çerçeve Programları kapsamında yapmış oldukları projeler, bu projeler kapsamında AB dış politikasının hedefi olan grupları da dâhil ederek katkı sağlamak; zaman zaman da ikili çabalarla üye devletlerin politikalarında uzlaşma noktaları aramak şeklinde kendini göstermektedir. Çalışma, farklı üye ülkelerde yer alan ve Avrupa Birliği düzeyinde etkin beş farklı düşünce kuruluşuna odaklanarak – CEPS (Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi/The Centre for European Policy Studies, Brüksel), CER (Avrupa Reformu Merkezi/Centre for European Reform, Londra) CIDOB (Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi/Barcelona Centre for International Affairs, Barselona), IAI (Uluslararası İlişkiler Enstitüsü/The Istituto Affari Internazionali, Roma), SWP (Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü/The Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin) – bu çabayı betimlemeye çalışacaktır. Bu çerçevede çalışma düşünce kuruluşlarının yönetim ve uzman yapısı, odaklandıkları/çalıştıkları konular, politika yapım sürecinde kullanmaya çalıştıkları etki mekanizmaları ve üniversitelerle olan işbirliği faaliyetleri ile AB politika yapım sürecinde nasıl bir etkinlik sergilemeye çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1. Giriş

Düşünce kuruluşları özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkiler alanında etkisi artan bir aktör konumuna gelmişlerdir. Avrupa düzeyinde Avrupa Birliği (AB) odaklı düşünce kuruluşları sayısının 1990'larla birlikte artmasına rağmen özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) kıyasla Avrupa düzeyi düşünce kuruluşları ile ilgili araştırmalar çok sınırlı ve oldukça yeni bir alanı oluşturmaktadır (Boucher, 2004). Emerson (2011), 1990'lı yıllarda görülen artışın, Avrupa bütünleşme sürecindeki ivme, Berlin Duvarı'nın yıkılışı, Sovyetler Birliği'nin çözülüşü, AB'nin tek pazar ve parasal birlik planlarıyla gelişme göstermesine ve gündem genişlemesine bağlanabileceğini ifade etmektedir. Bu süreçte, AB Komisyonu'nun 1970'lerden itibaren teşvik edici rol oynaması da düşünce kuruluşlarının sayısının artmasında etkili olmuştur (Bağcı & Aydın, 2009). 1970'lerden günümüze uluslararası ortamda görülen gelişmeler ve değişim ile birlikte

AB'nin uluslararası rolü ve aktörlüğü konusunda ortaya çıkan tartışmalar AB ve düşünce kuruluşları arasındaki etkileşimi arttırmıştır. 2000'li yılların ilk yarısında anayasa tartışmalarına sivil toplumun aktif şekilde katılımının sağlanması çabalarıyla birlikte düşünce kuruluşları arasında ağ mekanizmaları aracılığıyla uluslararasılaşma eğilimi artmış ve AB kurumları ve farklı üye ülkelerden düşünce kuruluşları arasında etkileşim yeni bir boyut kazanmıştır. AB, özellikle 2004-2014 yılları arasında Avrupa Komisyonu Başkanlığını yürüten José Manuel Durão Barroso döneminde düşünce kuruluşları ile yakın ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Barroso, dönemi süresince AB Komisyonuna danışmanlık yapan çalışma grubunu – Avrupa Politika Danışmanları Bürosu (Bureau of European Policy Advisers-BEPA) – daha aktif hale getirmiş ve Komisyon hizmetlerini güçlendirmek amacıyla grubun düşünce kuruluşları ile fikir alışverişini teşvik etmiştir (Missiroli & Ioannides, 2012).

Düşünce kuruluşları temel olarak araştırma odaklı kuruluşlar ve gerek iç ve dış politikayı gerekse dünya politikasını şekillendirmede etkin olma amacıyla politika yapım sürecine bilgi paylaşımı üzerinden katkıda bulunmaktadır. AB dış ilişkileri/politikası çok boyutlu bir yapı (ticaret, kalkınma ve güvenlik) ve çoğulcu bir aktör katılımı sergilemektedir. Dış politika, üyelerin farklı kaygıları ve derinleşme/genişleme süreçlerinin yarattığı etki nedeniyle önceliklerin mücadele alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bu alanda yer alan aktörlerden düşünce kuruluşlarının AB dış politikası çerçevesine nasıl katkıda bulunmaya ve hangi mekanizmalarla etkin olmaya çalıştıklarını ortaya koymaktır. Çalışma Avrupa Birliği'nde etkin olan farklı ülkelerden beş farklı düşünce kuruluşuna odaklanarak bu çabayı betimlemeye çalışacaktır. Bu kuruluşlar, CEPS (Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi/The Centre for European Policy Studies, Brüksel), CER (Avrupa Reformu Merkezi/Centre for European Reform, Londra) CIDOB (Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi/Barcelona Centre for International Affairs, Barselona), IAI (Uluslararası İlişkiler Enstitüsü/The Istituto Affari Internazionali, Roma), SWP (Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü/The Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin) olarak belirlenmiştir. Bu beş kuruluş AB ve ulusal düzeyde AB konusundaki etkinlikleri, görünürlükleri ve çıktıları göz önüne alınarak seçilmişlerdir. Çalışma, bu çerçevede, düşünce kuruluşlarının yönetim ve uzman yapısı, odaklandıkları/çalıştıkları konular, siyasi alana etki etme çaba ve mekanizmaları ve üniversitelerle olan işbirliği faaliyetleri ile AB politika yapım sürecinde nasıl bir etkinlik sergilemeye çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu beş kuruluşun tüm AB düşünce kuruluşlarına yönelik genellemeler çıkarmak adına yeterli bir örneklem olduğunu iddia etmek doğru olmasa da ortak noktaları ve farklılıkları ortaya koymak ve Türkiye'deki düşünce kuruluşları temelini güçlendirilmesi adına önemli görülmektedir.

2. Tanımlama Sorunsalı

Avrupa'da düşünce kuruluşları ile ilgili çalışmaların yukarıda da belirtildiği gibi ABD'ye kıyasla oldukça yeni ve çok sınırlıdır. Avrupa'da düşünce kuruluşlarının niteliklerinin belirlenmesi ve sınıflanması ile ilgili en önemli çalışmalar Stephen Boucher'in (2004) 'Europe and its Think Tanks: A Promise to be Fulfilled' başlıklı çalışması ve bunu temel alan Antonio Missiroli ve Isabella Ioannides (2012) tarafından yapılan 'European Think Tanks and the EU' başlıklı çalışmadır. Bu çalışmalar Avrupa konuları ile ilgilenen düşünce kuruluşları analizinde ortak nokta ve farklılıkları ortaya koymaya çalışırken düşünce kuruluşlarını tanımlamak amacıyla Boucher'in düşünce

kuruluşları ile ilgili akademik çalışmaları göz önünde bulundurarak ortaya koyduğu dokuz ölçütü kullanmaktadırlar. Boucher'ın(2004: 2-3) düşünce kuruluşlarını tanımlamak amacıyla belirlediği dokuz ölçüt şunlardır:

1. Daimi kuruluşlar olmaları,
2. Kamu politikaları için çözümler üretmeleri,
3. Kendini araştırmaya adanmış kurum-içi personele sahip olmaları,
4. Fikir, analiz ve tavsiye üretmeleri,
5. Araştırmaları karar vericilere ve kamuoyuna ulaştırmaları (web sitesi),
6. Hükümet icraatlarından sorumlu olmamaları,
7. Araştırma özgürlüklerini muhafaza etmeleri ve herhangi özgül bir çıkara hizmet etme zorunda olmamaları,
8. Diploma vermemeleri, birincil faaliyetleri için eğitim sunmamaları,
9. Açık ya da üstü kapalı olarak, kamu yararı adına hareket etmeye çalışmaları.

Bu ölçütlere göre bir düşünce kuruluşu, esas itibarıyla daimi olarak tesis edilmiş bir araştırma kuruluşu olmalı, kamu politikalarını analiz etme ve onlara etkide bulunma işine adanmalı ve kâr amaçlı olmayan bir temelde kamusal yarar peşinde koşmalıdır (Emerson, 2011). Boucher bu ölçütler çerçevesinde ve Weiss (1992) ve McGann, Weaver (2000) tarafından yapılan çalışmaları temel alarak Avrupa'daki düşünce kuruluşlarını dört temel grup altında sınıflandırmıştır (Boucher, 2004: 4):

1. Akademik düşünce kuruluşları (veya öğrencisiz üniversiteler)
2. Belli bir konuyu savunan (Advocacy) düşünce kuruluşları
3. Sözleşmeye dayalı araştırma kuruluşları
4. Siyasi parti düşünce kuruluşları

Bu tanımlama ve gruplandırma ticari danışmanlıkları ve dernekleri dışarıda bırakmaktadır.

Bu sınıflandırma çabası kendi içinde belli çelişkileri de taşımaktadır. Örneğin belli bir konuyu savunan düşünce kuruluşları ve siyasi parti düşünce kuruluşlarının yukarıda belirtilen altıncı ve yedinci ölçütü, yani hükümet çalışmalarından sorumlu olmaması ve belli çıkarlardan uzak kalarak araştırma özgürlüğünü ve bağımsızlığını koruması düşünülemez; hatta bu amaçlara daha fazla önem vereceği bir gerçektir. Diğer yandan, çok sayıda ulusal politika araştırma kuruluşunun en azından kısmen devlet tarafından finanse edildikleri göz önüne alındığında, tanımlayıcı bir ölçüt olarak bağımsız olma durumu tartışılabilir bir meseledir. Bu noktada ortaya çıkan önemli değerlendirme unsurlarından biri yayınlanan çalışmalarda üst düzey bir akademik kaliteye ulaşma konusudur. Bu kaygının bu çalışmada odak noktası olan tüm kuruluşlar için ortak bir kaygı olduğu belirtilmelidir.

3. Özellikleri ve Önemleri

Avrupa'da düşünce kuruluşlarının çok heterojen bir yapıya sahip oldukları ve ülke ve siyasi kültürün düşünce kuruluşlarının gelişmesinde önemli etkenler olduğu söylenmelidir. Düşünce kuruluşlarının zaman içinde gösterdikleri gelişim ile yukarıda belirtilen grupların farklı unsurlarını

taşıyan ‘hibrid’ yapılara dönüştükleri savunulmaktadır (Missiroli & Ioannides, 2012). Öncelikle, AB üyesi ülkelerdeki, mevzuat farklılıkları nedeniyle, AB genelinde ortak veya karşılaştırılabilir hukuki bir statüden bahsedilemez. Avrupa’da düşünce kuruluşları çok farklı hedeflere hizmet etmektedir. Bazıları yarı akademik bir profil ve statüye sahipken, bazıları da belli bir konuyu savunma eğiliminde olan kar amacı gütmeyen kuruluş veya vakıf statüsündedir. Bazıları geniş bir Avrupa kapsamıyla ilgilenirken, bazılarıysa ulusal seviyede sadece AB ile ilgili konulara eğilmektedirler. Tablo 1’de de belirtildiği gibi bu çalışmaya örnek olarak farklı üye devletlerden seçilen beş düşünce kuruluşu da AB ülkeleri arasındaki mevzuat farkı ve hukuki statü farklılığını yansıtmaktadır. CEPS Belçika kanunlarına tabi bir dernek olarak faaliyetlerini sürdürürken, CER özel kurum, CIDOB özel vakıf, bağımsız partizan olmayan bir merkez, IAI kar amacı gütmeyen kuruluş, SWP ise vakıf statüsünde tanımlanmaktadır.

Tablo 3.1: Örnek Düşünce Kuruluşlarının Temel Statü ve Özellikler

Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi (CEPS)	Avrupa Reformu Merkezi (CER)	Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi (CIDOB)	Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI)	Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü (SWP)
<p>Brüksel</p> <p>Hukuki statüsü Dernek (Belçika kanunlarına tabi)</p> <p>Temel Özellikleri 1983’te kuruldu; Güçlü araştırmacı kapasitene sahip ve kapsamlı bir ağ çerçevesinde ortaklıklar oluşturmuş</p> <p>Şeffaflık Kütüğü (Transparency Register) Evet</p> <p>Avrupa Konsorsiyumlarına Üyelik TGAE EPIN ENEPRI (initiator) Brussels Think Tank Dialogue</p>	<p>Londra & Brüksel</p> <p>Hukuki statüsü Şirket statüsünde</p> <p>Temel Özellikleri 1998 yılında kuruldu</p> <p>Şeffaflık Kütüğü (Transparency Register) Hayır</p> <p>Avrupa Konsorsiyumlarına Üyelik EPIN TGAE</p>	<p>Barselona</p> <p>Hukuki statüsü Özel Vakıf; bağımsız partizan olmayan bir merkez.</p> <p>Temel Özellikleri 1973 yılında kuruldu. Kendisini İspanya’nın en eski ve en etkin düşünce kuruluşlarından biri olarak tanımlıyor.</p> <p>Şeffaflık Kütüğü (Transparency Register) Hayır</p> <p>Avrupa Konsorsiyumlarına Üyelik EuroMeSCo EPIN</p>	<p>Roma</p> <p>Hukuki statüsü Kar amacı gütmeyen kuruluş</p> <p>Temel Özellikleri İlk başkanı Altiero Spinelli’nin girişimi ile 1965 yılında kuruldu.</p> <p>Şeffaflık Kütüğü (Transparency Register) Hayır</p> <p>Avrupa Konsorsiyumlarına Üyelik TEPSA EuroMeSCo EPIN TGAE</p>	<p>Berlin & Brüksel</p> <p>Hukuki statüsü Vakıf</p> <p>Temel Özellikleri 1962 yılında özel girişimle Münih’te kuruldu; Merkezi şu an Berlin’de</p> <p>Şeffaflık Kütüğü (Transparency Register) Evet</p> <p>Avrupa Konsorsiyumlarına Üyelik EPIN TGAE Brussels Think Tank Dialogue</p>

Kaynak: Missiroli & Ioannides (2012)

Yönetim ve uzman yapısı incelendiğinde ise farklılıklar yanında ortak yanlar da göze çarpmaktadır. CEPS kurum olarak var olan değerlerini vurgularken 23 farklı ülkeden 70 kişinin oluşturduğu bir uluslararası uzman grubunu önemli bir unsur olarak ön plana çıkarmaktadır.⁴¹ CEPS yönetimi üst düzey eski bürokrat, sivil toplum ve özel sektör yöneticilerinden oluşan Yönetim Kurulu altında Merkez Direktör ve araştırma alanları kapsamında kurulan araştırma program yöneticilerinden oluşmaktadır. Bu yönetim organizasyonu altında tam zamanlı daimi araştırmacılar veya bağlantılı araştırmacılar ve araştırma asistanları görev almaktadır. CER oldukça sınırlı bir grupta çalışmalarını sürdürmektedir: CER’de 8 uzman ve 4 idari personel görev almaktadır. CER araştırmacılarının en önem verdiği unsurlardan biri yazılı ve görsel basın ve medyada görünürlüktür. Böylesi bir politika yaklaşımının CER kurucusu ve yöneticisi Charles Grant’ın basın ve yayın geçmişi ile ilgili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.⁴² Kurumda, ayrıca, farklı sektörlerden üst düzey isimlerin yer aldığı bir danışma kurulu bulunmaktadır. CIDOB Yönetim Kurulu’nun kurumsal ve bireysel üyelerden oluştuğu göze çarpan bir unsurdur. Kurumsal üyeler arasında İspanya Dış İşleri ve İşbirliği Bakanlığı, Bölgesel Katalan Hükümeti ve yerel kurumlar yer almakta, bireysel üyeler Eski NATO Genel Sekreteri ve Eski AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Javier Solana’nın da dâhil olduğu üst düzey özel sektör, sivil toplum ve bürokratlardan oluşmaktadır.⁴³ CIDOB yaklaşık 40 araştırmacı, bağlantılı araştırmacı, proje yöneticisi ve asistandan oluşan bir uzman grubuna sahiptir. IAI genel yönetim ve araştırma alan direktörleri yönlendirmesinde görev yapan farklı düzeylerde yaklaşık 50 uzman ve araştırmacıya sahiptir. IAI’da göze çarpan unsur detaylı bir üst kurul yapılanmasıdır. Yönetim Kurulu, Yürütme Kurulu, Danışma Kurulu, Mütevelli Heyeti ve haznedar ve denetçilerden oluşan bir üst yapı kurumun işleyişinde aktif olarak yer almaktadır.⁴⁴ SWP incelenen düşünce kuruluşları ve Avrupa’daki düşünce kuruluşları arasında en büyüklerden biri olarak yer almaktadır. SWP, yönetim ve araştırma alan direktörleri yönlendirmesinde 8 araştırma alanı kapsamında 60’tan fazla uzman ve araştırmacı, toplamda 130’dan fazla personele ev sahipliği yapmaktadır.⁴⁵ Kurum, Alman bakanlık ve vakıf temsilcilerinden oluşan Konsey ve 3 kişilik bir Yönetim Kurulu ve profesörlerden oluşan Araştırma Danışma Kurulu tarafından desteklenmekte ve yönlendirilmektedir.⁴⁶ Tablo 1’de de belirtildiği gibi CER ve SWP’nin Brüksel ofisleri de bulunmaktadır. Bu ofisler oldukça sınırlı sayıda personel ile faaliyet göstermekte ve kurumların Brüksel’deki diğer kurum ve kuruluşlarla olan çalışma ve faaliyetlerini koordine etme ve yürütme niteliği taşımaktadır. Örnek olarak incelenen kurumlar statü, örgütsel yapıları ve büyüklükleri açısından farklılıklar gösterebilir de üst düzey akademik yetiye sahip araştırmacı niteliği ve araştırma odak noktaları ve hatta uluslararasılaşma çabaları açısından benzerlikler görülebilmektedir. Ayrıca belirtilmelidir ki araştırma faaliyetlerinde bağımsızlık, siyasi tarafsızlık ve çok boyutlu bakış açısı sunma temel özellikler olarak ön plana çıkarılmaktadır. Bu ortak yaklaşım aşağıda daha detaylı irdelenmektedir.

41 Bakınız: CEPS web sitesi ‘About CEPS’ bölümü: <http://www.ceps.eu/content/about-ceps>

42 Bakınız: <http://www.cer.org.uk> ve <http://www.cer.org.uk/personnel/charles-grant>

43 Bakınız: http://www.cidob.org/en/cidob/cidob_board

44 Bakınız: <http://www.iai.it/en/>

45 Bakınız: <http://www.swp-berlin.org/en/about-swp/tasks.html>

46 Bakınız: <http://www.swp-berlin.org/en/about-swp/organs-of-the-trust.html>

Araştırma ağları ve farklı konsorsiyumlar aracılığıyla düşünce kuruluşlarının Brüksel’de ve AB dış politikası çerçevesinde aktif olarak yer almak adına bir araya gelmeleri önemli bir etkinlik çabası olarak görülmektedir. AB anayasa tartışmaları sırasında, AB’nin geleceğinin tartışılmasını hedefleyerek 2002 yılında AB Komisyonu desteği ile kurulan Avrupa Politika Enstitüleri Ağı (European Policy Institutes Network–EPIN) incelenen tüm düşünce kuruluşlarının üye olduğu önemli bir ağ oluşturma örneğidir. Anayasa tartışmalarının değerlendirilmesi aşamasında farklı üye ülkelerde çeşitli toplantılar düzenleyen EPIN, Avrupa Komisyonu desteğinin sona ermesine sonrasında da faaliyetlerine devam ettirmiştir. EPIN her yıl düzenlediği çeşitli toplantılarla AB’de kurumsal reform, AB dış politikası, adalet ve iç işleri, AB’nin iletişim stratejisi gibi konularda düşünce kuruluşları arasında fikir teatisi sağlamakta ve ortak hareket etmeleri için ve AB’nin geleceğine katkı sağlama yönünde zemin oluşturmaktadır.⁴⁷ Temel olarak Avrupa dış ilişkileri konusunda 2008-2009 yılları arasında AB Dönem Başkanlığını yürüten üç üye ülke, Fransa, Çek Cumhuriyeti ve İsveç hükümetlerinin çalışmalarına paralel çalışmalarda bulunmak ve Lizbon Anlaşması çerçevesinde AB dış ilişkileri ile ilgili dönemsel raporlar sunmak üzere oluşturulan Küresel Düşün – Avrupalı Davran: Avrupa Düşünce Kuruluşlarının AB Dönem Başkanlığına Katkıları (Think Global - Act European (TGAE) The Contributions of European Think Tanks to the Trio Presidency of the EU) araştırma ağı da spesifik bir amaç için kurulup devam etmesi yararlı görülen konsorsiyumlara bir diğer örneği oluşturmaktadır.⁴⁸ Ancak uluslararasılaşma çabaları çok yeni değildir. Avrupa’da ilk kurulan araştırma ağı niteliği taşıyan Avrupa Ötesi Politika Çalışmaları Topluluğu (The Trans European Policy Studies Association-TEPSA/1974), ve AB Akdeniz politikası ve Barselona süreci çerçevesinde oluşturulan Avrupa-Akdeniz Çalışma Komisyonu (the Euro-Mediterranean Study Commission-EuroMeSCo/1996) gibi diğer düşünce kuruluşu ağları ve oluşumlar da sadece fikir paylaşımı açısından değil, yeni hedef kitlelere özellikle de Avrupa Komisyonu ve diğer AB kurumlarına ve hatta ilgili ülke aktörlerine erişebilmek açısından önem arz etmektedir (Sherrington, 2000).

Temel olarak hazırlanan araştırma, analiz ve yayınlar ile Avrupalı düşünce kuruluşları farklı etkinlikler çerçevesinde ulusal ve AB düzeyinde kanaat önderlerini ve karar alıcıları, zaman zaman da kamuoyunu etkilemeyi hedeflemektedirler. Bu çalışma kapsamında ele alınan kuruluşların tümü Tablo 2’de de belirtildiği gibi araştırma, yorum, çalışma dökümanı, rapor, bülten, süreli yayın, kitap serisi çeşitli yayın ve seminer, çalıştay, toplantı serisi, konferans gibi etkinliklerle bir taraftan karar alıcıların kanaatlerini şekillendirme çabası içerisinde iken (opinion-shapers) diğer yandan kamuoyunu ulusal ve Avrupa düzeyinde etkileme çabası içerisinde iken. Bu durum akademik olarak güçlü bir temele dayalı ancak uygulamaya yönelik bilgilendirme amaçlı bir zeminde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, politika oluşturmaya yönelik bilgi araştırma, proje faaliyetleri ile değişik kaynaklardan, çoğunlukla araştırma ağı ortaklarının da dâhil oldukları çalışmalar yoluyla elde edilmekte ve karar alıcıların ve kamuoyunun dikkatine ve kullanımına sunulmaktadır.

47 Bakınız: EPIN-European Policy Institutes Network web sitesi ‘About EPIN’ bölümü: <http://www.epin.org/new/about>

48 Bakınız: Jacques Delors Institute web sitesi, <http://www.delorsinstitute.eu/011-13617-Think-Global-Act-European-TGAE-The-Contributions-of-European-Think-Tanks-to-the-Trio-Presidency-of-t.html>

Tablo 3.2. Örnek Düşünce Kuruluşlarının Faaliyet Alanları

Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi (CEPS)	Avrupa Reformu Merkezi (CER)	Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi (CIDOB)	Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI)	Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü (SWP)
<p>Araştırma alanları:</p> <p>1) Ekonomi ve Finans 2) Regülasyon 3) Haklar 4) Dünyada AB 5) Enerji & iklim değişikliği 6) Kurumlar</p> <p>Yayınlar:</p> <p>- Yorumlar - Policy briefs - Çalışma dokümanları - Raporlar - Aylık bülten - Özel raporlar - İstatistik dosyaları</p> <p>Etkinlikleri:</p> <p>- Seminerler - Çalıştaylar - Öğle yemeği toplantıları serisi - Konferanslar - AB politikaları değerlendirme ve öneri toplantı grupları</p>	<p>Araştırma Alanları:</p> <p>1) Avro, ekonomi ve finans 2) Dış politika ve savunma politikaları 3) Çin, Rusya ve küresel konular 4) Adalet ve iç işleri 5) Enerji & İklim 6) Genişleme ve Komşuluk politikası 7) Kurumlar ve Politikalar 8) Britanya ve diğer AB üyeleri</p> <p>Yayınları:</p> <p>- Raporlar - Çalışma Etüdları - Policy briefs - Brifing notları - Görüş Metinleri - CER bülteni</p> <p>Etkinlikleri:</p> <p>- Seminerler - Konferansa ve üst düzey toplantılar - Brüksel kahvaltıları</p>	<p>Araştırma alanları:</p> <p>1) Kültürler arası dinamikler 2) Güvenlik 3) Göç 4) Kalkınma 5) Avrupa 6) Asya 7) Latin Amerika 8) Akdeniz ve Orta Doğu</p> <p>Yayınları:</p> <p>- Tematik yıllıklar - Dergiler - Kitap koleksiyonları - BM Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu ile yıllık kitaplar - Görüş yazıları - <i>Notes internationals</i></p> <p>Etkinlikleri:</p> <p>- Seminerler - Çalıştaylar - Konferanslar - Yayınların tanıtımı</p> <p>Dokümantasyon:</p> <p>- Merkez ve kütüphane - Araştırma proje toplantıları - Çalıştaylar - Sempozyumlar</p>	<p>Araştırma alanları:</p> <p>1) AB 2) AB'nin küresel rolü 3) Güvenlik ve Savunma 4) Uluslararası Politik Ekonomi 5) Akdeniz ve Orta Doğu 6) Trans-Atlantik ilişkiler 7) Asya 8) İtalyan Dış politikası 9) Türkiye ve komşuluk 10) Enerji</p> <p>Yayınları:</p> <p>- Yıllık - Dergi (<i>The International Spectator</i>) - İtalyanca ve İngilizce kitap serisi - Çalışma etüdları - Parlamento raporları - diğer monograflar</p> <p>Etkinlikleri:</p> <p>- Dersler - Konferanslar - Araştırma projesi toplantıları - Çalıştaylar - Sempozyumlar</p>	<p>Araştırma alanları:</p> <p>1) AB/Avrupa 2) Uluslararası Güvenlik 3) Amerika 4) Doğu Avrupa, Avrasya 5) Orta Doğu ve Afrika 6) Asya 7) Küresel Konular</p> <p>Yayınları:</p> <p>- Çalışmalar - Yorumlar - Makale - Kitaplar - Bülten</p> <p>Etkinlikleri:</p> <p>- Tartışma toplantıları - Uzman toplantıları - Diğer düşünce kuruluşları ile faaliyetler</p>

Kaynak: Yazarın Missiroli & Ioannides (2012) ve düşünce kuruluşları web sitelerinden derlediği bilgiler.

Bahsi geçen düşünce kuruluşlarının araştırma faaliyetleri incelendiğinde AB'nin geleneksel dış politika anlayışını aşan çok boyutlu dış ilişkiler konularının araştırma alanlarındaki çeşitliliğe yansımaları görmek mümkündür. AB'nin dış ilişkileri ve küresel rolü değerlendirmeleri Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (Transatlantic Trade and Investment Partnership – TTIP) tartışmaları, Çin ve Rusya'nın küresel rolleri ve küresel değişim, Ukrayna ve Ortadoğu çıkmazları güvenlik ve ekonomik boyutları çok boyutlu olarak çoğulcu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. AB'nin dış ilişkilerinde önemli yer tutan diğer bölgeler ve enerji, çevre, iklim, göç ve komşuluk politikası gibi konular da araştırma gündemlerinin bir parçası olarak yer almaktadır.

Düşünce kuruluşları çalışmalarında önemli unsurlardan biri finansman ve mali kaynak konusu olarak ön plana çıkmaktadır. AB düzeyindeki düşünce kuruluşlarının, özellikle uluslararası ilişkiler ve dış politika konularına odaklananların, önceki yıllarda büyük oranda kamu kaynaklarına bağımlı oldukları görülmektedir (Missiroli & Ioannides, 2012). ABD'den farklı olarak özel destek ve bağışların çok sınırlı olması düşünce kuruluşlarının özellikle son yıllarda farklı destek ve kaynaklara yönelmelerini de beraberinde getirmiştir. Üyelik ücretleri, yayın satışları, sponsorluk ve bağışlar, azalan devlet destekleri ve yardımlar (grants) ve proje kaynaklı destekler - AB kaynaklı destekler dâhil - Avrupa merkezli düşünce kuruluşlarının maddi kaynaklarını oluşturmaktadır. Düşünce kuruluşlarının mali anlamda şeffaf olmak veya bütçe kaynakları konusunda detaylı bilgi sunmak gibi bir kaygıları olup olmadığını söyleyebilmek için daha detaylı bir analiz gerekmektedir. Ancak, AB'ye sundukları proje raporları çerçevesinde belirli bir şeffaflık yakalanmaya çalışılmaktadır.

Ayrıca, çalışma kapsamında ele alınan düşünce kuruluşlarının rapor ve web sitelerinde sınırlı bilgi olduğu belirtilmelidir. İncelenen düşünce kuruluşları arasında SWP'nin mali yapısı hakkında oldukça detaylı bilgi sunduğu ve şeffaflık unsuruna önem verdiğini söyleyebiliriz.⁴⁹ Tablo 3'ten de anlaşılacağı gibi örnek düşünce kuruluşlarının bütçe kaynakları ciddi oranda farklılıklar göstermektedir. CEPS ve IAI'nin bütçe kaynakları önemli oranda araştırma gelir ve destekleri ile proje ortaklıklarına dayalı iken, CER'in bütçe kaynaklarını özel sektör bağışları, CIDOB ve SWP'nin bütçe kaynaklarını kamu kurumları oluşturmaktadır. Bu eğilim geleneksel farklılıkları da ifade etmektedir. CEPS Brüksel merkezli ve AB odaklı bir kuruluş olarak AB destek ve projelerine çok daha fazla önem vermektedir. SWP örneğinde Alman geleneksel yaklaşımını görmek mümkündür: Alman düşünce kuruluşları özel çıkar gruplarından bağımsız hareket edebilmek amacı ve eğilimi ile kamu kaynaklarına daha fazla meylenmektedirler (Braml, 2006). CER örneğinde ise tam tersi bir yaklaşımı görmek mümkündür: Anglosakson geleneği içerisinde bağımsızlık kamu ve siyasi kurumlardan bağımsız hareket edebilme olarak algılanmakta ve rekabetçi bir ortamda sağlanan özel sektör desteği akademik özgürlüğün garantisi olarak kabul edilmektedir.

Çalışmada ele alınan Avrupa düşünce kuruluşları için siyasi açıdan bağımsız, tarafsız olmak; araştırma gündemini özgür ve bağımsız bir şekilde belirleyebilmek ve araştırma sonuçlarını

49 SWP, web sitesinin ilgili bölümünde - 'Structure and Funding of SWP' sayfası - dünyanın en şeffaf düşünce kuruluşları arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Bakınız: <http://www.swp-berlin.org/en/about-swp/funding-of-swp.html>. CER yıllık raporlarında genel bütçe ile ilgili bilgi sunarken detaylar konusunda değinmemekte, IAI ise web sitesinde bütçe konusunda hiçbir bilgi sunmamaktadır.

objektif ve herhangi bir siyasi görüşten bağımsız olarak belirleyebilmek önemli unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Araştırma veya politika önerisinin siyasileştirilmesi karar alıcılar açısından kısa vadede kullanışlı bulunsa da uzun dönemde ortaya konan araştırmanın bilimselliği, kalitesi ve meşruiyeti açısından soru işaretleri yaratmaktadır. ABD’deki eğilimin aksine Avrupa düzeyinde devlet kaynaklı fonlar bağımsızlık açısından kısıt olarak görülmemektedir. Kurumsal olarak siyasi müdahalede bulunulmaması ve hükümet, muhalefet, resmi yetkililer dâhil tüm kesimlerdeki karar alıcılar ve kanaat önderlerine yönelik uzmanlık alanlarında bilgi sağlama unsuru ön plana çıkmaktadır.

Tablo 3.3. Örnek Düşünce Kuruluşlarının Bütçe Kaynakları

Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi (CEPS)	Avrupa Reformu Merkezi (CER)	Barcelona Uluslararası İlişkiler Merkezi (CIDOB)	Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI)	Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü (SWP)
Toplam Gelir: > €6 mn. (2010) €7.7 mn. (2015)	Toplam Gelir: €1.4 mn. (2010) €1.4 mn. (2013)	Toplam Gelir: +/- €3 mn. (2010) €2.6 mn. (2015)	Toplam Gelir: +/- €2.6 mn. (2010)	Toplam Gelir: €13.76 mn. (2010) €13.91 mn. (2014)
Araştırma temelli destek ve gelirler (AB proje ve fonları dahil): +45%	Çoğunlukla özel sektörün yaptığı bağışlarla, kısmen temel fonlardan (işletme ve bireysel üyeliklerden), kısmen proje temelli fonlardan (toplantı sponsorlukları, proje ve yayın destekleri) faydalanmaktadır.	İspanyol ve Katalan kamu kurumlarından destekler: +52%	Araştırma Komisyonları: 28%	Alman hükümeti ve parlamentosu: 85-90%
Üyelik: +/- 20%		AB proje ve fonları: +/- 35%	Uluslararası Vakıf ve Kurumlar (Çoğunlukla AB proje ve fonları) 25%	Kamu ve Özel kuruluşlar: (çoğunlukla Alman vakıfları): 10-15%
Proje ortaklıkları: +/- 20%		Diğer proje ve sponsorluklar: +/- 10%	Özel kuruluşlar 25%	Zaman zaman: Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Nordik Bakanlar Konseyi
Aktivite ve faaliyet gelirleri: +/- 7%			İtalyan kurumları (Dışişleri bakanlığı ve diğer kurumlar) 7,5%	
			Üyelik 13%	
			Diğer gelirler (konferans katılımı vs.)	

Kaynak: Yazarın Missiroli & Ioannides (2012) ve düşünce kuruluşları web sitelerinden derlediği bilgiler.

Düşünce kuruluşları tanıtımlarında akademik özgürlük konusunu önemle vurgulamaktadır. CEPS ‘yüksek standartlara sahip akademik çalışma ve mutlak bağımsızlık’ vurgusunu hedefleri arasında ön plana çıkarmakta, değerleri arasında ise ‘araştırma önceliklerini belirlemede tam bağımsız ve herhangi bir dış etkiden muaf’ ve uluslararası bir ekip tarafından ortaya konan kaliteli

araştırmaya dayalı çalışmalarını temel alan bir düşünce kuruluşu olabilmesini göstermektedir.⁵⁰ CER kendisini bağımsız, kar amacı gütmeyen özel bir kuruluş olarak tanımlarken, hiçbir hükümet, siyasi parti veya Avrupa kurumuna bağlı olmadığı vurgusunu yapmaktadır. CER bağımsız konumunu korumada özel sektöre dayalı bütçe kaynaklarının önemli olduğunu vurgulamaktadır.⁵¹

Tablo 3.4. Örnek Düşünce Kuruluşlarının Misyonları

Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi (CEPS)	Avrupa Reformu Merkezi (CER)	Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi (CIDOB)	Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI)	Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü (SWP)
<p>İlke: “Avrupa için Önceden Düşünür”</p> <p>“Avrupa karşılaştığı sorunların çözümüne yönelik en son gelişmeleri yansıtan politika araştırmaları gerçekleştirmek”</p> <p>“Yüksek akademik standartlara erişmek ve mutlak bağımsızlığını korumak”</p> <p>“Avrupa politika yapım sürecinde tüm paydaşlar arasında bir tartışma platformu oluşturmak”</p> <p>“Avrupa’daki araştırmacı, karar verici ve özel sektör temsilcileri arasında işbirliği ağları oluşturmak”</p>	<p>“Avrupa’nın daha iyi çalışmasına ve dünyadaki rolünün güçlendirilmesine bağlı”</p> <p>“Avrupa yanlısı fakat eleştirel. CER Avrupa bütünleşmesinin büyük oranda faydalı olduğunu kabul eder ancak Avrupa’nın birçok alanda da iyi çalışmadığının farkındadır.”</p> <p>“CER açık, dışa dönük ve etkin bir Avrupa Birliği fikrini geliştirmeyi amaçlar”</p>	<p>“Farklı grupları içine alan ve aktif bir şekilde insan hakları ve cinsiyet eşitliğini savunan diyalog vasıtasıyla insanların hayatlarını özgürce yaşamalarını temin edecek şekilde tüm seviyelerde - yerel, ulusal ve Avrupa düzeyi – demokratik yönetime dayalı iyi uygulama örneklerini ve küresel yönetimi destekler”</p> <p>“daha güvenli, özgür ve adil bir dünya oluşturmaya yönelik politikalar geliştirmek ve oluşturmak için tüm siyasi aktörlere - bireysel vatandaşlar ve uluslararası örgütler dahil - bilgi ve fikirler üretmek ve önermek.”</p>	<p>“tüm ülkelerin supranasyonel örgütlenme, demokratik özgürlükler ve sosyal adalet yönünde ilerleyebilecekleri fırsatları artırmak amacıyla [...] bir uluslararası siyasi sorunlar anlayışı geliştirmek” (IAI bylaw, art.1)</p>	<p>“Tüm uluslararası ve Avrupa sorunları konusunda Alman parlamentosu, federal hükümeti ve diğer kurumlara yönelik araştırmaya dayalı politika temelli analizler oluşturmakla görevli bir düşünce kuruluşu”</p>

Kaynak: Yazarın Missiroli & Ioannides (2012) ve düşünce kuruluşları web sitelerinden derlediği bilgiler.

50 Bakınız: CEPS web sitesi ‘About CEPS’ bölümü: <http://www.ceps.eu/content/about-ceps>

51 Bakınız: CER web sitesi ‘About the CER’ bölümü <http://www.cer.org.uk/about>

CIDOB bağımsızlık yanında çoğulculuk ve siyasi olarak tarafsızlık ve herhangi bir ideolojik gündeme bağlı olmama hususlarını ön plana çıkarmaktadır.⁵² Bağımsızlık unsuru IAI web sitesinde ön plana çıkmazken, kurum federalist yaklaşım temellerine vurgu yapmaktadır. IAI temel amacını ulusüstü örgütlenme aracılığıyla demokrasi, özgürlükler ve sosyal adalete önem veren yapılanmaları teşvik etmek olarak sunmaktadır.⁵³ İncelenen düşünce kuruluşları arasında en fazla kamu desteği alan düşünce kuruluşu olan SWP için - bütçe kaynaklarının %85-%90'ı - araştırmada bağımsızlık hususu SWP direktörü Volker Perthes tarafından SWP üzerine ele alınan detaylı bir çalışmada önemli bir unsur olarak ele alınmıştır. Perthes (2011) kaynak bağımlılığının bağımsızlık unsurunun ortadan kalkması anlamına gelmediğini, araştırma kalitesi, paydaşlara, örneğin Alman parlamentosundaki siyasi partilere, eşit mesafede durulması, tarafsız bir şekilde bilgilendirilmeleri, güvenilirliğin sağlanması gibi unsurların gözetilerek araştırmada bağımsızlığın temin edebileceğini vurgulamaktadır. Aşağıda düşünce kuruluşlarının işlevleri incelenirken daha detaylı bir şekilde ele alınan bu unsurların siyasi kültür ile bağlantısı tartışmaya açık bir konudur, ancak bu çalışmanın kapsamı dâhilinde incelenmesi mümkün değildir.

Düşünce kuruluşları çalışma ve araştırmalarını paydaşlar ve hedef kitlelerini gözeterek geniş bir kitleye hitap edebilecek şekilde gerçekleştirmektedir. Daha önce CER'de görev yapmış olan Hugo Brady'nin belirttiği gibi iyi bir düşünce kuruluşu çalışanı 'bir akademisyen gibi düşünmeli, bir diplomat gibi davranmalı ve bir gazeteci gibi yazmalıdır' (Aktaran Missiroli & Ioannides, 2012: 11). Paydaşlar ve hedef kitle arasında AB ve ulusal düzey kurum, karar alıcıları ve kanaat önderleri, diğer ülkelerin yetkilileri, akademik ve ticari kurumlar, sivil toplum kuruluşları, sektör temsilci ve üyeleri, medya ve kamuoyu gelmektedir. Dolayısıyla, araştırmada kalite unsuru akademik standartlara uyum yanında düşünce kuruluşlarının temel hedef kitesini oluşturan karar alıcılar ve diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılama açısından uygunluğu ifade etmektedir. Kalite ve güvenilirlik unsurları hedef kitle gözetildiğinde üniversite yayın hedeflerinden farklılaşmaktadır. İyi bir düşünce kuruluşu çalışmasının akademik çevre ve siyasi sınıflar tarafından kabul edilebilir olması gerekmektedir. Kalite epistemik ve siyasi bağlam açısından güçlü bir çalışmayı ifade eder. Çalışmalar, karar alıcılar ve uygulayıcıların uluslararası ilişkiler konusundaki eksik yönlerini geliştirmelerine ve karar almalarına, kamuoyunun ise bilgilendirilmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu anlamda düşünce kuruluşu araştırma ve yayınlarının üniversite/akademik camiada yayın hedeflerinden farklılaştığı bir gerçektir. Bu durum, düşünce kuruluşlarında akademik bir danışma kurulu bulunmasına, çalışanların bir kısmının doktorasını yapan veya yeni tamamlamış genç araştırmacılar olmasına veya kuruluşların akademik camiadan destek almalarına rağmen kendini göstermektedir. Buna rağmen, akademik olarak sağlam bir temel, kaliteli bir yayın ve uzun vadeli bir perspektifin önceli olarak görülebilir.

52 Bakınız: CIDOB web sitesi 'Presentation: 40 Years of International Studies in Barcelona' bölümü: <http://www.cidob.org/en/cidob/presentation>

53 Bakınız: IAI web sitesi 'About us' bölümü: <http://www.iai.it/en/iai/about-us>

Tablo 3.5. Örnek Düşünce Kuruluşlarının Yürütülen AB Projeleri

Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi (CEPS)	Avrupa Reformu Merkezi (CER)	Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi (CIDOB)	Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI)	Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü (SWP)
'Vatandaşlar için Avrupa' projesi: AB Çerçeve Program Projeleri: - POLIMP - FLAGSHIP - ANCIEN - Factor Markets - MEDPRO - NEUJOBS - RELIGARE - INNODRIVE - SERVICEGAP - INDICSER - BLUE-ETS - FUME - MICROCON - INCLUD-ED - ENACT - INEX - EXACT Avrupa Parlamentosu, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, Bölgeler Komitesi, Temel Haklar Ajansı	AB ile dönemsel sözleşmeler, ekonomi konferansı etkinliği gibi faaliyetler için.	AB Çerçeve Program Projeleri: - Sahwa - ATLANTIC FUTURE - EU4SEAS Project - INEX AB iç işleri: - Avrupa Bütünleşme web sayfası 2012: Europe for citizens, "Future EU Leaders Academy – What Europe in 2020?"	AB Çerçeve Program Projeleri: - NOSY - EU-CIVCAP - EvoCS - Transworld - CBRNemap - Crescendo - C-Space - EU4seas - Exact - G-Mosaic - Medpro - Mercury - Nawa - Sandera - Securemetro - Limes - Mages - Microcon AB Körfez İşbirliği Konseyi: - EU GCC Lifelong Learning Programme: - Lisboan Hizmet Sözleşmeleri: - África - Eurocon - EU-US	AB Çerçeve Program Projeleri: - ISSICEU - SANDERA - TAPIR

Kaynak: Yazarın Missiroli & Ioannides (2012) ve düşünce kuruluşları web sitelerinden derlediği bilgiler.

Bu kapsamda Perthes'in (2011) SWP örneğinde sunduğu düşünce kuruluşlarının farklı işlevleri yerine getirme gereği tüm bahsi geçen kuruluşlar açısından temel alınabilir. İlk olarak, yorumlama ve açıklayıcılık önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Amaç, gazeteciliğin ötesinde ve olay odaklı değil derinlemesine teori temelli uzun vadeli bir perspektiften ve mümkünse disiplinler arası bir yaklaşımla konuları incelemektir. Böylelikle, yeterli bilgi alamadıklarını veya bilgi edinemediklerini düşünen karar alıcılar ve siyasiler ve diğer hedef kitle mensuplarına kapsamlı bilgi sunulmaktadır. Bu noktada, karşılıklı güven kadar araştırmacı ve karar alıcılar arasındaki profesyonel mesafenin korunması da önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Sadece karar alıcıların politikalarını meşrulaştırmaya yönelik, sorgulamadan uzak

çalışmalar uzun vadeli bir bakış açısıyla etkili politika uygulamaları üretimine katkıda bulunamaz. CER'in tanıtımında kullandığı Avrupa yanlısı ancak Avrupa'ya yönelik eleştirel tutum sergileme duruşu⁵⁴ buna güzel bir örnek oluşturmaktadır. Pethes'in ortaya koyduğu ikinci bir işlev gününbirlik politika yapım sürecinin dışına çıkan, uzun vadeli bir perspektifle pratik fikirler geliştirmek ve stratejik öneriler sunmaktır. Wallace (1994) da düşünce kuruluşlarının temel işlevlerinden birini karar alıcı ve diğer hedef kitlelere olaylardan ve kısa vadeli gelişmelerden ziyade uzun vadeli eğilimleri anlamalarına yardımcı olacak uzun dönemli bir bakış açısı ortaya koyan çalışmalar sunmak olarak belirtmektedir. Bahsi geçen düşünce kuruluşları özellikle AB Çerçeve Programları kapsamında AB kurum ve üye devletleri için derinlemesine bölge analizleri ve bu bölgelere yönelik pratik uygulama ve öneriler sunmayı hedeflemektedir. Bu projelerin bir kısmı Tablo 5'te sunulmaktadır. Avrupa düşünce kuruluşları ve AB dış politikasının hedef bölge ve ülkelerinde yer alan kurum ve kuruluşlar arasında oluşturulan ortaklıklar proje çalışmalarının en temel unsurunu oluşturmaktadır. Tabii ki, Tablo 5'ten çıkarımda bulunabileceğimiz noktalardan biri bazı kurumların (örneğin CEPS ve IAI) kaynak sağlamak amacıyla AB projelerine daha fazla önem verdikleridir.

Üçüncü işlev fikirlerin test edilmesini içermektedir. Resmi yetkili ve siyasilere kapsamlı bilgi ve geliştirdikleri fikir ve stratejileri olduğu unutulmamalı ve araştırmacıların tartışma ve entelektüel yöntemlerle bu fikirlerin ulusal veya uluslararası gerçekler karşısında uygulanmadan önce test edilmesine yardımcı olabilecekleri belirtilmelidir. Dördüncü işlev, olası hataların ve istenmeyen gelişmelerin tespiti yoluyla erken uyarıda bulunabilme işlevidir. Toplantı, çalıştay vs. gibi forumlar ortaya çıkabilecek sorunların tespiti açısından önemli platformlar olabilmektedir. Beşinci işlev, bir düşünce kuruluşunun açık ve rasyonel bir şekilde fikirlerin değişimi açısından bir ortam yaratması ile ilgilidir. Gerçekleştirilen toplantılarda/etkinliklerde farklı gruplar, ülkeler ve milliyetler gözetilmeksizin gerekli olanın ve yapılabilecek olanın açık ve güvenilir bir ortamda tartışılması uygulama açısından önemli bir kapsam sunmaktadır. Buradaki temel sorunlardan biri düşünce kuruluşlarının sınırlı bir toplum kesimine ulaşabiliyor olmasından kaynaklanmaktadır.

4. Sonuç

Tablolarda genel hatları ile karşılaştırılan ve yukarıda özellik ve önemleri verilen bu çalışma çerçevesinde değerlendirilen Avrupa düşünce kuruluşları açısından bağımsızlık vurgusu önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de düşünce kuruluşlarının önemli bir kısmı kendi misyonlarını devletle, ya da var olan siyasi iktidarla özdeşleştirebilmektedir (Keyman, 2010; Yarasimos, 2000). Bağımsız bilgi üretmek yerine devlet ideolojisini yeniden-üretmeye katkıda bulunacak bilgi üretiminde bulunan düşünce kuruluşları saygınlık oluşturmada, uzun vadeli etkinlik ve daimi olmada sorunlar yaşayabilmektedirler. Devlete yakınlık ya da uzaklık düşünce kuruluşlarının finansal kapasite artırımı sürecinde önemli bir rol oynayabilir ancak kurumsallaşma, özsaygı ve itibar duyulan düşünce kuruluşu olabilmek uzun yıllar CEPS direktörlüğü yapmış olan Michael Emerson'ın (2011) da belirttiği gibi ancak üst düzey bir akademik kaliteye ulaşmakla mümkün görünmektedir.

54 Bakınız: CER web sitesi 'About the CER' bölümü, <http://www.cer.org.uk/about>

Kaynakça

- Boucher, S. (2004). Europe and its think tanks : A promise to be fulfilled. An analysis of think tanks specialised in European policy issues in the enlarged European Union. *Notre Europe Studies and Research no 35*, Paris: Notre Europe.
- Emerson, M. (2011). Avrupa İşleriyle İlgili Düşünce Kuruluşları. İstanbul Politikalar Merkezi, 'Düşünce Kuruluşlarının Politika Oluşturmadaki Rollerini' Uluslararası Konferansı, 18-19 Kasım. <http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2012/05/Michael-Emerson-Avrupa-İşleriyle-İlgili-Düşünce-Kuruluşları-1.pdf>.
- Bağcı, H. & Aydın, A. (2009). Dünyada ve Türkiye’de düşünce kuruluşu kültürü. İçinde H. Kanbolat, & H. A. Karasar (Der.), *Türkiye’de stratejik düşünce kültürü ve stratejik araştırma merkezleri: Başlangıcından bugüne Türk düşünce kuruluşları* (ss. 57-124), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Missiroli, A. & Ioannides, I. (ed.) (2012). European Think Tanks and the EU. *Berlaymont Paper, Issue 2*, September, Brüksel: Bureau of European Policy Advisers.
- Weiss, C. (1992). Helping Government Think. İçinde: C. Weiss (der.), *Organization for Policy Analysis: Helping Government Think*, Newbury Park: Sage.
- McGann, J. G. & Weaver, R. K. (der.) (2000). *Think Tanks and Civil Societies, Catalysts for Ideas and Action*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Sherrington, P. (2000). Shaping the Policy Agenda: Think Tank Activity in the European Union. *Global Society*, 14 (2), 173-189.
- Braml, J. (2006). U.S. and German Think Tanks in Comparative Perspective. *German Policy Studies*. 3 (2), 222-267.
- Perthes, V. (2011). Scientific Policy Advice and Foreign Policymaking – Stftung Wissenschaft und Politik (SWP), the German Institute for International and Security Affairs. İçinde J. Lentsch & P. Weingart (der.), *The Politics of Scientific Advice* (ss. 286-294). Cambridge: Cambridge University Press.
- Wallace, W. (1994). Between two Worlds: Think Tanks and Foreign Policy. İçinde. C. Hill & P. Beshoff (der.), *Two Worlds of International Relations, Academics, Practitioners and the Trade of Ideas* (ss. 139-163). London & New York: Routledge.
- Yarasimos, S. (2000). *Türkiye’de Sivil Toplum ve Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim.
- Keyman, F. (2010). Avrupa’da ve Türkiye’de Sivil Toplum. <http://www.stgm.org.tr/tr/içerik/detay/avrupa-da-ve-turkiye-de-sivil-toplum>.

Seçilmiş Örnekler Üzerinden Ulusal Düşünce Kuruluşları

Çiğdem Üstün

Özet

Bu çalışmanın ana amacı Türkiye’de faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının yapılarının incelenmesidir. 1990’lardan sonra özellikle faaliyetlerine hız veren düşünce kuruluşları toplumsal, siyasal ve ekonomik araştırmalarla adlarından çokça bahsettirmektedirler. Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde faaliyet gösteren örneklerine görece yeni kurumsallaşan ve faaliyetlerine hız veren düşünce kuruluşları Türkiye’de de önemli birer aktör haline gelmektedirler. Bu çalışmada Dış Politika Enstitüsü, Stratejik Araştırmalar Merkezi, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) yönetim yapısı, çalışma konuları ve üniversitelerle olan işbirliği yöntemleri bakımından ele alınmaktadır. Bu çalışmanın sonunda incelenen düşünce kuruluşlarının yaşadığı sorunlar ve etkinliklerinin artırılması için gerekli adımlar çerçevesinde öneriler sunulacaktır.

1. Giriş

Düşünce kuruluşları kamuoyunun ve elitlerin yürütülen politikaları derinlemesine anlamalarına ve bilinçli karar almalarına yardımcı olan önemli kuruluşlardır (Game, 2011). Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık ve Avrupa ülkelerinde sadece ülke bazında değil aynı zamanda uluslararası düzeyde çalışan düşünce kuruluşlarına da rastlamak mümkündür. Düşünce kuruluşları bağımsız olabilecekleri gibi siyasi partiler ile beraber çalışan kuruluşlar da olabilir.

Düşünce kuruluşlarının en önemli özelliği ise bu yazıda araştırma faaliyetleri içinde olmaları, bu faaliyetlerini yayınlarak, toplantılar düzenleyerek iç ve dış politika alanlarında analiz yeteneğine sahip olmaları ve bu çerçevede de bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirebilmeleri olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmaları gerçekleştirebilmek için ise insan kaynağına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sebeple bu çalışmada insan kaynağı konusu özellikle ele alınmaktadır.

Bununla beraber düşünce kuruluşları ile çıkar grupları ve sivil toplum kuruluşları (STK) farklı mıdır sorusu Türkiye’de düşünce kuruluşları üzerine yapılan araştırmalarda ele alınmış fakat daha önceki araştırmalarda da uluslararası ölçütler olmadığından bu soru cevapsız kalmıştır. Bu çalışmanın bu soruya cevap verebilme gibi bir iddiası yoktur. Bu çalışma daha çok düşünce kuruluşlarının etkinlik alanları ve akademisyenler, iş dünyası, kamuoyu ve medya ile olan ilişkileri sınırlı örnekler üzerinden ele alacaktır.

Yapılan çalışmalarda özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemin düşünce kuruluşlarını önemli bir şekilde şekillendirdiği görülmüştür. Özellikle siyasi ve ekonomik değişimlerin yaşandığı zamanlarda Türkiye’de düşünce kuruluşu faaliyetlerinin arttığı görülmektedir (Güvenç, 2007). Bu çerçevede bakıldığında Türkiye’nin geçirdiği önemli siyasal ve ekonomik dönemlerde özellikle de 1990’dan sonra düşünce kuruluşlarından daha fazla bahsedilmeye başlanmıştır. Aynı zamanda üniversiteler ve bürokratik organlar da stratejik araştırma merkezleri kurmaya başlamışlardır.

Böylece son 30 yılda çok sayıda araştırma merkezi ve düşünce kuruluşu faaliyet göstermeye başlamıştır. Fakat bilinmektedir ki, bu kuruluşların insan kaynakları, yönetim şekilleri, faaliyetleri ABD ve Avrupa örnekleri ile karşılaştırıldığında oldukça zayıf görülmektedir.

Türkiye’de düşünce kuruluşlarının sorunlarını, daha etkin olması için neler yapılması gerektiğini ele alan çeşitli araştırma ve çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma da yapılan diğer çalışmalar ışığında Türkiye’de faaliyet gösteren dört düşünce kuruluşunu yönetim biçimleri, çalışma konuları ve üniversiteler ile olan işbirlikleri çerçevesinde ele alacaktır.

2. Düşünce Kuruluşlarının Genel Tanımı ve Faaliyetleri

Düşünce kuruluşları genelde kar amacı gütmeyen ekonomik, siyasal, sosyal ve dış politika konularında araştırmalar yapan ve politika analizleri ile politika önerileri sunan kuruluşlardır (Zariç, 2012). Düşünce kuruluşları araştırma merkezi, düşünce ve nazariye üreten uzmanlar kurulu olarak da tanımlanmıştır (Dağ, 2005).

Düşünce kuruluşları 20. yüzyılda ABD’de politik danışma hizmeti veren kuruluşlar olarak başlamış Soğuk Savaş sonrasında ise uluslararası ilişkilerin önemli aktörleri olmuştur (Karabulut, 2011). Bugün düşünce kuruluşları birçok ülkede siyasal sürecin ayrılmaz bir parçası durumuna da gelmişlerdir (Akdemir, 2006).

Düşünce kuruluşlarına baktığımızda sadece ekonomik, siyasi, dış politika ve güvenlik alanlarında değil aynı zamanda insan hakları, enerji, çevre bilinci, hayvan hakları vb. gibi çeşitli konularda da faaliyet gösterdiklerini görmekteyiz. Küreselleşme ile beraber politikanın konuları değiştikçe düşünce kuruluşlarının konuları ve araştırma konularında da değişiklikler yaşanmıştır. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler düşünce kuruluşlarının analizlerini ve araştırmaları farklı dillerde çevirilerle farklı ülkelerde insanlara, siyasetçilere, diğer düşünce kuruluşlarına ulaştırabilmelerine imkan sağlamıştır. Düşünce kuruluşları uluslararası ortamda devletler ile ilişkilerini artırırken küresel bazda sivil toplum kuruluşları ile olan ilişkilerini de geliştirerek hem devletler düzeyinde hem de kamuoyu düzeyinde önemini artırmıştır.

Küreselleşmenin bir başka etkisi de yönetim anlayışında yaşanan değişikliklerdir. Bu alanda yönetim hiyerarşik olmaktan çıkmış, yönetim kavramının hayatımıza girmesiyle klasik devlet anlayışından uzaklaşıp hem sivil toplum hem de düşünce kuruluşlarının politika alanlarına girişi fazlaşmıştır. Bütün bu değişimler düşünce kuruluşlarını önemli siyasi, sosyal ve ekonomik aktörler haline getirerek politika yapım süreçlerine de dahil olmalarını kolaylaştırmıştır.

Düşünce kuruluşlarının önemleri ve sayıları küreselleşme ile beraber artmıştır. Düşünce kuruluşlarının önemini artırmasında bilgi ve analize artan arz, sivil toplumun öneminin artması, artan telekomünikasyon teknolojileri, ulus-devlet, bürokrasi ve STK ilişkilerinin artması, düşünce kuruluşlarının küresel seviyede finansman kaynakları bulabilmesi, yenedünya düzeni ve uluslararası değişim kanallarının artması etkili olmuştur (McGann, 2001). Düşünce kuruluşlarının sayılarındaki artış sebepleri olarak demokratikleşme, küreselleşme ve modernleşme verilmektedir. Hükümetlerin verdikleri kararların sorgulanmaya başlanması, uluslararası ve hükümet dışı aktörlerin öneminin artması ve politik meselelerin teknik olarak daha karmaşık hale gelmesi düşünce kuruluşlarının sayısını ve önemini artırmıştır (Rich vd., 2011).

Düşünce kuruluşları aynı zamanda küreselleşme ile birlikte bazı zorluklarla da başa çıkmak zorunda kalmışlardır. Bu zorluklara güven tesis etmeleri, fon sağlamaları, dünyada otoriter sistemlerin bazı bölgelerde daha da artması ve düşünce kuruluşlarının varlıklarını tehdit etmeleri örnek gösterilebilir.

Bu çerçevede küreselleşme hem düşünce kuruluşlarının gücünü artırmış hem de rekabeti artırarak büyük düşünce kuruluşlarının dünyanın her yerinde çalışmasına imkan sağlamıştır. Bu sebeple küreselleşme, bir yandan düşünce kuruluşlarının çalışma alanlarını artırırken, faaliyetlerini kolaylaştırıcı teknolojik araçlar getirirken, bir diğer yandan da zorlayıcı olmuştur.

Bütün bu değişimler düşünce kuruluşlarının çalışma alanlarını artırmakla beraber rollerini de genişletmiştir (McGann, 2005). Hükümet ve kamu arasında güven teşkil etmek üzerine arabulucu rolü, politikaların tartışılması için bilinçli bir platform, politika yapıcılara yeni öneriler, fikirlerin oluşturulması, paydaşlarla politika yapıcıları bir araya getirmek, konu bazlı tartışmalar sağlamak, standart yönetim biçimlerini eleştirmek bunlardan bazıları olarak sayılabilir (McGann, 2005).

Literatürde tek bir tür düşünce kuruluşu tanımı olmadığından farklı akademik çalışmalar yapanlar, spesifik konulara odaklı akademik çalışmalar yapanlar, hükümet kurumlarına çalışmalar sunanlar, savunucu düşünce kuruluşları, politika önerilerinin pazarlamasını yapanlar gibi ayrılmaktadırlar. Muhafazakâr, özgürlükçü, merkez-sağ, sol, merkez gibi literatürde ayrımlar görülmektedir. Fakat bu çalışmanın konusu dışında kaldığı için bu ayrımlara burada yer verilmemektedir.

Düşünce kuruluşları yukarıda da belirtildiği gibi STK olarak görülebilmektedirler. Mesela Scholte, iş örgütleri, düşünce kuruluşları ve vakıfları mevcut normlarla çatışmadan çalışmalarını yürüten STKlar olarak adlandırır. (Aslan & Alkış, 2013) Düşünce kuruluşlarının tam bir tanımının yapılmayışının ana sebebi bilimsel araştırma yapan da, politika üreten de düşünce kuruluşları olmasıdır. Bazıları öğrencisiz üniversite (Rich & Weaver, 2011) olarak adlandırılırken bazıları sadece belirli görüşleri savunurlar (Rich vd., 2011). Bu çerçevede hükümetler ile beraber çalışan düşünce kuruluşları olabileceği gibi küresel düzeyde sorunlarla ilgilenen bağımsız kuruluşlar da olabilmektedirler. Bu anlamda düşünce kuruluşları bağımsız veya partizan olarak araştırma ve analiz faaliyetleri çerçevesinde politik eylemlere etkide bulunmak isterler.

Düşünce kuruluşları farklı kuruluş biçimleri olsa da (kar amaçlı, hükümet dışı, tek başlı, üniversite içinde, siyasi partinin bir organı olarak, hükümet tarafından fonlanan veya hükümet organı olarak) farklı konularda çalışsalar da ana amaçları olan şeffaflık ve akılcılık içeren bilgi üreterek politika yapım sürecine katılmayı hedeflerler (Rich vd., 2011).

ABD’de ilk kurulan düşünce kuruluşları bir yandan gerçek araştırmalara dayalı akılcı politikalar üretmek ve politik iktidardan etkilenmeden toplumsal sorunlara ilişkin nesnel analizler sağlayan kuruluşlar olarak görülürken bir yandan da bu kuruluşları iktidara geçeceği makyajsız söylemeyi amaç edinen kuruluşlar olarak tanımlanmışlardır (Keskin, 2005).

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ise savaş sonrası askeri ve ekonomik planlama verilerine duyulan gereksinim, yönetenlerin kendilerini ve aldıkları kararları meşrulaştırma zorunluluğu, karar verme

süreçlerinin karmaşıklaşması ve sosyal devlet etkinliklerinin artması düşünce kuruluşlarının faaliyetlerinin artmasının önemli nedenleridir. Bu nedenler Avrupa için de geçerli görülmüştür (Keskin, 2005). Aynı zamanda ABD'nin hegemon bir güç olma çabaları bilgi ihtiyacını artırmış ve düşünce kuruluşları bu ihtiyacı karşılamak amacıyla dış ilişkiler konusunda uzmanlaşmıştır.

3. Düşünce Kuruluşlarının Yönetim ve Çalışma Biçimleri

Örgütsel ve özellikle insan kaynakları bakımından düşünce kuruluşlarının bir başkanı, genel müdür olarak görev yapan idari çalışanlardan sorumlu deneyimli bir çalışanı, araştırma müdürleri ve yönetim kurulları bulunmaktadır. Önde gelen düşünce kuruluşları iş dünyasından, finans sektörlerinden, akademiden, (emekli) politikacılardan oluşan yönetim kurullarına sahiptirler. Genellikle bu yönetim kurullarının başlıca görevi finans bulmak ve fon sağlamaktır. Bazı düşünce kuruluşları danışma kurullarına da sahiptirler. Danışma kurulları da üniversitelerin önde gelen akademisyenlerinden oluşurlar.

Bunların dışında ise çalışanlar tam zamanlı ve/veya yarı zamanlı araştırmacılar olabilmektedirler. Araştırmacılar akademisyenler, uzman araştırmacı, politika analizcileri gibi isimler alırlar. Birçok düşünce kuruluşunda tam zamanlı olarak bu kuruluşlarda yerleşik olanlar olabileceği gibi yerleşik olmayan araştırmacılar, konu bazlı araştırmalarda görev alanlar da olabilir.

Bu araştırmacıların yanı sıra düşünce kuruluşları misafir araştırmacılara da ev sahipliği yaparak başka ülkelerden gelen ama alanlarında araştırmaları ile katkılarda bulunan araştırmacılara ev sahipliği de yaparlar.

Bu araştırmacıların ilgi ve bilgi alanlarına göre yaptıkları araştırmalarında kendilerine lojistik ve idari olarak yardımcı olan asistanlar, kütüphaneciler, halkla ilişkiler uzmanları, gazeteciler de çalışmaktadırlar. Bazı durumlarda birden fazla düşünce kuruluşunun işbirliği yaptığı da görülebilmektedir (McGann, 2005).

4. Örnekler Üzerinden Düşünce Kuruluşları

McGann'ın 2011 araştırması Almanya'da 300 civarı düşünce kuruluşundan bahsetmektedir. Genellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulmuşlardır ve akademik ve savunucu düşünce kuruluşlarıdır. Anglo-sakson örneklere göre özel sektör veya politika üreten araştırma enstitüleri daha azdır. Almanya'daki gruplandırma hükümet tarafından kurulan fakat bağımsız çalışan, üniversite dışı, üniversite ile ilişkili, özel finansmana dayalı akademik düşünce kuruluşlarıdır.

Mesela SWP- German Institute for International Affairs and Security (Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Alman Enstitüsü), Institution for Labour Market and Vocational Research (İş Piyasası ve Mesleki Araştırma Enstitüsü) hükümet tarafından kurulmuş özellikle barış, çatışma araştırmaları, çevre, teknoloji ve ekonomik konularda araştırmalar yapar. Leibniz Society Institutes (Leibniz Toplum Enstitüleri) içinde ise 50 üniversite dışı enstitü hem merkezi hem de federal hükümetten finansman alarak ekonomi gibi spesifik konularda araştırmalar yaparlar.

Özel finansmanı olan düşünce kuruluşlarına ise German Council on Foreign Relations verilebilir. Bunun yanı sıra çıkar gruplarının araştırma kolları, siyasi partilerin savunucu düşünce kuruluşları, Friedrich-Ebert-Stiftung, Konrad Adenauer-Stiftung gibi, bulunmaktadır. Çalışılan konular ise

ekonomik meseleler, iş piyasası, dış ve güvenlik politikaları, Avrupa politikaları, eğitim, çevre, kentleşme ve küreselleşme konularıdır.

Almanya'daki düşünce kuruluşları genelde büyük organizasyonlardır. Bazılarının 100'den fazla çalışanı bulunmaktadır. Yakın zamanlara kadar akademik paternlere göre işe alımlar yapılmaktaydı. Genelde doktoralarını, ekonomi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve doğa bilimlerinde yapmış araştırmacılar çalışmaktadır. 1990'lara kadar iş güvencesi verilirken ekonomik zorluklar sebebiyle bu güvence artık verilememektedir. Projeler ile finansman sağlanması yönünde eğilim görülmektedir. Karar mekanizmalarında ise genellikle danışma kurulları işlevsel olmakla beraber bireysel olarak araştırmacıların da karar mekanizmasına dahil edildikleri görülmektedir. (Rich vd., 2005).

Bir düşünce kuruluşunun etkinliğini ölçebilmek için kamuoyunun gündemine getirebildiği konulara, politika üretimine, proje yaratabilmesine, politika uygulamalarında aldıkları rollere, finansal olarak destek bulabilmesine, medyada görünür olmasına, araştırmalarının yaygınlığına, politika yapımcıların önerdikleri politika ve projelere gösterdikleri ilgiye bakılabilir. Aynı zamanda düşünce kuruluşları devletlerin yumuşak gücü olarak da görülebilir ve ekonomik, kültürel, sosyal gücünü yansıtarak karşı tarafı etkileme sanatı olarak düşünülebilir (Karabulut, 2010). Fakat şu da burada söylenmelidir ki bu tip düşünce kuruluşlarının öne çıkarılması ve düşünce kuruluşlarının bu şekilde tanımlanması düşünce kuruluşlarının güvenilirliğini negatif yönde etkileyebilir. Hükümetlere/politikalara güven ve destek azaldıkça bu tür düşünce kuruluşlarının da güvenilirliği azalabilmektedir. Düşünce kuruluşlarını eleştiren bakanlar "düşünce kuruluşları büyük sermaye gücüne dayandığından ve bağış, proje veya araştırma yöntemleriyle ekonomik ve politik seçkinler tarafından sürekli desteklendiklerinden, araştırma sonuçları müdahaleye açık ve çıkar ilişkisi içinde üretilmektedir" (Keskin, 2005) diyerek güvenilirliklerinin sorgulanması gerektiğine vurgu yaparlar.

Bu çerçevede Türkiye'de düşünce kuruluşlarının bağımsızlıkları da sorgulanmakta ve ne kadar güvenilir olduğu sorusu düşünce kuruluşlarının araştırmalarına olan güveni negatif olarak etkilemektedir. Fakat unutulmamalıdır ki bir düşünceyi savunan ve bu düşünce çevresinde araştırmalar yapıp, kendi düşüncelerini yaymaya çalışan düşünce kuruluşları Avrupa'da ve ABD'de de faaliyet göstermektedir. Hükümetler ile düşünce kuruluşlarının fikirleri birbirleriyle örtüşebilmektedir. Burada önemli olan hükümeti değil düşünceyi savunmaya önem verilmesidir.

İnsan kaynakları bakımından da finansal desteklerdeki sıkıntılar sebebiyle Türkiye'deki düşünce kuruluşları zorluklar yaşayabilmektedirler. ABD ve Avrupa örneklerine kıyasla insan kaynakları, finansmanı ve güvenilirlikleri bakımından büyük farklılıklar görülmektedir. Laçiner, Uluslararası Stratejik Araştırma Kurumu'nun (USAK) açılış konuşmasında "Türkiye'de 50 civarında think tank görünüyor fakat fiiliyatta sayı beşe altıya kadar düşüyor. Bunların imkânları da son derece kısıtlı. Hepsini topladığımızda orta büyüklükte bir Amerikan düşünce kuruluşunu dahi yakalayamıyoruz." (Laçiner, 2009) diyerek Türkiye'de düşünce kuruluşlarının daha fazla gelişmeye ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. Bunların yanı sıra, ABD ve Avrupa ülkelerinde düşünce kuruluşları ile medya, kamu, üniversite, özel sektör ve siyaset arasındaki geçişkenlik fazladır. Türkiye'de bu geçişkenliğin de kısıtlı olduğu literatüre yansımıştır (Karabulut, 2010).

Günümüzde Türkiye'deki düşünce kuruluşları dört kategori altında incelenmiştir. Birinci grupta yer alanlar askeri ve sivil yönetim kuruluşları olarak iç ve dış politika üzerine stratejik öngörüler gerçekleştirmektedir. İkinci grupta yer alanlar üniversitelerin kurdukları merkezlerdir. Üçüncü grupta bir yandan ideolojik misyonu olan diğer yandan da hükümete ve orduya dışarıdan hizmet veren düşünce kuruluşları bulunmaktadır. Dördüncü grupta ise vakıflar vardır. Kendilerini düşünce üretim merkezi olarak tanımlayan ve bilimsel araştırmalar ile politik kararlar arasında bağ kurmayı ve danışmanlık hizmeti vermeyi amaçlayan bu vakıflarda akademisyenler, iş adamları, gazeteciler, bürokratlar ve politikacılar bir araya gelmektedirler. Bağışlardan ve katkılardan ayrı olarak bu türden vakıfların başlıca gelir kaynağını yerli/yabancı kuruluşlara yapılan araştırmalar ile verilen danışmanlık hizmetleri oluşturmaktadır. Weaver'in kategorileştirmesinde "öğrencisiz üniversiteler" ile ikinci gruptakilerin bir karması olan bu türden kuruluşlar Türkiye'de oldukça yaygındır (Keskin, 2005).

Bu literatürün ışığında, bu çalışmanın geri kalan kısmında, Türkiye'deki düşünce kuruluşlarından Dış Politika Enstitüsü (DPE), Stratejik Araştırma Merkezi (SAM), Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) Avrupa ve ABD örnekleri göz önünde bulundurularak yönetim şekli, çalışanların statüleri, medya ve kamuoyu ile ilişkileri incelenerek literatürde yer alan kategorik gruplara yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada önemle üstünde durulması gereken bir başka husus da kategorik gruplandırmalarda hem ABD hem de Avrupa'da kullanılan hükümet kurumlarına çalışmalar sunanlar, savunucu düşünce kuruluşları, bağımsız, akademik gibi gruplandırmalar kullanılmaktadır ve siyasi görüşlere göre bir kategorileştirme yapılmamaktadır.

Dış Politika Enstitüsü (DPE)

DPE 1974 yılında kurulan Türk dış politikası ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren konuları incelemek amacıyla toplantılar, yayınlar yapan bir kuruluştur. Zamanında diğer ülkelerde kurulmuş dış politika enstitüleri ile bilgi alışverişini sağlamak gibi bir amacı olan DPE 1987 yılında Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Vakfı ile bağlantılı olarak çalışmaya başlamıştır. Soğuk Savaş yıllarında Türkiye'de ilk kurulan dış politika enstitüsü olma özelliği Türkiye'deki diğer kuruluşlardan farklı bir yerde olmasını sağlamaktadır. Yönetimde hem büyükelçilerin hem de farklı üniversitelerden uluslararası ilişkiler alanında önde gelen öğretim üyelerinin bulunduğu görülmektedir. Faaliyetleri içinde konferanslar, seminerler, yorum, değerlendirmeler ve kitaplar yayınlanması bulunmaktadır. Çalışılan konular dış politika odaklı olup özellikle Avrupa Birliği (AB) ile ilişkiler, AB-ABD ilişkileri, Kıbrıs meselesi, Avrupa politikaları, Orta Doğu, Rusya-Türkiye ilişkilerinde odaklanılmaktadır. Özellikle son yıllarda diplomatik tartışma grupları toplantıları ile AB konularına eğilen enstitünün toplantı ve yayınlarda akademisyenler ile yakın çalıştıkları görülmektedir. Kuruluşunda yurtdışı örneklerine benzemesi düşünülse de şu andaki haliyle aslında Avrupa ve ABD örneklerine nazaran finansal ve kurumsal olarak küçük kalmıştır.

1970lerden itibaren Avrupa ülkelerinde de görmüş olduğumuz uluslararası konulara verilen önem, ülkeler arası ilişkilerin (hem ekonomik hem politik) artması, petrol krizi gibi büyük krizlerin etkilerinin genele yayılması, milletler üstü politikaları anlama ve bu politikalarda yer alma ihtiyacı DPE gibi enstitülerin önemini artırmıştır. Almanya (1945) ve İngiltere'de (1920) çok daha önce kurulmuş olan dış politika enstitüleri uluslararası meselelere daha fazla önem vermeye başlamış

ve uluslararası platformlarda da resmi ve gayri resmi işbirlikleri geliştirebilmişlerdir. Bu işbirlikleri özellikle Almanya, İngiltere ve Fransa'da faaliyet gösteren enstitüler arasında görülmüştür. Türkiye'de kurulan DPE ise bu işbirliklerinin uzağında kalmış, kurulduğu yıllarda sözü geçen ülkelerdeki benzer kuruluşlarının gösterdikleri gelişmeyi gösterememiştir.

Stratejik Araştırma Merkezi (SAM)

Dışişleri Bakanlığının araştırma merkezi olarak çalışan SAM 1995 yılından beri aktif faaliyet göstermektedir. Karar alma mekanizmalarında görev yapanlara danışmanlık yapmaktadır. Çeşitli ülkelerde (Çin, Moğolistan, Suudi Arabistan, Avustralya, Gürcistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Sırbistan, Bulgaristan, Küba, Kore, Norveç) faaliyet gösteren Diplomasi ve SAM ile ilişkileri bulunmaktadır. 2012 yılında dokuzuncusu düzenlenen Türk-İtalyan forumu da Türk İtalyan ilişkilerini güçlendirmek için 2004 yılından beri geliştirilen ilişkilere bir örnektir.

Hükümet kurumlarına çalışmalar sunan bir düşünce kuruluşu olarak çalışan SAM'da akademisyenlerden seçilen bir başkanlık olması akademik dünya ile ilişkiler bakımından önemli bir göstergedir. Danışmanlar da akademisyenler arasından seçilmekle beraber dışişleri kadrosundan çalışanlar ile devlet memuru statüsünde çalışan idari personel de bulunmaktadır. Faaliyet alanı çok geniş olan SAM yayınları içinde periyodik olarak yayınlanan dergiler, Dışişleri Bakanlığı'nın vizyonunu gösteren yayınlar ve SAM'ın akademisyen ve dış politika ile ilgili olan hükümet yetkililerinin yayınladıkları makaleler vardır.

Bu çerçevede karar alma mekanizması ile üniversite öğretim üyelerini bir araya getirme açısından aktif olmakla beraber SAM dışişlerinin bir kurumu olması sebebiyle yayınlarında bağımsız olmaması eleştirilmektedir. Finansal olarak devlet kurumu olarak finansmanı devlet tarafından sağlanmakta, bu bakımdan da diğer düşünce kuruluşlarından ayrılmaktadır. Dışişleri Bakanlığının bir parçası olarak yayınlarını geniş bir coğrafyaya yayabilme becerisine de sahip olması SAM tarafından üretilen yayınların dünyanın her yerinden ulaşılabilir olmasını sağlamaktadır.

Özellikle öğrencilere sağladığı staj ve eğitim fırsatları farklı üniversitelerden gelen öğrenciler için dışişlerini anlamada önemli bir tecrübe sağlamaktadır. SAM ekibinde yer alan akademisyenler başka düşünce kuruluşları ile de çalışmalar yapabilmektedirler. Bu çerçevede tam zamanlı çalışmamaları bu kurumda politik konjonktüre göre diğer düşünce kuruluşları ile görüş alışverişine olanak sağlamaktadır.

Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)

SAM ve DPE'nin tersine SETA hem iç hem de dış politika alanlarında araştırma ve yayınlar yapan bir düşünce kuruluşu olarak çalışmaktadır. Amerika'daki örneklere benzer bir yönetim yapısına sahip olan SETA'da genel koordinatörler ve araştırma konularına göre ayrılan departmanlarda direktörlerden oluşan bir yönetim kadrosunun yanında yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapan araştırmacılardan oluşan bir yapıya sahiptir. ABD ve Avrupa örnekleri ve kategorilerine göre savunucu düşünce kuruluşu kategorisinde ele alabileceğimiz bir düşünce kuruluşudur. Akademik dünya, karar alma mekanizmaları ve yurt dışı bağlantıları ile aktif olarak çalışan Washington DC'de bürosu bulunan, bu çerçevede sadece Türkiye içinden değil aynı zamanda yurtdışında da araştırmacılardan faydalanan bir kuruluştur. Ortadoğu konularına seçilmiş diğer

kuruluşlarla karşılaştırıldığında daha çok yer veren ve Türkçe, İngilizce yanında Arapça da yayın yapabilen bir kuruluştur. Medya ile ilişkiler bakımından da araştırmacı ve araştırma departmanları koordinatörlerinin medyada aldıkları roller (yazarlık ve program sunuculuğu gibi) SETA'nın kamuoyu ile görüşlerini paylaşmalarını, medyayı etkinlik artırımında kullanmalarını sağlamaktadır. Üniversitelerden akademisyenler de yazıları, yorumları ve toplantı/seminer faaliyetleri ile katkıda bulunmaktadır. SAM tarafından yayınlanan Perceptions dergisi gibi SETA tarafından yayınlanan Insight Turkey dergisi de geniş bir akademik kitleye hitap etmektedir.

Amerika örneklerine benzer bir şekilde vakıf tarafından finanse edilen kuruluş amacını "20. yüzyıl modernleşme teorileriyle Soğuk Savaş döneminin siyasi konjonktürü arasına sıkışmış olan Türkiye'nin vizyonu, kendi tarihi-kültürel kimliği ve geo-stratejik konumuyla mütenasip bir ufuk ve derinlik içeren bilgi ve fikir üretmek" olarak açıklamaktadırlar. Bu vizyon çerçevesinde SETA, ABD'de faaliyet gösteren araştırma merkezleri ile çeşitli işbirlikleri yapmaktadır. Bu merkezler arasında, ABD'deki Cumhuriyetçilere yakın isimler bulunmaktadır. Bu merkezler ABD'nin Orta Doğu politikasının yürütülmesinde etkili olan merkezlerdir (Aras vd., 2010).

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)

SETA gibi Amerikan örneklerine benzeyen TESEV 1990larda bilimsel araştırmalara dayalı bulgular ile politikada karar mekanizmaları arasında ilişki kurmak amacını taşıyarak kurulmuş bir düşünce kuruluşudur.

TESEV kendini "toplumun karşı karşıya bulunduğu sorunlara çözüm seçenekleri oluşturmak hedefiyle araştırmalar yürüten bir düşünce üretim merkezidir." şeklinde tanımlamaktadır. Vakıf vizyonunu bilimsel metodlara dayanan araştırmalarla akademik araştırmalar ile politik kararlar arasında bağlantı kurmak olarak açıklamakta, esas amacının da Türkiye'nin demokratikleşmesine katkıda bulunmak olduğunu belirtmektedir. Bu vizyona göre demokratikleşme, dış politika ve iyi yönetim programları ve bu alanlarda araştırmalara yer vermektedir. SETA gibi hem iç hem de dış politika alanlarında çalışmaları bulunmaktadır.

Yönetim modeli olarak da yurtdışı örneklerine benzer bir şekilde mütevelliler kurulu, yönetim kurulu, yüksek danışma kurulu bulunmaktadır. Yönetim kurulunda iş dünyası temsilcileri, akademisyenler, devlet kurumları ve diğer düşünce kuruluş süreçleri ve STK'larda görev yapmış veya halen faal olarak görev yapan kişiler bulunmaktadır. Danışma kurulunda ise iş dünyası temsilcileri (petrol, enerji, turizm, gayrimenkul vb.), üniversitelerde müteveli heyeti üyesi olarak çalışan işadamları ve akademisyenler, gazeteciler, reklamcılar, akademisyenler, siyasetçilerden oluşan bir grup bulunmaktadır. Tam zamanlı olarak çalışan kadrosunda ise yüksek lisans ve doktora yapanlar, yerel yönetimde görev almış, devlet kadrolarında çalışmış emekli üst düzey bürokratlar bulunmakta ve üniversitelerde çalışan akademisyenler ise danışman olarak görev yapmaktadırlar.

ABD, Ortadoğu ve Avrupa'da faaliyet gösteren düşünce kuruluşları ve devlet kurumları ile uluslararası işbirlikleri geliştiren TESEV bu işbirlikleri çerçevesinde toplantılar, yayınlar, raporlar yayınlamakta ve medya aracılığı ile kamuoyu ile paylaşmaktadır. TESEV demokratikleşme projesi kapsamında Heinrich Böll Vakfı, Friedrich Ebert ve Friedrich Neumann gibi Alman vakıflarıyla

kurumsal iş- birliğinde bulunarak onlarla ortak konferanslar düzenlemektedir (Aras vd., 2010 :93). Finansal olarak ise bütçesinde en önemli kalem olarak bağışlar görülmektedir. ABD örnekleriyle karşılaştırıldığında bir başka benzerlik ise kuruluşları ve ülke ihtiyaçlarıdır. Avrupa ve ABD’de yönetim kavramının gelişmesi, ekonomik ve sosyal bilgi ihtiyacına ve bunlara uygun politika yapma gereksiniminin artması, ülkenin çevresinde ve dünyada gücünü artırma çabası ve bunların getirdiği ihtiyaçları karşılama gerekliliği gibi durumlar Türkiye’de de Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve küreselleşmenin etkilerinin görülmesiyle ortaya çıkmıştır. Çalışma şekilleri, faaliyetleri, kamuoyu ile ilişkileri, medya, iş dünyası, siyaset ve akademisyenleri bir araya getirme çabaları da SETA ve TESEV’in Amerikan örneklerine benzeyen yanlarıdır.

5. Sonuç

Almanya örneklemeğinde görülen hükümet tarafından kurulan ve bağımsız çalışan düşünce kuruluşları Türkiye’ye uzaktır. DPE ve faaliyetleri bu çerçevede ele alınabilir olmakla beraber DPE etkinlik bakımından Almanya örnekleri ile kıyaslandığında oldukça zayıf kalmaktadır. Bahsedilen düşünce kuruluşları Alman örnekleme ve gruplaması çerçevesinde üniversite dışı, özel finansmana dayalı akademik düşünce kuruluşları çerçevesinde değerlendirilebilir. Fakat belirtmek gerekir ki Türkiye’deki düşünce kuruluşları Avrupa ve ABD’deki muadilleriyle karşılaştırıldığında hem bütçesel hem de insan kaynakları bakımından oldukça küçük kalmaktadırlar.

Düşünce kuruluşlarının etkinliğinin artırılması küreselleşme, uluslararası alanda daha fazla nitelikli bilgi ihtiyacı, politikada karar alıcıların uluslararası konjonktüre uygun kararlar alabilmesi için, kendi toplumlarını anlamaları ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri için elzemdir.

Türkiye’de bu kuruluşların daha etkin olabilmesi yani araştırmalarının yaygınlaşması, medyada görünür olabilmesi, politika ve proje üretebilmesi için finansal desteğe ve nitelikli insan gücüne ihtiyaç bulunmaktadır. Avrupa ve ABD’de görülen örneklerde başarının sağlanmasında en önemli sebep araştırma faaliyetlerine verilen önemdir. Daha önceden de bahsedildiği gibi düşünce kuruluşları öğrencisiz üniversiteler olarak da tanımlanmaktadır. Yani, araştırma faaliyetlerine odaklanan kuruluşlardır. Türkiye’de maalesef bu kuruluşlara tam zamanını verecek, araştırmalara odaklanacak genç akademisyenler bulmak zor olmaktadır. Bunun bir sebebi finansal kaynak sıkıntısı ise ikinci sebebi de bu kuruluşlarda çalışan doktoralı araştırmacıların akademik dünyada kendilerine yer edinememeleri, bu kuruluşlarda çalışmanın daha çok geçici bir iş gibi – bir üniversiteye geçene kadar, ya da doktora çalışmalarını bitirene kadar yapılan bir iş gibi - görülmesidir. Bu gibi kuruluşların daha etkin çalışabilmeleri için düşünce kuruluşlarının da akademik bir alan olarak kabul görmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede Türkiye’de düşünce kuruluşlarının daha etkin faaliyet gösterebilmesi finansal kaynakların artması, nitelikli iş gücünün öncelikle akademik anlamda sağlanması ile mümkündür. Genellikle proje bazlı çalışan düşünce kuruluşları için sürdürülebilirliği sağlamak en önemli sorunlardan birisidir. AB’den gelen hibe, yurtdışındaki diğer araştırma merkezleri ile ortak yaptıkları projelerden elde edilen gelir, elçiliklerden gelen maddi destek ve sponsorluk kendi bünyelerinde ürettikleri dergi, makale ve kitap gibi yayın satış geliri, büyük firma ve sermaye

sahiplerinden gelen bağış gibi çeşitli kaynaklarla sektörde var olmaya çalışmaktadırlar (Aras vd., 2010). DPE, Dışışleri Bakanlığı ve MGK'dan gelen finansmanlar ile ayakta kalmaktadır.

Misafir akademisyen ve araştırmacıların Türkiye'ye gelmesi sadece niversiteler için değil aynı zamanda düşünce kuruluşları için de fayda sağlamaktadır. Görüş alışverişi ve know-how alışverişinin sağlanması açısından bu kuruluşlarda finansal destek için projeler üretecek insan kaynaklarının yanında, araştırma faaliyetlerini de yürütecek nitelikli insan gücü artırılmalıdır.

Kaynakça

- Akdemir, E. (2006). Amerikan'ın Ortadoğu Politikasının Şekillenmesinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü, *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi* (UHP), 2(8): 53-74.
- Aras, B., Toktaş, Ş., & Kurt, Ü. (2010) Araştırma Merkezlerinin Yükselişi, Türkiye'de Dış Politika ve Ulusal Güvenlik Kültürü, SETA Rapor.
- Aslan, S., & Alkış, M. (2013). Küresel Sivil Topluma Kavramsal bir Bakış, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18): 299-310.
- Dağ, E. (2005). *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü* 2. Basım, İstanbul: Anka Yayınları.
- Game, C. (2011). Birleşik Krallık'taki Düşünce Kuruluşları: Hem Bağımsız, Hem Yandaş, Düşünce Kuruluşlarının Politika Oluşturmadaki Rollerini, Uluslararası Konferans, Kasım 2011, İstanbul.
- Güvenç, S. (2007). Türkiye'de Düşünce Kuruluşları ve Uluslararası İlişkiler Disiplini. *Uluslararası İlişkiler*, 4(13): 137-144.
- Karabulut, B. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Think Tank Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Akademik Bakış*, 4(7): 91-104.
- Keskin, F. (2005). Modern Demokrasilerde Yeni Politik Seçkinler: Think Tanklar ve Politikadaki Rollerini. *Sosyo-Ekonomi*, 45-59.
- Laçiner, S. (2009). *Türkiye'deki Think Tank Kültürü Üzerine Bir Değerlendirme*, USAK Stratejik Gündem, 6 Kasım 2009.
- McGann, J. (2011). *Globalization and the Growth of Think Tanks*, 11.04.2001, <http://www.eldis.org/fulltext/globtt.pdf> (erişim tarihi 05.03.2014)
- McGann, J. G. (2005). "Think Tanks and Policy Advice in The US", Foreign Policy Research Institute, Philadelphia, Pennsylvania. http://www.kas.de/wf/doc/kas_7042-1522-1-30.pdf?050810140452
- Rich A., & Weaver, K. (2011). "Think Tanks in the Political System of the United States", İçinde A. Rich vd. (Der.) *Think Tanks in Policy Making – Do They Matter?* (ss. 16-25), Friedrich Ebert Stiftung, Briefing Paper Shanghai.
- Rich, A., McGann, J., Weaver, K., Garnett M., Thunert, M., Speth, R., Traub-Merz, R., & Ye, Y. (2011)., *Think Tanks in Policy Making – Do They Matter?*, Friedrich Ebert Stiftung, Briefing Paper Shanghai.
- Zariç, S. (2012). Türkiye'de Think Tank Kuruluşları ve Karşılaştıkları Sorunlar, *Akademik Bakış Dergisi*, 31 (1-19).

Türkiye’deki SİAD’ların Birer “Düşünce Kuruluşu” Olarak Politika Yapım Sürecinde Bilgi Üretme ve Yayma İşlevleri

Nazlı Aytuğ Gün

Özet

Sanayici ve işadamları derneklerinin (SİAD), ülkelerdeki ekonomik politikaların ve ticari faaliyetlerin şekillenmesinde üstlendikleri rollerin yanı sıra, siyasal, sosyal ve kültürel alanlardaki politikaların oluşumundaki etkileri giderek artmaktadır. SİAD’ların politikaları etkileme aracı olarak bilgi üretme ve yayma fonksiyonları, bu kuruluşların iç ve dış politikada alternatiflerin tartışılması, yeni fikirlerin benimsenmesi ve çatışmaların çözülmesi açısından etkileri giderek artan aktörler konumuna getirmiştir. SİAD’lar, bir yandan kuruluş amaçları doğrultusunda belli kesimlerin ihtiyaç ve taleplerini yerine getirmek üzere faaliyetler gerçekleştirirken, diğer yandan yayınladıkları raporlar, düzenledikleri çalıştaylar, sempozyumlar ve konferanslar aracılığıyla politika yapıcılar ve kamuoyu üzerinde etkili olmaya çalışmaktadırlar. Bu çalışmada, Türkiye’deki iş dünyasının önde gelen gönüllü örgütlenmeleri olan TÜSİAD ve MÜSİAD’ın bilgi üretme ve yayma işlevlerini kurumsal düzeyde nasıl yapılandırdıkları ve politika yapım süreçlerine katkı sağlamak amacıyla hangi konulara ve işbirliklerine ağırlık verdikleri incelenmiştir. Çalışmada TÜSİAD ve MÜSİAD’ın 2008-2013 yılları arasında üniversite ve araştırma merkezleri ile olan işbirlikleri, çalışma alanları ve gerçekleştirdikleri faaliyetler sosyal ağ analizi (UCINET) yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda TÜSİAD ve MÜSİAD’ın politika yapım süreçlerinin şekillenmesinde üstlendikleri roller ile bilgi üretme ve yayma işlevleri açısından benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

1. Giriş

Politika yapımı; karar alma sürecinde çok fazla aktörün yer alması, seçeneklerin sınırsız olması, değerler üzerinde görüş birliğine varmada güçlükler olması, sonuçların tam olarak öngörülememesi veya hesaplanabilir olmaması gibi nedenlerden dolayı, çoğu zaman karmaşık, tanımlanması zor ve çelişkili sorunları içeren bir süreçtir (Dunn, 1988). Politika yapıcıların karşılaştıkları bu güçlükleri azaltmalarında konuyla ilgili nitelikli bilgiye ve uzman görüşüne ulaşabilmeleri önem taşımaktadır. Bir başka ifadeyle politika yapım sürecinin en önemli girdisi olan bilgiye erişmek karmaşık sorunların çözümünde konuyu farklı boyutlarıyla irdelemeyi ve analiz etmeyi sağlamaktadır. Bu çalışma politika yapım sürecini etkilemeye yönelik çalışmalar yürüten TÜSİAD ve MÜSİAD’ın bilgi üretimi ve yayımına yönelik gerçekleştirdiği faaliyetleri ve işbirliklerini analiz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda derneklerin 2008-2013 yılları arasında yayınladıkları faaliyet raporları ve internet sitelerindeki kurumsal bilgiler içerik çözümlemesi yöntemi ile analiz edilmiş, üniversite ve araştırma merkezleri ile yürüttükleri çalışmalar sosyal ağ analizi yöntemi olan UCINET (Borgatti et al., 2002) programı kullanılarak haritalandırılmıştır.

2. Düşünce Kuruluşu Olarak SİAD'lar

Düşünce kuruluşları, “politika yapıcıların ve kamuoyunun bilinçli karar vermesini sağlamak amacıyla ulusal veya uluslararası konularda politika odaklı araştırma ve analizler yaparak öneriler geliştiren örgütler” olarak tanımlanmaktadır (McGann & Sabatini, 2010). Bu kuruluşlar temelde “bağımsız olma, çıkar ve kar amacı gütmeme, uzmanlık ve fikir üretme” özellikleri ile politika yapım sürecini etkilemeye yönelik faaliyetler gerçekleştirirler (Rich, 2004). Entelektüel, örgütsel ve finansal özerkliğe sahip olan düşünce kuruluşları hükümet, siyasi partiler veya çıkar grupları gibi farklı düzeylerdeki otorite ilişkilerinden bağımsız hareket eden sivil toplum kuruluşları olarak da ele alınmaktadır (Pautz, 2011).

SİAD'lar ise “iş dünyasının belli alanlardaki çıkarlarını temsil etme ve ortak problemlerin çözümünde kolektif harekete geçme amacıyla kurulmuş örgütler” olarak tanımlanmaktadır (Aldrich & Staber, 1988). Bu kuruluşlar karar mekanizmaları üzerindeki etkilerini arttırmak amacıyla kamuoyu oluşturma, politika önerileri geliştirme, kilit karar vericiler ve aktörler ilişki geliştirme gibi çeşitli faaliyetleri yerine getirmektedir. Geçmiş dönemlerde yalnızca ekonomi politikalarının yapım süreçlerine odaklanan SİAD'lar günümüzde demokrasinin geliştirilmesi ve toplumsal uzlaşmanın sağlanması açısından da çeşitli eylem ve mekanizmaların parçası haline gelmeye başlamıştır.

Stephen Bell (1995) SİAD'ların tipolojisini temelde üstlendikleri üç ana rol üzerine inşa etmektedir:

1. Yarı-kamusal rolleri: Bilgi toplama ve politika yapıcılarına aktarma, iş dünyasının görüşlerini ifade etme, devletin danışma organlarına üye olma, politikalara ilişkin alınan kararları üyelerine açıklama, mevzuatta yapılan değişiklikleri veya önerileri takip etme.
2. Politika geliştirme rolleri: Kamu kurum-kuruluşları ve politikacılar ile işbirliği içine girerek kamu politikalarının şekillenmesinde rol üstlenme.
3. Politika uygulama rolleri: Kamu politikalarının uygulanmasında yarı-kamusal rol üstlenme.

Bu tipolojide de irdelendiği gibi SİAD'lar politikalarla ilgili bilginin üretim ve dağıtımında önemli roller üstlenmekte ve bir tür “düşünce kuruluşu” gibi faaliyet göstermektedirler. Düşünce kuruluşu olarak SİAD'lar; yeni konuları gündeme getirmeye, belli bir konuda çözüm sunmaya, kamu ve özel sektör kuruluşlarının araştırma ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmalar yürütürler. Araştırma ve raporlar hazırlamak, süreli yayınlar, bültenler, bildiriler yayınlamak, istişare toplantıları, paneller ve sempozyumlar düzenlemek, platformlar oluşturmak, STK'lar ve benzer kuruluşlarla ortak projeler gerçekleştirmek yürütülen belli başlı çalışmalar arasında yer alır. Düşünce kuruluşları ve SİAD'lar işlevleri bakımından incelendiğinde her iki kuruluş türünün de fikir, analiz ve tavsiye üretme, araştırma yapma ve sonuçlarını karar vericilere ve kamuoyuna ulaştırma ve hükümet icraatlarından sorumlu olmama gibi açılardan benzerliklere sahip oldukları görülmektedir.

3. SİAD'larda Bilgi Üretme ve Yayma İşlevinin Kurumsallaşması: Misyon ve Yapılanma

SİAD'ların bilgi üretme ve yayma işlevini ne düzeyde gerçekleştirdikleri kurumsal olarak bu rolü misyon ve yapılanmada nasıl tanımladıkları ile yakından ilişkilidir. 1971 yılında iş dünyasını temsil etmek amacıyla kurulmuş olan TÜSİAD'ın düşünce kuruluşu olarak rolü şu şekilde tanımlanmıştır: "TÜSİAD misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini, bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar" (TÜSİAD Ekonomi Raporu, 2010; TÜSİAD Vizyon 2050 Raporu, 2011). Buna göre, bilimsel çalışmalara katkı vermek, görüş bildirmek ve tartışma platformları oluşturmak, TÜSİAD'ın öncelikli faaliyetleri arasında yer almaktadır.

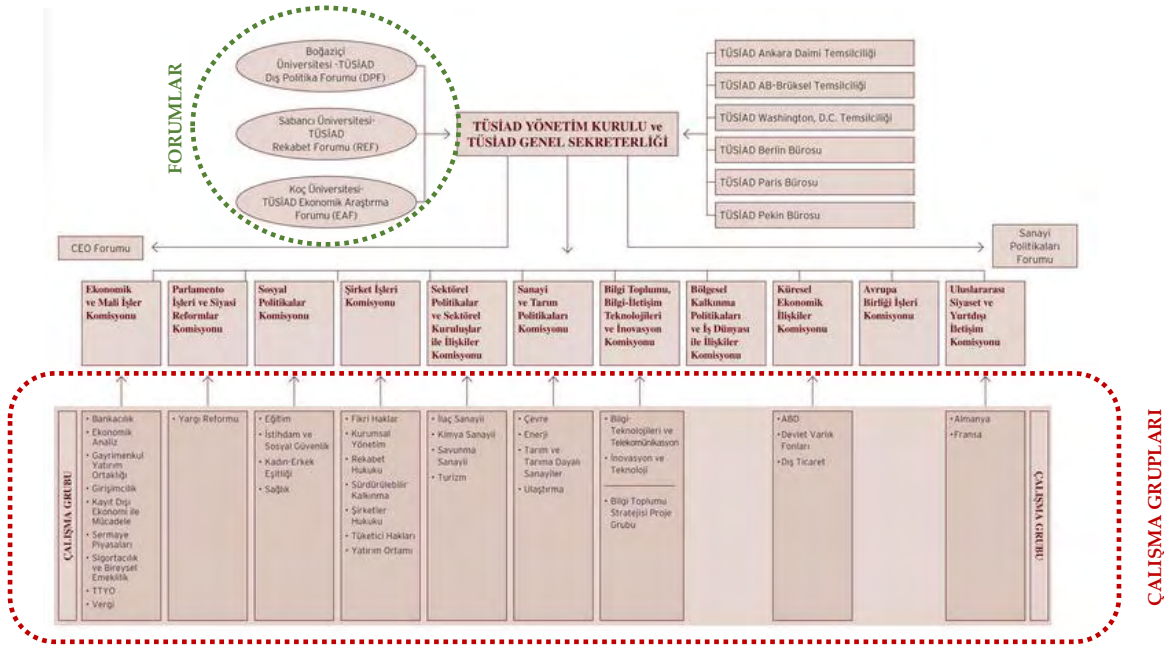
1990 yılında bir grup iş adamı tarafından kurulmuş olan MÜSİAD'ın misyonu, kişisel, kurumsal, sektörel ve toplumsal düzeyde gelişime katkıda bulunmak şeklinde tanımlanmıştır.⁵⁵ Derneğin düşünce kuruluşu olarak üstlendiği rol 2008 yılında yayınlanan Almanak Raporunda şu şekilde ifade edilmiştir: "MÜSİAD, Türk ekonomisine yön veren, araştırma ve raporları ile reel çözümler sunan bir sivil toplum kuruluşudur" (MÜSİAD Almanak 2008-2009, s.29). Buna ek olarak, MÜSİAD Genel Başkanı Nail OPAK 2013 yılında yaptığı resmi bir ziyarette derneği anlatırken "MÜSİAD iş adamlarının bir araya geldiği, tecrübelerini paylaştığı bir dernek olmaktan öte, aynı zamanda bir düşünce kuruluşudur⁵⁶" şeklinde de bir tanımlamaya yer vermiştir.

SİAD'larda bilgi üretme ve yayma işlevlerinin işlerlik kazanmasının ikinci önemli boyutu yapılanmadır. Bilindiği üzere kurum ve kuruluşların hedefledikleri amaçlar doğrultusunda yapılanmaları etkinliklerini sağlayan önemli unsurların başında gelmektedir. Bu nedenle yapının nasıl tasarlandığı kurumların hedeflerine ulaşmada stratejik önceliklerinin neler olduğunu anlamada yol gösterici olmaktadır. Bu çerçevede TÜSİAD'ın bilgi üretme işlevini organizasyonel yapı içinde nasıl konumlandığı incelendiğinde derneğin üniversitelerle işbirliklerine dayalı forumları tepe yönetim düzeyinde ve bağımsız olarak konumlandığı görülmektedir (Şekil 1). Bunlar, Boğaziçi Üniversitesi-TÜSİAD Dış Politika Forumu, Sabancı Üniversitesi-TÜSİAD Rekabet Forumu ve Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu'dur. Ayrıca, dernek bünyesinde 11 komisyon ve bunlara bağlı 9 çalışma grubu bulunmaktadır. Komisyonlar incelendiğinde; Ekonomik ve Mali İşler, Parlamento İşleri ve Siyasi Reformlar, Sosyal Politikalar, Şirket İşleri, Sektörel Politikalar ve Sektörel Kuruluşlarla İlişkiler, Sanayi ve Tarım Politikaları, Bilgi Toplumu, Bilgi İletişim Teknolojileri ve İnovasyon, Bölgesel Kalkınma Politikaları ve İş Dünyası ile İlişkiler, Küresel Ekonomik İlişkiler, Avrupa Birliği İşleri, Uluslararası Siyaset ve Yurtdışı İletişim alanlarında bölümlendirmeye gidildiği görülmektedir. TÜSİAD'ın yapılandığı bu komisyonlar ve çalışma grupları aracılığıyla odaklandığı politika alanlarında yerelden bilgi üretme ve yayma kapasitesine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

55 Bakınız: <http://www.musiad.org.tr/tr-tr/musiadla-tanisin/amaclar>

56 Bakınız: "MÜSİAD Üyeliğinde İtibar Kriteri", Çorum Yayla Haber, <http://www.yaylahaber.com/corum/musiad-uyeliginde-itibar-kriteri.htm>

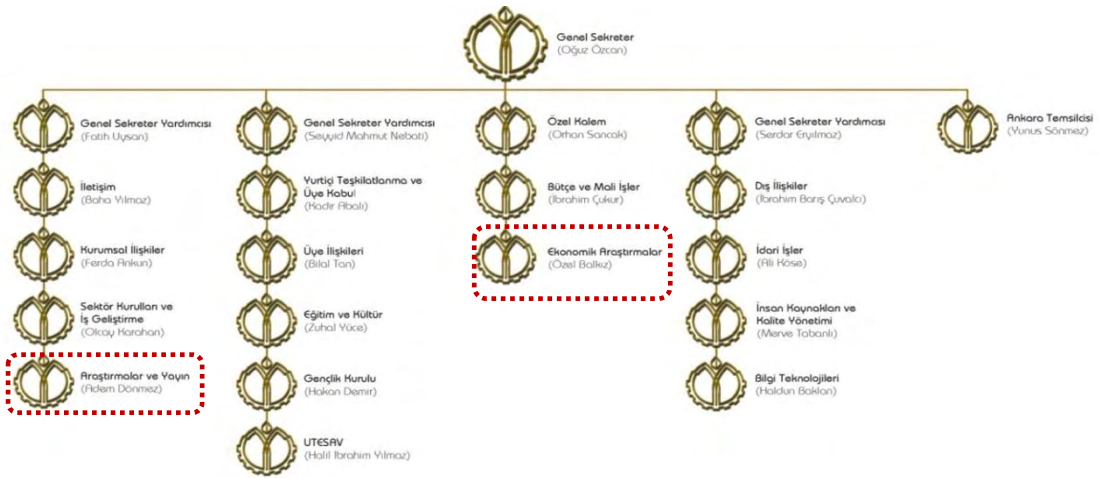
Şekil 1: TÜSİAD Organizasyon Şeması

Kaynak: <http://www.tusiad.org.tr/tusiad/tusiad-yonetimi/organizasyon-semasi/>

MÜSİAD'ın organizasyon şeması incelendiğinde ise fonksiyonel bir yapılanma olduğu görülmektedir. Politika alanlarından ziyade derneğin temel faaliyetlerinin esas alındığı bir bölümlendirme yapılmıştır. Bilgi üretme ve yayma işlevinin ise fonksiyonel yapılanmaya uygun ve dikey olarak "Araştırmalar ve Yayın Komisyonu" ile "Ekonomik Araştırmalar" birimleri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Şekil 2).

Şekil 2: MÜSİAD Organizasyon Şeması

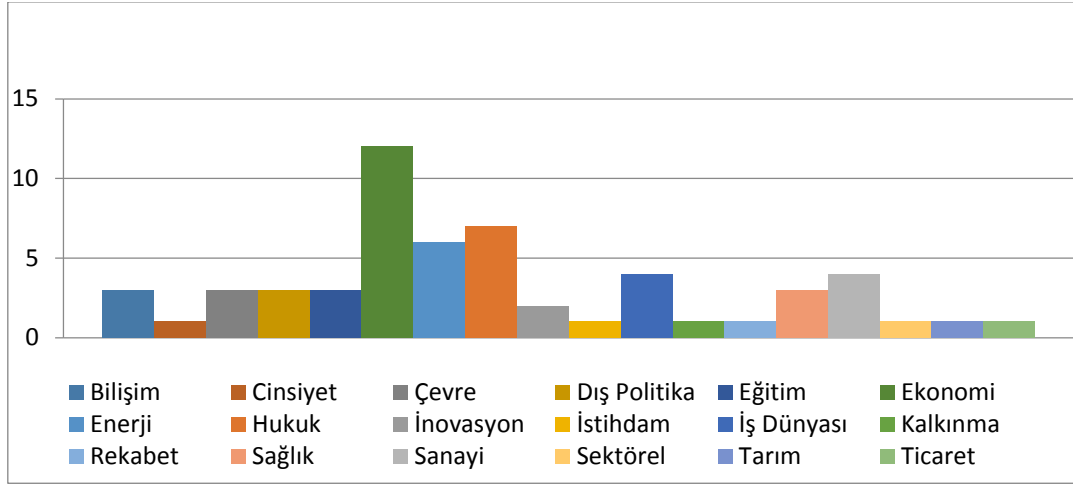

Kaynak: <http://www.musiad.org.tr/tr-tr/organizasyon-semasi>

4. SİAD'larda Bilgi Üretme ve Yayma Faaliyetleri

SİAD'larda bilgi üretme ve yayma faaliyetlerinin başında raporlar gelmektedir. 2008-2013 yılları arasında TÜSİAD tarafından toplam 57 adet rapor yayınlandığı görülmektedir (Şekil 3). Raporların konularına göre dağılımı incelendiğinde çeşitlilik göze çarpmakta olup, en çok ekonomi (n=12), hukuk (n=7) ve enerji (n=6) konularında raporlar hazırlandığı gözlemlenmektedir.

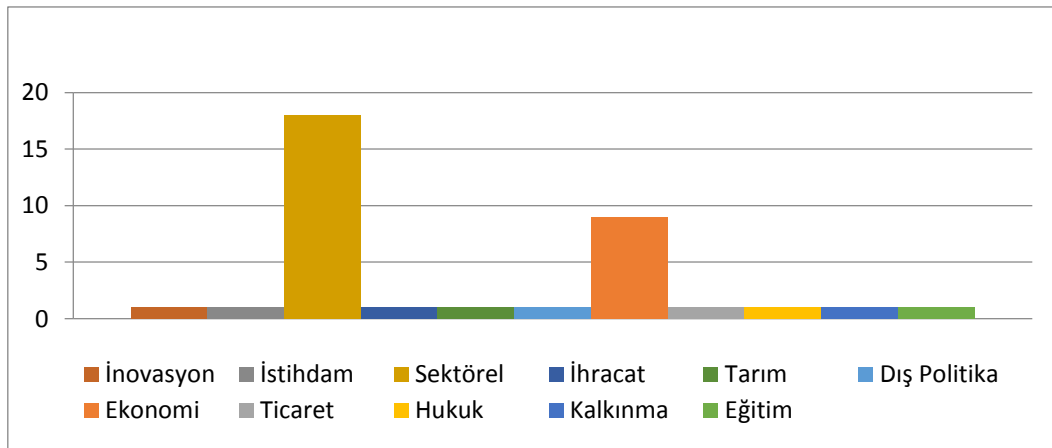
Şekil 3: TÜSİAD Yayınlanan Raporlar (2008-2013)

Kaynak: TÜSİAD Raporlar; <http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/raporlar/>

Aynı dönem içinde MÜSİAD tarafından toplam 36 adet rapor yayınlanmıştır (Şekil 4). Raporların konularına göre dağılımına bakıldığında en çok sektörel (n=18) ve ekonomi (n=9) raporları hazırlandığı görülmektedir.

Şekil 4: MÜSİAD Yayınlanan Raporlar (2008-2013)

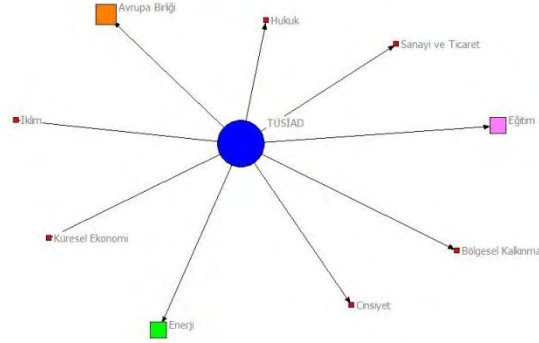

Kaynak: MÜSİAD Araştırma Raporları, <http://www.musiad.org.tr/tr-tr/musiad-kitapligi/arastirma-raporlari-->

Raporların yanı sıra düzenlenen toplantı ve seminerler de kuruluşların ürettikleri bilgiyi ilgili karar vericilere ve kamuoyuna paylaşmalarında önemli rol oynamaktadır. Bu kapsamda TÜSİAD'ın

yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirdiği etkinlikler konularına göre incelendiğinde ağırlıklı olarak Avrupa Birliği, enerji ve eğitim alanları ön plana çıkmaktadır. Bunları hukuk, bölgesel kalkınma, küresel ekonomi, sanayi-ticaret, iklim ve cinsiyet konuları takip etmektedir (Şekil 5).

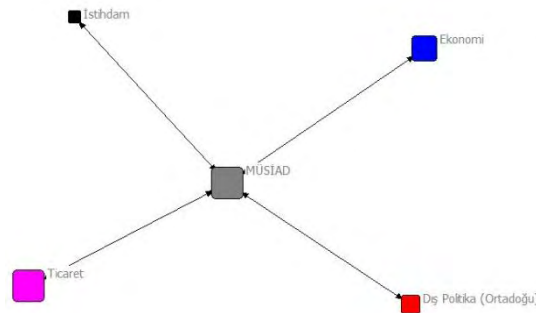
Şekil 5: TÜSİAD Yurtiçi – Yurtdışı Faaliyetler Ağı (2008 – 2013)

Kaynak: TÜSİAD Faaliyet Raporu 2008; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2009; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2010; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2011; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2012; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2013
<http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/tusiad-faaliyet-raporlari/>

MÜSİAD'ın yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirdiği etkinlikler konularına göre incelendiğinde ise ağırlıklı olarak ticaret, ekonomi, Ortadoğu merkezli dış politika konuları ön plana çıkmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6: MÜSİAD Yurtiçi – Yurtdışı Faaliyetler Ağı (2008 – 2013)

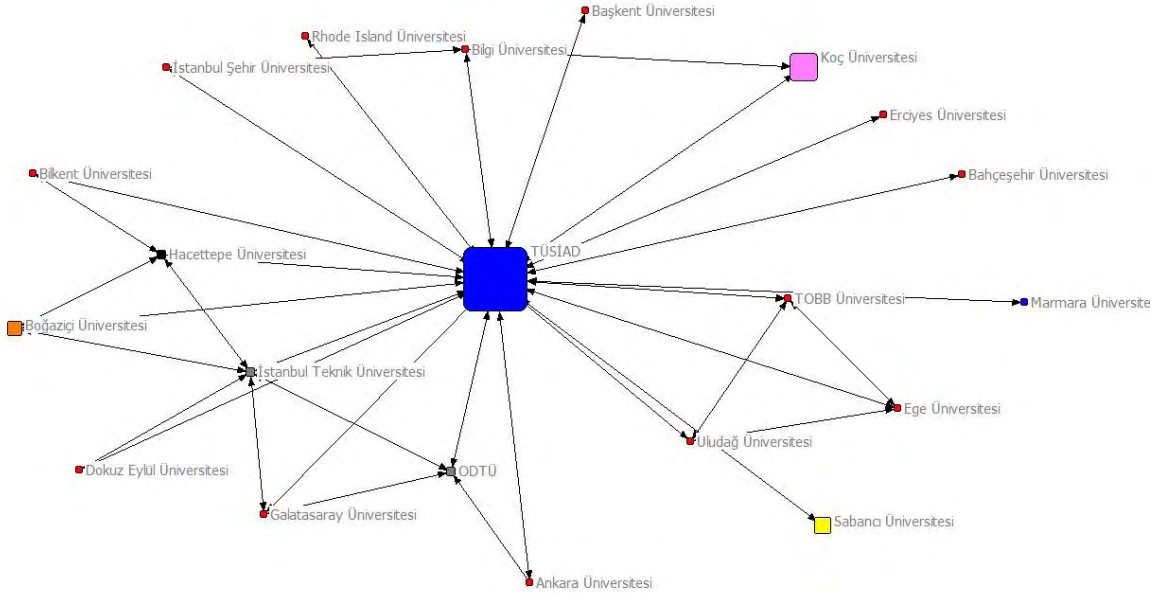
Kaynak: MÜSİAD Almanak 2008-2009; Almanak 2010-2011; Almanak 2012-2013; <http://www.musiad.org.tr/tr-tr/musiad-kitapligi/musiad-ozel-yayinlar>

5. SİAD'larda Bilgi Üretme ve Yayma Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesinde Kurumsal İşbirlikleri

TÜSİAD'ın bilgi üretmek için işbirliği yaptığı üniversiteler incelendiğinde ağırlıklı olarak İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyükşehirlerdeki merkez üniversitelerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu

yayın ağı içinde alt grupların ortaya çıktığı, bir başka ifadeyle, ağda üniversiteler arası işbirliklerinin de meydana geldiği görülmektedir (Şekil 7).

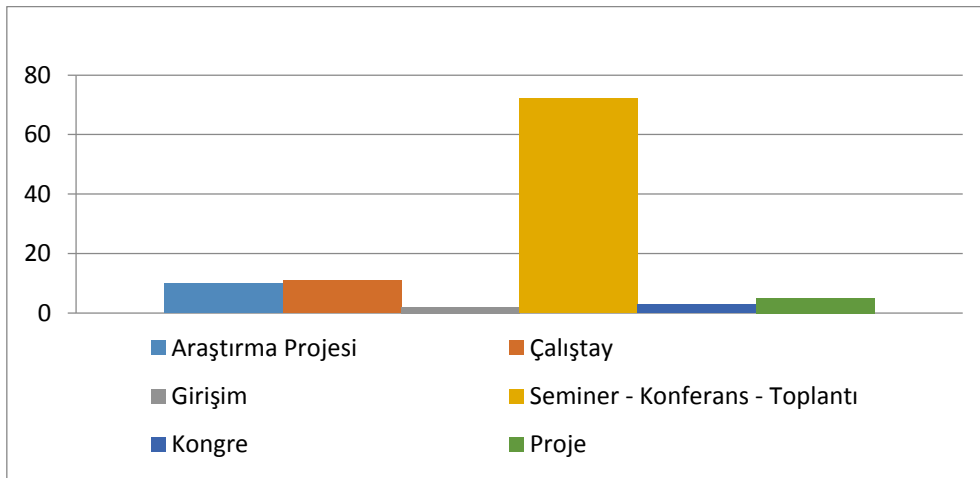
Şekil 7: TÜSİAD – Üniversiteler Yayın Ağı (2008-2013)

Kaynak: TÜSİAD Faaliyet Raporu 2008; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2009; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2010; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2011; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2012; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2013
<http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/tusiad-faaliyet-raporlari/>

TÜSİAD, 2008-2013 yılları arasında üniversitelerle rekabet gücü, teknoloji yönetimi ve kıyaslama, ekonomi politikaları, Türkiye'nin AB üyelik süreci ve Türkiye-ABD ilişkileri konularında çeşitli faaliyetleri gerçekleştirmek üzere işbirliği yapmıştır. Bu faaliyetlerin başında seminer-konferans-toplantılar, çalıştaylar ve araştırma projeleri gelmektedir (Şekil 8).

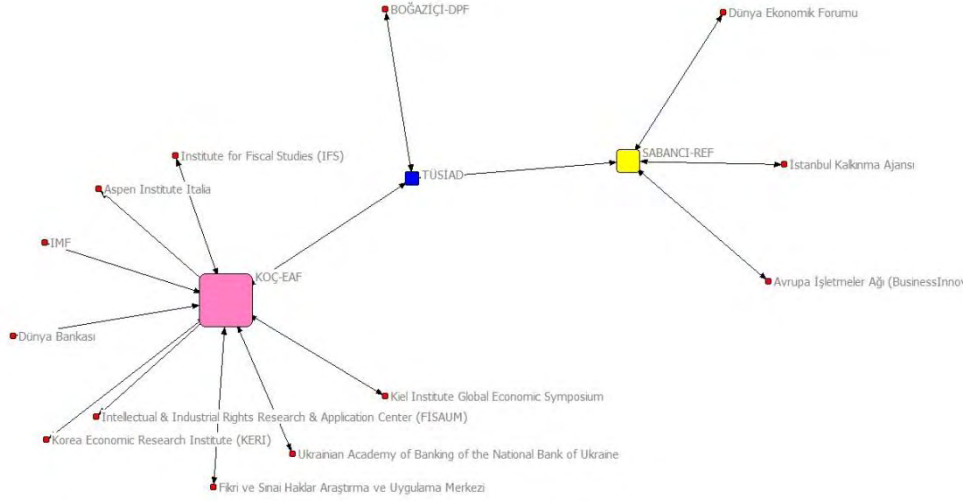
Şekil 8: TÜSİAD – Üniversite İşbirliği Faaliyetleri

Kaynak: TÜSİAD Faaliyet Raporu 2008; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2009; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2010; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2011; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2012; TÜSİAD Faaliyet Raporu 2013
<http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/tusiad-faaliyet-raporlari/>

TÜSİAD ayrıca Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu (REF) ve Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) gibi üniversitelerdeki forumları aracılığıyla uluslararası işbirliği ağını genişletmiştir. Dernek özellikle Koç Üniversitesi'ndeki Forumu ile çok sayıda araştırma merkezi ve uluslararası kuruluşla ilişki içine girmiştir (Şekil 9).

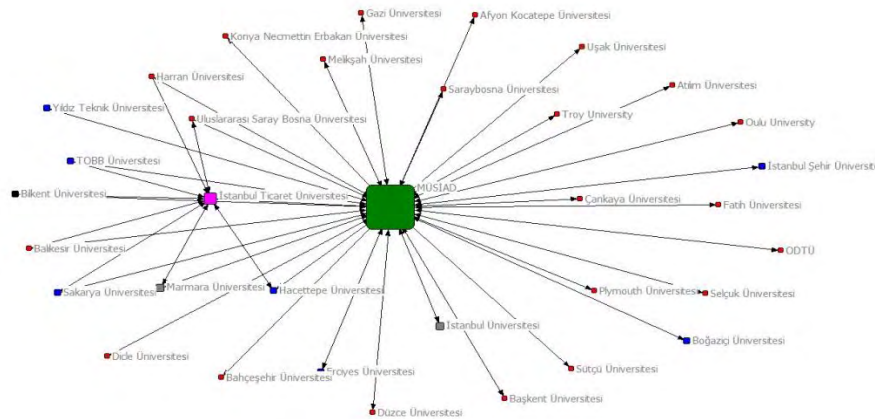
Şekil 9: TÜSİAD – Forum İşbirlikleri

Kaynak: TÜSİAD-Üniversite Kurumsal İşbirliği Forumları, <http://www.tusiad.org.tr/tusiad/tusiad-universite-kurumsal-isbirligi-forumlari/>; <http://ref.sabanciuniv.edu/tr/isbirlikleri> ; <http://eaf.ku.edu.tr/collaborations>

MÜSİAD'ın bilgi üretmek için işbirliği içine girdiği üniversiteler incelendiğinde farklı bölgelerden çok sayıda üniversite göze çarpmaktadır. Derneğin bir grup üniversite ile olan işbirliğinde özellikle İstanbul Ticaret Üniversitesi (İTÜCÜ)'nün merkezde konumlandığı görülmektedir. Bu durum İTÜCÜ'nün derneğin bilgi üretiminde köprü görevi üstlendiği sonucunu ortaya koymaktadır (Şekil 10).

Şekil 10: MÜSİAD - Üniversiteler Yayın Ağı (2008 – 2013)

Kaynak: MÜSİAD Araştırma Raporları 2008-2013, <http://www.musiad.org.tr/tr-tr/musiad-kitapligi/arastirma-raporlari-->

MÜSİAD'ın ayrıca forum, sempozyum, panel, konferans, araştırma, eğitim ve proje bazlı çalışmalar yapmak üzere İTİCÜ ile kurumsal işbirliği anlaşması bulunmaktadır. Bu işbirliği kapsamında sektörel raporların hazırlanması, eğitim programlarının tasarlanmasına yönelik ortak faaliyetler gerçekleştirilmesi ve MÜSİAD'ın ilgili komisyonlarında akademik temsilci bulunması konusunda çalışmalar yürütülmektedir.⁵⁷

6. Sonuç

Günümüzde iş dünyası örgütleri politika yapım sürecinin önemli ve etkileri giderek artan oyuncularından birisi haline dönüşmüştür. Bu çalışmada iş dünyası örgütlerinden olan TÜSİAD ve MÜSİAD'ın politika yapım sürecinin önemli bir girdisi olan bilgi üretimini nasıl bir kurumsal yapı içinde ve ne tür işbirlikleri aracılığıyla gerçekleştirdikleri incelenmiştir.

TÜSİAD ve MÜSİAD'ın misyon tanımlamaları ve organizasyon yapıları, bilgi üretiminin bu kuruluşların varlık sebepleri açısından önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda her iki kuruluşun yapısal olarak araştırma ve raporlama yapan ilgili birimleri bulunmaktadır. Aynı zamanda bu kuruluşların üniversitelerle beraber forumlar ve araştırma merkezleri kurarak bilgi üretme faaliyetlerini sürekli hale getirdikleri görülmektedir. TÜSİAD'ın gerek üniversitelerdeki forumlar gerekse de yurtdışındaki araştırma merkezleriyle yaptığı işbirlikleri sonucu ulusal ve uluslararası bilgi ağının merkezinde konumlandığını söylemek mümkündür. Üniversite işbirliklerinin yaygınlaşması ile kuruluşların gerçekleştirdiği faaliyetler de çeşitlenmiştir. Bu bağlamda seminer, konferans, çalıştay ve araştırma projeleri artık bu kuruluşların misyonlarını gerçekleştirmede önemli araçlar haline gelmiştir.

TÜSİAD ve MÜSİAD'ın hazırladıkları raporlar ve araştırmalar incelendiğinde farklı düzeylerde bilgi üretme kapasitesine sahip oldukları görülmektedir. TÜSİAD özelinde bakıldığında beş yıllık dönem içinde 57 adet rapor yayınlandığı ve bu raporların da ekonomi, hukuk ve enerji konuları ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. Aynı dönem içerisinde MÜSİAD tarafından 36 adet rapor yayınlandığı ve raporların konularına göre dağılımına bakıldığında en çok sektörel ve ekonomi raporlarının ön plana çıktığı görülmüştür.

Bu kuruluşlar her ne kadar iş dünyası örgütlenmeleri olsalar da odaklandıkları politika alanları ekonomi ile sınırlı kalmayıp konuları bakımından çeşitlilik göstermektedir. Hukuk, dış politika, kalkınma, cinsiyet, eğitim gibi alanlarda da çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Özellikle TÜSİAD'ın raporları ve yurtiçi-yurtdışı faaliyetleri çeşitli politika alanlarına odaklanması bakımından irdelenmeye değerdir.

Bütün bu bilgiler ışığında önümüzdeki dönemde gücünü arttırmak ve politika yapım sürecine katkıda bulunmak isteyen iş dünyası örgütlerinin bilgi üretiminin önemini daha iyi kavramaları, gerekli kurumsal mekanizmaları inşa etmeleri, araştırma faaliyetlerini daha fazla desteklemeleri, fikir ve çözüm önerileri geliştirerek politika yapımcılar ve kamuoyu ile paylaşımları önem arz etmektedir.

57 Bakınız: <http://ww4.ticaret.edu.tr/isdunyasi/musiad-iticu-isbirligi-protokolu-imzalandi/>

Kaynakça

- Aldrich, H., & Staber, U. H. (1988). Organizing business interests: Patterns of trade association foundings, transformations, and deaths. *Ecological Models of Organizations*, edited by Glenn R. Carroll. Cambridge: Ballinger, 111-26.
- Bell, S. (1995). Between the market and the state: the role of Australian business associations in public policy. *Comparative Politics*, 25-53.
- Borgatti, S. P., Everett, M. G., & Freeman, L. C. (2002). UCINET 6 for Windows. *Harvard: Analytic Technologies*, 185.
- Dunn, W. N. (1988). Methods of the second type: Coping with the wilderness of conventional policy analysis. *Review of Policy Research*, 7(4), 720-737.
- McGann, J., & Sabatini, R. (2010). Global think tanks: policy networks and governance. Routledge.
- Pautz, H. (2011). Revisiting the think-tank phenomenon. *Public Policy and Administration*, 26(4), 419-435.
- Rich, A. (2004). Think Tanks, Public Policy, and the Politics of Expertise. New York: Cambridge University Press.

Sonuç

Düşünce kuruluşları (think tank), Anglo-Sakson dünyasında ortaya çıktığı yarım asırı aşan dönemden bu yana giderek daha çok önem kazanan bir olgu ve oluşum olarak artarak yoğunluk kazanan araştırmaların konusu olmuşlardır. Sayıları giderek çoğalan ve ülkeler itibariyle hızla yayılan, kamusal alanda akademia/üniversite benzeri özgün roller üstlenmekte olan bu kurumsal yapıların niçin ortaya çıktığı ve bu tür kuruluşlara neden ihtiyaç duyulduğu, söz konusu kuruluşlarının bir talebi karşılama veya demokratik kurumsal bir açığı giderme argümanının ötesinde üstlendiği veya üstlenmeleri gereken işlevleri, toplam etkileri, fırsatlar ve sorunları, beklentiler ve gelecekteki rolleri, akademia ve diğer paydaş kurumlarla ilişkileri boyutunun incelenmesi öncelikli temalar arasında yer almaktadır.

Gerek dünyada ve gerek ülkemizde, özellikle başta siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında olmak üzere düşünce kuruluşları işlevsellikleri ve örgütlenmeleri kabul gören, demokratik çoğulcu toplumsal yapıda kritik bir konum almış kurumlar olarak değerlendirilmektedir. Düşünce kuruluşlarının politika, araştırma, ve bilgi üreten benzeşen kurumlar olarak üniversiteler, danışmanlık şirketleri, AR-GE merkezleri, bürokrasi birimleriyle işbirliği kadar onlarla rekabet içerisinde oldukları ve hatta söz konusu kurumların kendi aralarında da, etkinlik ve saygınlık anlamında, örtülü bir rekabet yaşamakta oldukları gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Kitabın ilk bölümü, düşünce kuruluşlarının onlarla benzeşen rollere sahip “akademia” ile nasıl bir yakın çalışma içerisinde oldukları veya olmaları konusu üzerine eğilerek, giderek artan literatürün de işaret ettiği boyutta, gözlem ve saptamalarda bulunmuştur.

Ülke bazında, düşünce kuruluşları üniversitelerin rollerini çalıyor mu yoksa onlara katkı sağlıyor mu sorusuna paralel olarak düşünce kültürünün gelişimi, bilgi üretim ve analizi, ve bilimsel araştırmanın gelişimi, saygınlık, düşünce ve yönetim kültürüne ortak katkılarını artırma yol ve yöntemleri ciddi biçimde araştırılmalıdır. Ancak, düşünce kuruluşlarının “bilgi ile politika yapımı” arasında köprü oluşturma işlevi onları bilgi üretim ve kullanım, yeni düşünce, ve bilimsel taban anlamında akademia ile simbiyotik bir ilişki içerisine sokmaktadır. Basit analizimizde gelişmiş ülkelerde düşünce kuruluşları/araştırma merkezlerinin mükemmelliği ile bu ülkelerdeki akademianın dünya klasmanındaki konumu arasında da pozitif ve yakın bir korelasyon olduğu da gözlenmiştir. Akademik mükemmeliyet diğer düşünce dünyası kurumlarında yansıma bulmaktadır.

Geçmiş ve bugünü çalışmak kadar geleceğe dönük vizyonlarla düşünceler üretme ve stratejiler geliştirme kapasiteleri dikkate alındığında, düşünce kuruluşlarının avantajlı konumlarını koruyarak ileriye yönelik değişimleri ve olası trendleri yakalamaları, siyasi partiler-üstü bir çizgide geleceği okuma ve yön verme, akademia ile olabildiğince işbirliği ve dayanışma içerisinde olmanın yollarını geliştirme edinecekleri yeni rol ve yaklaşımlar arasında yer alacaktır. İki vazgeçilmez kurum olarak, üniversiteler ile düşünce kuruluşlarının 21inci yüzyıl gerçeğinde, esnek, vizyon stratejisini iyi kurgulamış, kalite odaklı eğitim veren, bilgi ve düşünce üreten kurumlar olarak simbiyotik ilişkiler içerisinde, kısıtlı kaynaklar altında çok daha fazla karşılıklı işbirliği ve ancak ihtisaslaşmadan azami derecede yararlanmaları gerekliliği ortadadır. Demokratik yönetimde hükümetlerin milli politika oluşumunda tekellerinin zayıflaması, yönlendirme, çok seslilik ve tartışma ortamının zenginleştirilmesi ortamında, düşünce

kuruluşlarını ve doğal olarak akademiayı, enerji ve sinerjilerini birleştirerek, düşünce kültürünü ve sektörünü belirleyici aktörler yapmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde Suat Öksüz Hocamız düşünce kuruluşlarının zaman içerisinde değişen rolü, akademi/üniversiteler ile karşılıklı etkileşimi, ve düşünce kültürünün gelişimi açısından taşıdıkları büyük öneme değinmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu oturmuş bir düşünce kuruluşu geleneğinin oluşmasına yönelik önerilerde bulunmuştur. Konuyla ilgili kavramsal bir çerçeve çizen birinci bölümü takip eden diğer bölümler ise dünyadan ve farklı alanlardan örnekler sunarak bu tartışmayı çeşitlendirmeyi ve farklı boyutlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. İlk bölümü takip eden ikinci bölüm Amerika Birleşik Devletleri, üçüncü bölüm Avrupa Birliği ülkeleri, dördüncü bölüm ise Türkiye'den düşünce kuruluşları örneklerinden yola çıkarak bu yapıların işleyişi, diğer aktörlerle ilişkileri, ve potansiyel gelişme alanları üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır. Kitabın beşinci bölümü ise asıl işlevleri düşünce üretmek olmayan sanayici ve iş adamları derneklerinin nasıl bir süreçle düşünce kuruluşu olma yolunda adımlar attığını Türkiye üzerinden tartışmaktadır.

İkinci bölümde Nursel Aydıner Avşar, ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarına örnek olarak ABD'den Brookings Enstitüsü ve Türkiye'den TEPAV'ı, genel yapısı, çalışma alanları, yönetim-organizasyon yapısı ve bütçesi, eğitim alanındaki işbirlikleri ve politika süreçlerine etkileri bakımından değerlendirmiştir. Her iki kurum da "öğrencisiz üniversite" tanımına uygun şekilde çok sayıda makale ve rapor yayınlamakta, araştırma projeleri yürütmektedir. Gerek Brookings gerek TEPAV eğitim alanında işbirliklerine önem vermekte, staj, burs ve ödül programları yürütmekte ve kamu çalışanlarına yönelik eğitim programları gerçekleştirmektedir. Politika süreçlerine etki bakımından uzun bir geçmişe sahip olan Brookings Enstitüsü önemli örneklerle sahiptir. Brookings uzmanlarının Beyaz Saray'a danışmanlık yapmaları, çeşitli üst düzey devlet pozisyonlarına atanmaları, Marshall Plan'ını hazırlamaları, bütçe çalışmaları ve Kongre Bütçe Ofisi'nin kurulmasında yer almaları, 1986 Vergi Reformu Yasası'na şekil vermeleri bunlardan bazılarıdır. TEPAV, kısa bir geçmişe sahip olmakla birlikte Türkiye'deki ekonomik ve politik dönüşüme katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. Türkiye'deki diğer düşünce kuruluşları için de geçerli olduğu gibi politika süreçlerine etki alanı, gündemi kısmen etkileme ya da askıya almak şeklinde olup sınırlı düzeyde kalmaktadır. TEPAV'ın önemli çalışmaları arasında Anayasa Platformu Projesi, Mali İzleme Projesi, AB konusunda yaptıkları çalışmalar, G-20 kapsamında yürütülen T-20 çalışmaları, ABD ve Rusya ile ilişkiler konusunda başlatılan girişimler sayılabilir.

Brookings örneğini değerlendirerek Türkiye'de ekonomi alanında faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gelişimine yönelik bazı çıkarımlar yapmak mümkündür. Detaylı ve açık bir misyon tanımlanması, kurumun hedeflerinin daha net ortaya konmasını sağlayacaktır. Bu da hem kamuoyunun, hem paydaşların, hem de potansiyel bağışçıların gözünde kurumun itibarını artıracak bir unsurdur. Uluslararası tanınırlığı arttırmaya yönelik olarak sadece Türkiye'yi ilgilendiren konularda değil dünya ekonomisi için önem taşıyan konularda da çalışmalar yürütmek yararlı olacaktır. Ayrıca, çalışma grupları bakımından Brookings'teki gibi alt konu başlıklarını kapsayan detaylı bir yapılanma araştırma üretim sürecini daha etkin kılacaktır. Araştırma kadrosuna doktora mezunları ağırlıklı olarak dahil edilerek hem araştırma kalitesini yükseltmek hem de doktora mezunu araştırmacılara istihdam imkanı sağlamak Türkiye'de düşünce kuruluşlarının gelişimi açısından büyük bir ivme kazandıracaktır. Şeffaflığı arttırmak adına düzenli aralıklarla ve detaylı faaliyet raporları hazırlanıp bütçe ve bağışlarla ilgili

bilgilendirmeler kamuoyu ile açık bir şekilde paylaşılmalıdır. Eğitim faaliyetleri bakımından üniversiteler ile ortak yüksek lisans ve sertifika programlarına yer verilip staj ve burs programları daha etkin kılınmalıdır. Bu husus, özellikle “öğrencisiz üniversite” statüsündeki düşünce kuruluşları için önemlidir. Politika süreçlerine etki hususu ise Türkiye’nin kendine özgü yapısal özelliklerine bağlı bir konu olup doğrudan bir çıkarımda bulunmak mümkün görünmemektedir.

Üçüncü bölümde Sait Akşit, farklı Avrupa Birliği üyesi ülkelerde yer alan düşünce kuruluşlarını inceleyerek ön plana çıkan unsurları vurgulamaya çalışmıştır. Yönetim ve uzman yapıları ele alınan beş kurumun da - CEPS (Avrupa Politika Çalışmaları Merkezi, Brüksel), CER (Avrupa Reformu Merkezi, Londra) CIDOB (Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi, Barselona), IAI (Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Roma), SWP (Alman Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Enstitüsü, Berlin) – akademia ile ortak çalışmalar ve uzman yapısı açısından benzeştiğini ve özellikle akademik kuramsal yaklaşımdan faydalanarak politika yapım sürecine yönelik araştırma ve çalışma faaliyetlerine önem verdikleri görülmektedir. Farklı düzeylerde etkinlik mekanizmalarını geliştirmek adına AB üyesi ülkelerdeki düşünce kuruluşlarının, özellikle 2000’li yıllarda, AB dışı ülkelerdeki düşünce kuruluşlarını da dahil ederek araştırma ağları geliştirmeye çalıştıkları vurgulanmalıdır. Bu çabanın, klasik seminerler, çalıştaylar, yayınlar ve konferanslar üzerinden iletilmeye çalışılan etkinlik mekanizmalarını daha da güçlendirdiği söylenebilir.

Akşit, AB’deki düşünce kuruluşlarının finansman ve mali kaynak yaratma çabasının geleneklere bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır. Buna göre Anglo-Sakson kültür temelinde CER özel sektör bağışları temelinde mali yapısını oluştururken, CIDOB, IAI ve SWP değişen oranlarda devlet kaynaklarına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmekte; CEPS ise büyük oranda proje araştırma faaliyetleri ve AB araştırma programları kapsamında kendisine kaynak yaratmaktadır. CIDOB ve IAI’nin de artan şekilde AB araştırma programlarına yönelerek kaynaklarını geliştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Akşit, bütçe kaynakları açısından farklı konumlarda olsalar da tüm bu kurumların benzer ortak kaygıları olduğunu vurgulamaktadır: Bağımsızlık ve tarafsızlık tümü açısından çok önemli bir unsur olarak ortaya konmakta ve bu kurumların net olarak tanımlanmış misyonlarının önemli bir parçası olarak kendini göstermektedir. Bağımsızlık ve tarafsızlığın sürdürülebilir olabilmesi açısından araştırmada kalite unsuru, bu çerçevede araştırmacının akademik standartlara uyum yanında temel hedef kitleyi oluşturan karar alıcılar ve diğer paydaşların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması; uzun vadeli bir bakış açısı sunan fikir ve öneriler geliştirilmesi; tüm siyasi taraflara eşit mesafede ve profesyonellik korunarak bilgi verilmesi; dolayısıyla karşılıklı güvenilirliğin tesis edilmesi bağımsızlığın temel öğeleri olarak sunulmaktadır. Akşit, tüm bu unsurların düşünce kuruluşları açısından AB ve küresel düzeyde saygınlık kazanma, uzun vadeli etkinlik oluşturma ve sürdürülebilir/daimi olma hususunda ön plana konulduğunu ifade etmektedir.

Günümüzde Türkiye’deki düşünce kuruluşları dört kategori altında incelenmiştir: askeri ve sivil yönetim kuruluşları olarak iç ve dış politika üzerine stratejik öngörüler gerçekleştirenler; üniversitelerin kurdukları merkezler; ideolojik misyonu olan diğer yandan da hükümete ve orduya dışarıdan hizmet veren düşünce kuruluşları; ve vakıflar. Dördüncü bölümde Çiğdem Üstün, Türkiye’deki düşünce kuruluşlarından Dış Politika Enstitüsü (DPE), Stratejik Araştırma Merkezi (SAM), Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı’nı (TESEV) Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri örneklerini göz önünde bulundurarak yönetim şekli, çalışanların statüleri, medya ve kamuoyu ile ilişkileri yönünden incelemiş ve literatürde yer alan kategorik gruplara yerleştirmeye çalışmıştır. Bu çalışmada

önemle üstünde durulması gereken bir başka husus da kategorik gruplandırmalarda hem Amerika Birleşik Devletleri hem de Avrupa'da kullanılan hükümet kurumlarına çalışmalar sunanlar, savunucu düşünce kuruluşları, bağımsız, akademik gibi gruplandırmalar kullanılmaktadır ve siyasi görüşlere göre bir kategorileştirme yapılmamaktadır.

Dış Politika Enstitüsü (DPE) kurulduğu yıllarda Avrupa'da kurulmuş benzer enstitülerden esinlenmiş olmakla beraber, zaman içerisinde benzer kuruluşlarının gösterdikleri gelişmeyi gösterememiştir. Stratejik Araştırma Merkezi (SAM) ise karar alma mekanizması ile üniversite öğretim üyelerini bir araya getirme açısından aktif olmakla beraber dışişlerinin bir kurumu olması sebebiyle yayınlarında bağımsız olmaması eleştirilmektedir. Finansal olarak devlet kurumu olarak finansmanı devlet tarafından sağlanmakta, bu bakımdan da diğer düşünce kuruluşlarından ayrılmaktadır. Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) ise ABD'de bulunan düşünce kuruluşları ile yönetim şekilleri, bütçeleri, işbirlikleri açısından birçok benzerlik taşımaktadır. SETA, ABD'de faaliyet gösteren araştırma merkezleri ile çeşitli işbirlikleri yapmaktadır. ABD örnekleriyle karşılaştırıldığında bir başka benzerlik ise kuruluşları ve ülke ihtiyaçlarıdır. Avrupa ve ABD'de yönetim kavramının gelişmesi, ekonomik ve sosyal bilgi ihtiyacına ve bunlara uygun politika yapma gereksiniminin artması, ülkenin çevresinde ve dünyada gücünü artırma çabası ve bunların getirdiği ihtiyaçları karşılama gerekliliği gibi durumlar Türkiye'de de Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşmenin etkilerinin görülmesiyle ortaya çıkmıştır. Çalışma şekilleri, faaliyetleri, kamuoyu ile ilişkileri, medya, iş dünyası, siyaset ve akademisyenleri bir araya getirme çabaları da SETA ve TESEV'in Amerikan örneklerine benzeyen yanlarıdır.

Beşinci bölümde Nazlı Aytuğ Gün, Türkiye'nin önde gelen sanayici ve iş adamı derneklerinden TÜSİAD ve MÜSİAD'ın politika yapım sürecini etkilemeye yönelik bilgi, analiz ve tavsiye üreterek "düşünce kuruluşu olma" yolundaki dönüşümleri ele alınmıştır. Bu kapsamda kuruluşların organizasyonel yapıları, odaklandıkları politika alanları ve bilgi üretimine yönelik araç ve işbirlikleri incelenmiştir. Çalışmada TÜSİAD ve MÜSİAD'ın 2008-2013 yılları arasında üniversite ve araştırma merkezleri ile olan işbirlikleri, çalışma alanları ve gerçekleştirdikleri faaliyetler ağ teorisi perspektifinden analiz edilmiş ve sosyal ağ analizi yöntemi olan UCINET kullanılarak haritalandırılmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında her iki kuruluşun da politika yapımına yönelik faaliyetlerinde çeşitlenmeye gittikleri ve bilgi üretimine yönelik pek çok rapor, araştırma, toplantı, konferans düzenledikleri, bilgi üretiminde ulusal ve uluslararası araştırma merkezi ve üniversite ile işbirliği yaptıkları ve sadece ekonomik alanlarda değil siyasi ve sosyal konularda da politika önerileri geliştirme misyonu üstlendiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'de düşünce kuruluşlarının daha etkin faaliyet gösterebilmesi finansal kaynakların artması, nitelikli iş gücünün öncelikle akademik anlamda sağlanması ile mümkündür. Genellikle proje bazlı çalışan düşünce kuruluşları için sürdürülebilirliği sağlamak en önemi sorunlardan birisidir. Türkiye'de maalesef bu kuruluşlara tam zamanını verecek, araştırmalara odaklanacak genç akademisyenler bulmak zor olmaktadır. Bunun bir sebebi finansal kaynak sıkıntısı ise ikinci sebebi de bu kuruluşlarda çalışan doktoralı araştırmacıların akademik dünyada kendilerine yer edinmemeleri, bu kuruluşlarda çalışmanın daha çok geçici bir iş gibi – bir üniversiteye geçene kadar, ya da doktora çalışmalarını bitirene kadar yapılan bir iş gibi – görülmesidir. Düşünce kuruluşlarında çalışan, araştırma faaliyetlerini de yürütecek nitelikli insan gücünün artırılabilmesi için bu kuruluşların akademi (üniversiteler ve üniversiter arası ağlar) ile ilişkilerinin artırılması ve

akademik olarak yükselmelerin düşünce kuruluşlarında çalışan doktoralı araştırmacılar için de daha ulaşılabilir olmasında fayda görölmektedir.

Türkiye açısından düşünce kuruluşlarının geleceği büyük ölçüde bu kurumlara dönük pozitif algı ve inancın yerleşmesi, uygun kurumsal çerçevenin oluşturulması, sağlam ve devamlılık arz eden finansal kaynakların ve iyi yetişmiş beyin gücünün teminine bağlıdır. Ancak bunun ötesinde, gerek üniversite temelli stratejik araştırma merkezlerinin ve gerekse diğer düşünce kuruluşlarının bir yandan örgütsel olarak güçlendirilmeleri, kurumsal yapılanmalarını tamamlamaları, diğer yandan da stratejisi veya politika oluşturma faaliyetine katkıları konusunda bir geleneğin gelişerek yerleşmesi sağlanmalıdır. Söz konusu kuruluşlar arasında rekabet olacaktır ve olmalıdır; ancak, bu tüm yapıyı bir sektör olarak algılayacak olursak, burada çok sayıda cılız ve tabela kurumları oluşturmak veya sürdürmek yerine, etkinliği kabul gören, bilgi paylaşımına ve ortak çalışmalara açık, bağımsız, güçlü kadrolar yetiştiren, uluslararası düzeyde saygınlık kazanmış kurumların oluşumu uzun dönemli bir proje çerçevesinde yer almalıdır. Çağdaş dünya düzeninde düşünce kuruluşlarının giderek siyaseti yönlendirici daha aktif rol oynamaları beklenmektedir. Akademia, bu mimarinin kaçınılmaz temelini oluşturacaktır.

EKLER

Tablo Ek 1: Dünya Üniversiteler Sıralaması, 2013-2014

Sıra	Kurum	Yer	Toplam Puan
1	California Institute of Technology (Caltech)	ABD	94.9
2	Harvard University	ABD	93.9
2	University of Oxford	İngiltere	93.9
4	Stanford University	ABD	93.8
5	Massachusetts Institute of Technology (MIT)	ABD	93.0
6	Princeton University	ABD	92.7
7	University of Cambridge	İngiltere	92.3
8	University of California, Berkeley	ABD	89.8
9	University of Chicago	ABD	87.8
10	Imperial College London	İngiltere	87.5
11	Yale University	ABD	87.4
12	University of California, Los Angeles (UCLA)	ABD	86.3
13	Columbia University	ABD	85.2
14	ETH Zürich – Swiss Federal Institute of Technology Zürich	Switzerland	84.5
15	Johns Hopkins University	ABD	83.7
16	University of Pennsylvania	ABD	81.0
17	Duke University	ABD	79.3
18	University of Michigan	ABD	79.2
19	Cornell University	ABD	79.1
20	University of Toronto	Canada	78.3
21	University College London (UCL)	İngiltere	77.6
22	Northwestern University	ABD	77.1
23	The University of Tokyo	Japonya	76.4
24	Carnegie Mellon University	ABD	76.0
25	University of Washington	ABD	73.4
26	National University of Singapore (NUS)	Singapur	72.4
27	University of Texas at Austin	ABD	72.2
28	Georgia Institute of Technology (Georgia Tech)	ABD	71.6
29	University of Illinois at Urbana Champaign	ABD	71.4
30	University of Wisconsin-Madison	ABD	71.1
31	University of British Columbia	Kanada	70.8
32	London School of Economics and Political Science (LSE)	İngiltere	69.8
33	University of California, Santa Barbara	ABD	68.4
34	University of Melbourne	Avustralya	68.2
35	McGill University	Kanada	68.1
36	Karolinska Institute	İsveç	67.8
37	École Polytechnique Fédérale de Lausanne	İsviçre	67.7
38	King's College London	İngiltere	67.6
39	University of Edinburgh	İngiltere	67.5

Sıra	Kurum	Yer	Toplam Puan
40	New York University (NYU)	ABD	67.4
40	University of California, San Diego	ABD	67.4
42	Washington University in St Louis	ABD	67.2
43	The University of Hong Kong	Hong Kong	65.3
44	Seoul National University	G. Kore	65.2
45	Peking University	Çin	65.0
46	University of Minnesota	ABD	64.9
47	University of North Carolina at Chapel Hill	ABD	64.5
48	Avustralyan National University	Avustralya	64.4
49	Pennsylvania State University	ABD	64.2
50	Boston University	ABD	63.5
50	Tsinghua University	Çin	63.5
52	Brown University	ABD	63.2
52	University of California, Davis	ABD	63.2
52	Kyoto University	Japonya	63.2
55	Ludwig-Maximilians-Universität München	Almanya	63.1
56	Korea Advanced Institute of Science and Technology (KAIST)	G. Kore	62.9
57	Hong Kong University of Science and Technology	Hong Kong	62.5
58	University of Manchester	İngiltere	62.3
59	Ohio State University	ABD	62.0
60	Pohang University of Science and Technology (Postech)	G. Kore	61.7
61	KU Leuven	Belçika	61.3
62	Purdue University	ABD	60.7
63	Georg-August-Universität Göttingen	Almanya	59.9
63	University of Queensland Avustralya	Avustralya	59.9
65	École Normale Supérieure	Fransa	59.8
65	Rice University	ABD	59.8
67	Leiden University	Hollanda	59.4
68	Universität Heidelberg	Almanya	59.2
69	Delft University of Technology	Hollanda	59.1
70	École Polytechnique	Fransa	59.0
70	University of Southern California	ABD	59.0
72	University of Sydney	Avustralya	58.8
73	Erasmus University Rotterdam	Hollanda	58.1
74	Universität Basel	İsviçre	57.7
74	Utrecht University	Hollanda	57.7
76	Nanyang Technological University	Singapur	57.2
77	Wageningen University and Research Center	Hollanda	56.8
78	University of Pittsburgh	ABD	56.7
79	University of Bristol	İngiltere	56.3
80	Durham University	İngiltere	56.1
80	Emory University	ABD	56.1
80	Tufts University	ABD	56.1

Sıra	Kurum	Yer	Toplam Puan
83	University of Amsterdam	Hollanda	55.9
83	Michigan State University	ABD	55.9
85	Ghent University	Belçika	55.5
86	Freie Universität Berlin	Almanya	55.3
87	Technische Universität München	Almanya	55.2
88	Case Western Reserve University	ABD	55.0
88	Vanderbilt University	ABD	55.0
90	University of Notre Dame	ABD	54.7
91	Monash University	Avustralya	54.6
92	McMaster University	Kanada	54.5
93	University of California, Irvine	ABD	54.1
94	Humboldt-Universität zu Berlin	Almanya	53.8
95	University of Rochester	ABD	53.6
96	Université Pierre et Marie Curie	Fransa	53.5
97	University of Colorado Boulder	ABD	53.4
98	University of Groningen	Hollanda	52.9
98	Maastricht University	Hollanda	52.9
100	University of Helsinki	Finlandiya	52.6
100	University of York	İngiltere	52.6
102	Royal Holloway, University of London	İngiltere	52.5
103	University of Arizona	ABD	52.4
103	Rutgers, The State University of New Jersey	ABD	52.4
103	Stockholm University	İsveç	52.4
106	Eindhoven University of Technology	Hollanda	52.3
106	University of Montreal	Kanada	52.3
108	University of Maryland, College Park	ABD	52.2
109	University of Alberta	Kanada	52.0
109	Chinese University of Hong Kong	Hong Kong	52.0
111	Uppsala University	İsveç	51.9
112	University of Sheffield	İngiltere	51.8
112	University of Virginia	ABD	51.8
114	University of New South Wales	Avustralya	51.7
114	Université Paris-Sud	Fransa	51.7
114	Queen Mary University of London	İngiltere	51.7
117	University of Glasgow	İngiltere	51.6
117	KTH Royal Institute of Technology	İsveç	51.6
117	University of St Andrews	İngiltere	51.6
117	Technical University of Denmark	Danimarka	51.6
121	University of Sussex	İngiltere	51.2
121	University of Zürich	İsviçre	51.2
123	Lund University	İsveç	51.1
124	University of Geneva	İsviçre	51.0
125	Tokyo Institute of Technology	Japonya	50.8
126	University of Cape Town	Güney Afrika	50.5

Sıra	Kurum	Yer	Toplam Puan
126	Dartmouth College	ABD	50.5
128	University of Florida	ABD	50.4
129	RWTH Aachen University	Almanya	50.3
129	Trinity College Dublin	İrlanda	50.3
131	Radboud University	Hollanda	50.2
132	Indiana University	ABD	50.1
132	Université de Lausanne	İsviçre	50.1
132	University of Massachusetts	ABD	50.1
135	Boston College	ABD	50.0
136	University of California, Santa Cruz	ABD	49.9
137	Lancaster University	İngiltere	49.7
138	Aarhus University	Danimarka	49.6
139	Colorado School of Mines	ABD	49.5
139	University of Leeds	İngiltere	49.5
141	University of Warwick	İngiltere	49.4
142	National Taiwan University	Taiwan	49.2
143	University of Utah	ABD	49.1
144	Osaka University	Japonya	49.0
144	VU University Amsterdam	Hollanda	49.0
146	Arizona State University	ABD	48.9
146	University of Southampton	İngiltere	48.9
148	University of California, Riverside	ABD	48.7
148	University of Exeter	İngiltere	48.7
150	University of Copenhagen	Danimarka	48.5
150	Tohoku University	Japonya	48.5
152	Albert-Ludwigs-Universität Freiburg	Almanya	48.4
153	University of Birmingham	İngiltere	48.3
154	Karlsruhe Institute of Technology	Almanya	48.0
155	Université Joseph Fourier, Grenoble	Fransa	47.8
156	École Normale Supérieure de Lyon	Fransa	47.5
157	University of Bern	İsviçre	47.4
157	University of Nottingham	İngiltere	47.4
159	Texas A&M University	ABD	47.2
160	Georgetown University	ABD	47.0
161	University College Dublin	İrlanda	46.7
161	University of Iowa	ABD	46.7
161	University of Leicester	İngiltere	46.7
164	University of Antwerp	Belçika	46.6
164	University of Auckland	Yeni Zelanda	46.6
164	Brandeis University	ABD	46.6
164	Pompeu Fabra University - Barcelona	İspanya	46.6
168	University of Western Avustralya	Avustralya	46.4
169	University of Liverpool	İngiltere	46.3
170	University of Twente	Hollanda	46.2

Sıra	Kurum	Yer	Toplam Puan
170	University of Vienna	Austria	46.2
172	Université Catholique de Louvain	Belçika	46.1
172	Yeshiva University	ABD	46.1
174	University of Delaware	ABD	46.0
174	University of East Anglia	İngiltere	46.0
176	University at Buffalo	ABD	45.9
176	Université Libre de Bruxelles	Belçika	45.9
178	Université Paris Diderot - Paris 7	Fransa	45.8
178	Stony Brook University	ABD	45.8
180	Wake Forest University	ABD	45.7
181	Universität Bonn	Almanya	45.6
181	Rensselaer Polytechnic Institute	ABD	45.6
183	Iowa State University	ABD	45.5
184	Northeastern University	ABD	45.4
185	University of Miami	ABD	45.3
185	University of Oslo	Norveç	45.3
185	University of Ottawa	Kanada	45.3
188	University of Aberdeen	İngiltere	45.2
188	The University of Texas at Dallas	ABD	45.2
190	Yonsei University	G. Kore	45.1
191	Hebrew University of Jerusalem	İsrail	45.0
191	University of Illinois at Chicago	ABD	45.0
193	Mines ParisTech	Fransa	44.9
194	George Washington University	ABD	44.8
194	University of Reading	İngiltere	44.8
196	University of Dundee	İngiltere	44.7
197	Florida Institute of Technology	ABD	44.6
198	Newcastle University	İngiltere	44.5
199	Boğaziçi University	Türkiye	44.3
199	Tel Aviv University	İsrail	44.3

Kaynak: The *Times Higher Education* World University Rankings
<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2013-14/world-ranking>

Tablo Ek 2: Dünya Düşünce Kuruluşları Sıralaması (ABD ve ABD-dışı)

Düşünce Kuruluşu	Ülke
1. Brookings Institution	ABD
2. Chatham House	İngiltere
3. Carnegie Endowment for International Peace	ABD
4. Center for Strategic and International Studies	ABD
5. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)	İsveç
6. Bruegel	Belçika
7. Council on Foreign Relations	ABD
8. Rand Corporation	ABD
9. International Institute for Strategic Studies (IISS)	İngiltere
10. Woodrow Wilson International Center for Scholars	ABD
11. Amnesty International	İngiltere
12. Transparency International (TI)	Almanya
13. Japonya Institute of International Affairs (JIIA)	Japonya
14. German Institute for International and Security Affairs (SWP)	Almanya
15. Peterson Institute for International Economics	ABD
16. International Crisis Group (ICG)	Belçika
17. Heritage Foundation	ABD
18. Cato Institute	ABD
19. European Council on Foreign Relations (ECFR)	İngiltere
20. Chinese Academy of Social Sciences (CASS)	Çin
21. Fundação Getulio Vargas (FGV)	Brezilya
22. Fraser Institute	Kanada
23. Centre for European Policy Studies (CEPS)	Belçika
24. American Enterprise Institute for Public Policy Research (AEI)	ABD
25. French Institute of International Relations (IFRI)	Fransa
26. German Council on Foreign Relations (DGAP)	Almanya
27. Centre for Economic Policy Research (CEPR)	İngiltere
28. Carnegie Moscow Center	Russia
29. Asian Development Bank Institute	Japonya
30. Center for American Progress (CAP)	ABD
31. Clingendael, Hollanda Institute of International Relations	Hollanda
32. Institute for World Economy and International Relations (IMEMO)	Russia
33. Konrad Adenauer Foundation (KAS)	Almanya
34. Friedrich Ebert Foundation (FES)	Almanya
35. Centre for European Studies (CES)	Belçika
36. Çin Institute of International Studies (CIIS)	Çin
37. Carnegie Middle East Center	Lübnan
38. Consejo Argentino para las Relaciones Internacionales (CARI)	Arjantin
39. World Economic Forum	İsviçre
40. Royal United Services Institute (RUSI)	İngiltere
41. Kiel Institute for World Economy	Almanya
42. Danish Institute of International Studies (DIIS)	Danimarka
43. Centre for International Governance Innovation (CIGI)	Kanada
44. Çin Institutes of Contemporary International Relations (CICIR)	Çin
45. Lowy Institute for International Policy	Avustralya
46. IDEAS	İngiltere
47. Human Rights Watch	İngiltere
48. Al-Ahram Center for Political and Strategic Studies	Mısır
49. Overseas Development Institute (ODI)	İngiltere
50. Centre for Civil Society (CCS)	Hindistan
51. Civitas: Institute for the Study of Civil Society	İngiltere
52. Institute of Economic Affairs	İngiltere
53. Libertad y Desarrollo	Şili
54. Korea Institute for International Economic Policy (KIEP)	G. Kore

Düşünce Kuruluşu

55. Korea Development Institute (KDI)
56. Food, Agriculture and Natural Resources Policy Analysis Network
57. Bonn International Center for Conversion (BICC)
58. RAND Europe
59. Peace Research Institute Oslo (PRIO)
60. Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales (FAES)
61. Center for International and Strategic Studies
62. African Economic Research Consortium (AERC)
63. African Centre for the Constructive Resolution of Disputes
64. Barcelona Centre for International Affairs (CIDOB)
65. East Asia Institute (EAI)
66. Polish Institute of International Affairs (PISM)
67. Demos
68. Center for Social and Economic Research (CASE)
69. European Union Institute for Security Studies (EUISS)
70. Centre For European Reform (CER)
71. Shanghai Institutes of International Studies
72. Foundation for International Relations and Foreign Dialogue
73. Norwegian Institute of International Affairs (NUPI)
74. Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV)
75. European Center for International Political Economy (ECIPE)
76. Open Society Institute (OSI)
77. Centre for Strategic and International Studies
78. Institute of Defence and Strategic Studies (IDSS)
79. Institute of Foreign Affairs and National Security (IFANS)
80. Singapur Institute of International Affairs (SIIA)
81. Güney Afrikan Institute of International Affairs (SAIIA)
82. German Development Institute (DIE)
83. Razumkov Center
84. Centre for Conflict Resolution
85. Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS)
86. Heinrich Boll Stiftung (HBS)
87. Association for Liberal Thinking (ALT)
88. Timbro
89. Centre for Policy Studies (CPS)
90. Centre for Public Policy Studies (CPPS)
91. Centro de Estudios Públicos (CEP)
92. Istituto Affari Internazionali (IAI)
93. Institute of Development Studies (IDS)
94. Real Instituto Elcano (Elcano Royal Institute)
95. Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales (FLACSO)
96. African Technology Policy Studies Network (ATPS)
97. Bangladesh Institute of Development Studies (BIDS)
98. Council on Foreign and Defense Policy (SVOP)
99. Development Research Center of the State Council
100. Moscow State Institute of International Relations (MGIMO)
101. Centre for Independent Studies (CIS)
102. Institute for Defence Studies and Analysis (IDSA)
103. Center for Free Enterprise (CFE)
104. Institute for National Security Studies (INSS)
105. Hindistann Council for Research on International Economic Relations
106. F.A. Hayek Foundation
107. The Energy and Resources Institute (TERI)
108. Fundación Libertad
109. IMANI Center for Policy and Education
110. Center for Policy Studies at Central European University

Ülke

- G. Kore
- Güney Afrika
- Almanya
- İngiltere
- Norveç
- İspanya
- Çin
- Kenya
- Güney Afrika
- İspanya
- G. Kore
- Polonya
- İngiltere
- Polonya
- Fransa
- İngiltere
- Çin
- İspanya
- Norveç
- Türkiye
- Belçika
- Macaristan
- Endonezya
- Singapur
- G. Kore
- Singapur
- Güney Afrika
- Almanya
- Ukrayna
- Güney Afrika
- Singapur
- Almanya
- Türkiye
- İsveç
- İngiltere
- Malezya
- Şili
- İtalya
- İngiltere
- İspanya
- Kosta Rika
- Kenya
- Bangladeş
- Rusya
- Çin
- Rusya
- Avustralya
- Hindistan
- G. Kore
- İsrail
- Hindistan
- Slovakya
- Hindistan
- Arjantin
- Gana
- Macaristan

Düşünce Kuruluşu

111. Institute for Security Studies (ISS)
112. Institute for International Policy Studies (IIPS)
113. Egmont Institute, The Royal Institute for International Relations
114. Observer Research Foundation
115. European Policy Centre (EPC)
116. Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK)
117. Fundação Armando Alvares Penteado
118. Policy Exchange
119. Free Market Foundation
120. Council for the Development of Social Science Research in Africa
121. Lithuanian Free Market Institute
122. Istituto Bruno Leoni
123. Center for Strategic Studies (SAM)
124. Instituto Ecuatoriano de Economía Política (IEEP)
125. Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF)
126. Institute for Development and Global Governance (DRI)
127. Regional Centre for Strategic Studies (RCSS)
128. Centro Divulgación Conocimiento Económico para la Libertad
129. Fondazione Eni Enrico Mattei (FEEM)
130. Centro Euro Mediterraneo sui Cambiamenti Climatici (CMCC)
131. Centro de Estudio de Realidad Económica y Social (CERES)
132. Economic Research Center (ERC)
133. National Institute for Defense Studies (NIDS)
134. Kenya Institute for Public Policy Research and Analysis (KIPPRA)
135. Economic Policy Research Centre (EPRC)
136. Institute for Economic Research (IFO)
137. Institución Futuro
138. Organization for Social Science Research in Africa (OSSREA)
139. Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP)
140. Development Alternatives
141. Finnish Institute of International Affairs (FIIA)
142. Centre for Strategic Research and Analysis (CESRAN)
143. Instituto de Estudos Empresariais (IEE)
144. National Institute for Research Advancement (NIRA)
145. Centro de Investigaciones Económicas Nacionales (CIEN)
146. Gulf Research Center (GRC)
147. Israel-Palestine Center for Research and Information
148. Instituto Ciencia Política (ICP)
149. Institute of Statistical, Social and Economic Research

Ülke

- Güney Afrika
- Japonya
- Belçika
- Hindistan
- Belçika
- Almanya
- Brezilya
- İngiltere
- Güney Afrika
- Senegal
- Litvanya
- İtalya
- Azerbaycan
- Ekvador
- Almanya
- Fransa
- Sri Lanka
- Venezulya
- İtalya
- İtalya
- Uruguay
- Azerbaycan
- Japonya
- Kenya
- Uganda
- Almanya
- İspanya
- Etiyopya
- Yunanistan
- Hindistan
- Finlandiya
- Türkiye
- Brezilya
- Japonya
- Guatemala
- Suudi Arabistan
- İsrail/Filistin
- Kolombiya
- Gana

Kaynak: McGann, *2012 Global Go To Think Tanks Report and Policy Advice*, January 24, 2013,
http://gotoshinktank.com/dev1/wp-content/uploads/2013/07/2012_Global_Go_To_Think_Tank_Report_-_FINAL-1.28.13.pdf

Yazarlar

Suat Öksüz

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde tamamlayan Suat Öksüz, İngiltere de Türkiye Cumhuriyeti MEB bursuyla İngiltere’de Surrey Üniversitesinde uluslararası ekonomi ve politika alanında lisans üstü diploma, Birmingham Üniversitesinde Ulusal Planlama alanında yüksek lisans, ve Kent Üniversitesinde uluslararası ekonomi alanında doktorasını yapmıştır. Anadolu Üniversitesinde öğretim üyeliği sonrası on yıl İslam Kalkınma Bankası Ekonomik Politika and Planlama Bölümünde kıdemli uzman ve İşbirliği Seksiyonu başkanlığı görevinde bulunmuş, Banka ile İslam Konferansı Teşkilatının ve İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)’ın üst düzey toplantılarına temsilci olarak katılmış, bir dizi ülke misyonunda ve çalışmasında yer almıştır. Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin kuruluşundan itibaren Uluslararası İlişkiler Bölümünde görev almış ve bölüm başkanlığı yapmıştır. Ege Üniversitesinde Rektörlüğün katkılarıyla oluşumu başlatılan Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (ESAM)’ın 2002 yılında kurulmasına öncülük etmiş ve bir süre merkez müdürlüğü olarak görev yapmıştır. Ege Üniversitesinden 2009 yılında emekli olduktan sonra, Gediz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi akademik kadrosunda yer almış, halen bu üniversitede Uluslararası İlişkiler Bölümünde profesör olarak görev yapmaktadır. Yazarın uluslararası politik ekonomi ve uluslararası ilişkiler alanında yayınlanmış çeşitli makaleleri, ve editörlük ve yayın kurulu üyelikleri bulunmaktadır. Dr. Suat Öksüz’ün akademik ilgi alanlarını dış politika ve diplomasi analizi, uluslararası politik ekonomi, bölgesel entegrasyon, uzakdoğu asya çalışmaları oluşturmaktadır. Adres: Gediz Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, 35665 Seyrek, İzmir. E-posta: suat.oksuz@gediz.edu.tr.

Nursel Aydın-Avşar

Nursel Aydın-Avşar, lisans eğitimini, 2002 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) İşletme Mühendisliği Bölümü’nde, Yüksek Lisans eğitimini ise 2005 yılında aynı üniversitede Ekonomi üzerine tamamlamıştır. 2011 yılında Utah Üniversitesi’nden Ekonomi alanında Doktora derecesini almıştır. 2002-2005 yılları arasında İTÜ İşletme Mühendisliği, İktisat Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. Utah Üniversitesi Ekonomi Bölümü’nde 2005-2006 öğretim yılında Araştırma Görevlisi ve 2006-2010 yılları arasında Öğretim Görevlisi olarak görev yapmıştır. Doktora çalışmalarının yanı sıra 2007-2009 yılları arasında Ford Vakfı destekli, ekonomi politikaları ve insan hakları konulu uluslararası bir projede Araştırmacı olarak yer almıştır. Halen Gediz Üniversitesi Ekonomi Bölümü’nde Yardımcı Doçent olarak görev yapmaktadır. Araştırma ilgi alanları, Gelişme Ekonomisi, Çalışma Ekonomisi ve Toplumsal Cinsiyet Ekonomisi üzerinedir. İstihdam, ücret yapısı, eğitim eşitsizliği, sosyal politika gibi çeşitli konularda çalışmaları, tanınmış uluslararası dergilerde ve uluslararası kitaplarda yayınlanmıştır.

Sait Akşit

Doç. Dr. Sait Akşit Gediz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Doktora derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2006 yılında alan Akşit, 1998-2005 yılları arasında ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde araştırma görevlisi, 2006-2010 yılları arasında ODTÜ Avrupa Çalışmaları Merkezi’nde farklı

projelerde doktora sonrası araştırmacı ve proje yöneticisi, aynı zamanda 2008-2010 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde ek-zamanlı öğretim görevlisi olarak görev almıştır. Dr. Akşit'in ilgi alanları arasında uluslararası siyasi iktisat, Orta ve Doğu Avrupa ve Balkanlarda siyasi ve ekonomik dönüşüm süreçleri ve Avrupa Birliği genişlemesi yer almaktadır. Ayrıca Türk dış politikası ve Kıbrıs konularıyla da ilgilenmektedir. Yayınları arasında, Sait Akşit, "The Turkish Cypriot Presidential Election of April 2010: Normalisation of Politics", South European Society and Politics, Vol. 17, No. 2, 2012, ss. 175-194; Mustafa Türkeş, İnan Rüma, Sait Akşit, Arıkan Açar, Kriz Sarmalında Bosna-Hersek: "Devlet Krizi", Boğaziçi Üniversitesi-TUSİAD Dış Politika Forumu Araştırma Raporu, İstanbul, Türkiye, 2012, DPF 2012-RR 02; Sait Akşit, Özgehan şenyuva & Işık Gürleyen, "The Turkish Parliamentary Elite and the EU: Mapping Attitudes towards the European Union", South European Society and Politics, Vol. 16 No. 3, 2011, ss. 395-407 yer almaktadır.

Çiğdem Üstün

Doç. Dr. Çiğdem Üstün Limerick Üniversitesi/İrlanda'da Küreselleşme ve Türkiye-AB güvenlik anlayışları konusunda doktora tezini 2007 yılında bitirerek 2007-2010 yılları arasında ODTÜ Avrupa Çalışmaları Merkezi'nde doktora sonrası araştırmacı olarak çalışmıştır. Araştırma konuları Avrupalılaşma, dış politika ve Türk dış politikası, enerji politikaları, AB ve Türkiye ilişkileri, AB dış politikası ve komşuluk politikaları ile Karadeniz ve Akdeniz bölgeleridir. Çeşitli TÜBİTAK, IPA ve 7. Çerçeve Projelerinde çalışmıştır. Yayınları arasında; *Türkiye and European Security Defence Policy: Compatibility and Security Cultures in a Globalised World*, I.B. Tauris, 2010; Atila Eralp, Michele Comelli, ve Çiğdem Üstün (der.), *The European Neighbourhood Policy and the Southern Mediterranean: Drawing from the Lessons of Enlargement*, METU Press, 2009; *Europeanisation of foreign policy: The Case of Turkish Foreign Policy towards the Black Sea Region*, Journal of Southeast Europe and Black Sea Studies, vol 10, no 2, 2010; Çiğdem Üstün, Türkiye's Policies in its Overlapping Neighbourhood with Rusya and the EU, in "Security in Shared Neighbourhoods Foreign Policy of Rusya, Türkiye and the EU", Remi Piet ve Licinia Simao (der), Palgrave Macmillan, (Ocak 2016) bulunmaktadır.

Nazlı Aytuğ-Gün

Lisans eğitimini Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde tamamlamıştır. Georgetown Üniversitesi'ndeki İşletme eğitiminin ardından, 2005 yılında George Mason Üniversitesi (A.B.D.) Kamu Politikası Bölümü'nden Örgüt Geliştirme üzerine yüksek lisans derecesini almıştır. 2015 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim dalında "Sivil Toplum Kuruluşu İşbirliği Ağlarının Etkililik Açısından İncelenmesi: İş Dünyası Federasyonları Üzerine Bir Araştırma" konulu tezi ile doktora derecesini almıştır. Temel araştırma alanı Örgüt Çalışmaları olup ağ kuramı, örgütsel ağlar, örgütlerarası işbirlikleri, ağ yönetimi ve ağ etkililiği konuları üzerinde akademik çalışmalar yapmaktadır. Aytuğ-Gün halen Gediz Üniversitesi İşletme Bölümü'nde Yardımcı Doçent olarak çalışmaktadır.

